

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk – Groeningestraat (Broelkant)

Jordi Bruggeman en Bénédicte Cléda

Temse
2016

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 297

Aard onderzoek: Prospectie
Vergunningsnummer: 2015/515
Naam aanvrager: Jordi Bruggeman
Naam site: Kortrijk – Groeningestraat

Opdrachtgever: Bruocsella nv, Kortrijksesteenweg 1157, B-9051 SINT-DENIJS-WESTREM
Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Laagstraat 12, B-9140 TEMSE
Administratief toezicht: Jessica Vandeveld en Sam Dedecker, agentschap Onroerend Erfgoed,
Jacob van Maerlantgebouw, Koning Albert I-laan 1/2 bus 92, B-8200 BRUGGE

Rapportage: All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
B-9140 Temse

info@all-archeo .be
0478 36 57 07
0498 15 84 40

D/2016/12.807/6

© All-Archeo bvba, 2016

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het agentschap Onroerend Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 ADMINISTRATIEVE FICHE.....	7
3 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	9
3.1 Afbakening studiegebied.....	9
3.2 Aard bedreiging.....	10
3.3 Reeds verstoorte zones.....	13
3.4 Onderzoeksopdracht.....	17
4 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	19
4.1 Landschappelijke context.....	19
4.1.1 Topografie en hydrografie.....	19
4.1.2 Geologie en bodem.....	20
4.2 Beschrijving gekende waarden.....	22
4.2.1 Historische gegevens.....	23
4.2.1.1 Algemeen.....	23
4.2.1.2 Projectgebied.....	23
4.2.2 Archeologische voorkennis.....	42
4.2.2.1 Algemeen.....	42
4.2.2.2 Projectgebied.....	46
4.2.3 Synthese.....	52
4.3 Antwoord onderzoeksvragen bureaustudie.....	54
5 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	57
5.1 Toegepaste methoden & technieken.....	57
5.2 Dempingslagen van de riviermonding.....	60
5.3 Stadsverdedigingselementen uit de 14de eeuw.....	62
5.4 Motte met 15de-16de-eeuws huis (heren van Vichte) en refuge van Wevelgem	66
5.5 Muurresten en ophogingen uit de 19de en 20ste eeuw.....	76
6 WAARDERING, ANALYSE VAN DE GEPLANDE SITUATIE: EFFECTEN, EN ADVIES.....	81
6.1 Confrontatie van de vastgestelde archeologische niveaus met de reeds verstoorte zones en de geplande verstoringsdiepte.....	81
6.2 Antwoord onderzoeksvragen.....	82
6.3 Advies.....	86
7 BIBLIOGRAFIE.....	89
7.1 Publicaties.....	89
7.2 Websites.....	89
8 BIJLAGEN.....	91
8.1 Lijst van afkortingen.....	91
8.2 Archeologische periodes.....	91
8.3 Plannen en tekeningen.....	91
8.4 Harrismatrix.....	92
8.5 Sporenlijst.....	96
8.6 Murenlijst.....	96
8.7 Lagenlijst.....	102

8.8 Vondstenlijst.....	105
8.9 Monsterlijst.....	106
8.9.1 Baksteen	106
8.9.2 Mortel	106
8.9.3 Natuursteen.....	107
8.10 Digitale gegevensdrager.....	107

1 Inleiding

Op het terrein worden verschillende volumes met appartementen gebouwd, na sloop van een deel van de huidige bebouwing. De bebouwing aan straatzijde is beschermd als monument en wordt gerestaureerd. Naar aanleiding van deze plannen werd voorafgaand een prospectie met ingreep in de bodem geadviseerd door het agentschap Onroerend Erfgoed. Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein.

Het terreinwerk werd uitgevoerd van 8 tot 14 december 2015, onder leiding van Jordi Bruggeman en met medewerking van Liesbeth Claessens, Bénédicte Cléda en Liesbeth Coremans. De bedoeling van het onderzoek was om binnen het plangebied archeologisch erfgoed te karteren en het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed te lokaliseren, te interpreteren en te waarderen. Op die manier kan advies uitgebracht worden over eventuele vervolgstappen met betrekking tot het archeologisch vrijgeven van het plangebied en het definiëren van eventuele sites die verder onderzocht dienen te worden.

De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

Graag wensen we Philippe Despriet, Archeologie Zuid-West-Vlaanderen vzw, te bedanken voor het opstellen van een archeologische nota betreffende de onderzoekslocatie en voor de wetenschappelijke begeleiding bij de uitvoering van de archeologische prospectie.

2 Administratieve fiche

Administratieve gegevens	
<i>Naam van de opdrachtgever</i>	Bruocsella nv
<i>Naam van de uitvoerder</i>	All-Archeo bvba
<i>Naam van de vergunninghouder</i>	Jordi Bruggeman
<i>Beheer en plaats van de geregistreerde data en opgravingsdocumentatie</i>	De eigenaar van het terrein.
<i>Beheer en de plaats van de vondsten en stalen</i>	Bruocsella nv, Kortrijksesteenweg 1157, B-9051 SINT-DENIJS-WESTREM
<i>Projectcode</i>	2015/515
<i>Vindplaatsnaam</i>	Kortrijk – Groeningestraat (Broelkant)
<i>Locatie met vermelding van provincie, gemeente, deelgemeente, plaats, toponiem en minimaal 4 xy-Lambertcoördinaten</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Provincie: West-Vlaanderen • Locatie: Kortrijk • Plaats: Groeningestraat • x/y Lambert 72-coördinaten: <ul style="list-style-type: none"> – 72454, 169495 – 72476, 169424 – 72412, 169364 – 72366, 169423
<i>Kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer(s)</i>	Kortrijk, afdeling 3, sectie H, perce(e)l(en) : 614L, 617B
<i>Kaart van het onderzoeksgebied op basis van de topografische kaart op schaal 1:10000</i>	Zie 4.1.1 Topografie
<i>Begin- en einddatum uitvoering onderzoek</i>	8 tot 14 december 2015
Omschrijving van de onderzoeksopdracht	
<i>Verwijzing naar de bijzondere voorwaarden, die zijn opgenomen in de vergunning</i>	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Kortrijk, Groeningestraat (Broelkant)
<i>Omschrijving van de archeologische verwachtingen</i>	Vlak bij het onderzoeksgebied bevinden zich diverse resten uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen, de nieuwe en nieuwste tijd te bevinden. Het gaat om resten van bewoning, begraving en cultus. De nabijheid van eerdere vondsten wijst er op dat deze resten zich mogelijk verder buiten deze gebieden uitstrekken, naar de omringende terreinen en bijgevolg mogelijk ook naar dit onderzoeksterrein.
<i>Wetenschappelijke vraagstelling met betrekking tot het onderzoeksgebied</i>	De bedoeling van het onderzoek is het vaststellen van de eventuele aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen om de gevolgen van de geplande bedreiging te kunnen inschatten. Hieruit moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de volgende stappen. Dit kan het vrijgeven van de terreinen of de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek omvatten. Om een weloverwogen waardering te kunnen voorstellen, is een prospectie met ingreep in de bodem aangewezen.
<i>Doelen en wensen van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die door zijn actie of acties de ingreep van de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt</i>	Op het terrein worden verschillende volumes met appartementen gebouwd, na sloop van een deel van de huidige bebouwing. De bebouwing aan straatzijde

	is beschermd als monument en wordt gerestaureerd. De geplande werken impliceren dat het bestaande bodemarchief grondig verstoord zal worden.
<i>Eventuele randvoorwaarden</i>	Niet van toepassing
Eventuele raadpleging van specialisten	
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving van de algemene wetenschappelijke adviezen door personen die buiten het project stonden</i>	Philippe Despriet, Archeologie Zuid-West-Vlaanderen vzw

3 Projectgegevens en afbakening onderzoek

3.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie West-Vlaanderen, gemeente Kortrijk (Fig. 1). Het projectgebied is ca. 7000m² groot (waarvan ca. 2000m² niet wordt gesloopt) en bestaat momenteel uit verharde speelplaats, groenzones en bestaande bebouwing. Het is volgens het gewestplan gelegen in woongebieden met cultureel, historische en/of esthetische waarde (0101).

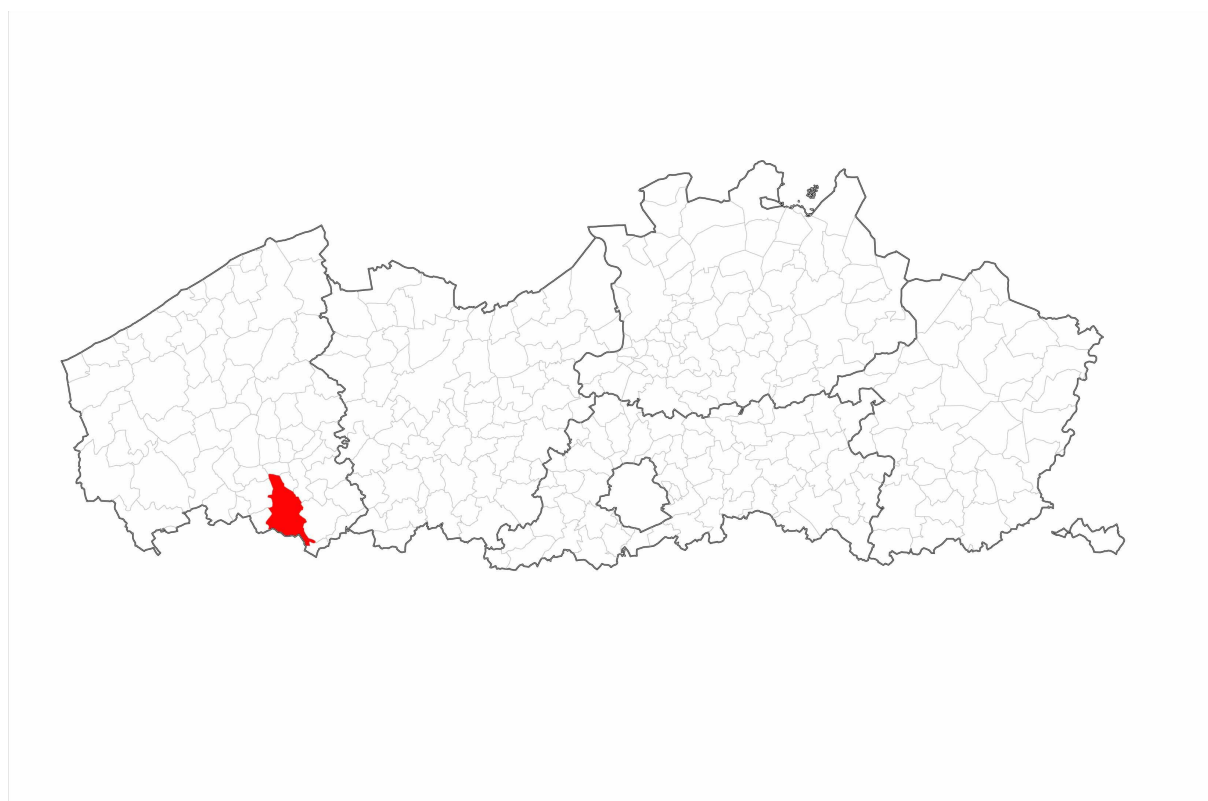

Fig. 1: Situeringplan Kortrijk

Fig. 2: Kleurenorthofoto (luchtfoto 2014) met een situering van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

Het projectgebied (Fig. 2) is gelegen in het centrum van Kortrijk. Het projectgebied grenst aan de Groeningestraat in het zuiden, aan de Handboogstraat in het westen, aan het Guido Gezellepad en de Leie in het noorden en aan het Benoïts Poortje in het oosten. Verder ten oosten loopt de Kleine Leiestraat.

3.2 Aard bedreiging

Op het terrein worden verschillende volumes met appartementen gebouwd, na sloop van een deel van de huidige bebouwing. De bebouwing aan straatzijde is beschermd als monument en wordt gerestaureerd. Dit impliceert dat het bestaande bodemarchief grondig verstoord zal worden (Fig. 3).

Fig. 3: Ontwerpplan (bovengronds) (Lens°Ass Architecten)

Bovengronds worden vier nieuwe bouwvolumes opgericht die als volgt benoemd zullen worden (Fig. 3): Het Oude Schoolgebouw, Wonen aan het Water, wonen aan het Park en De Oude Turnzaal. In totaal worden hierbij 74 appartementen gerealiseerd. Centraal wordt een groenzone gerealiseerd. Een grote beuk blijft behouden. De Kastanje wordt gerooid en vervangen door een Lindeboom.

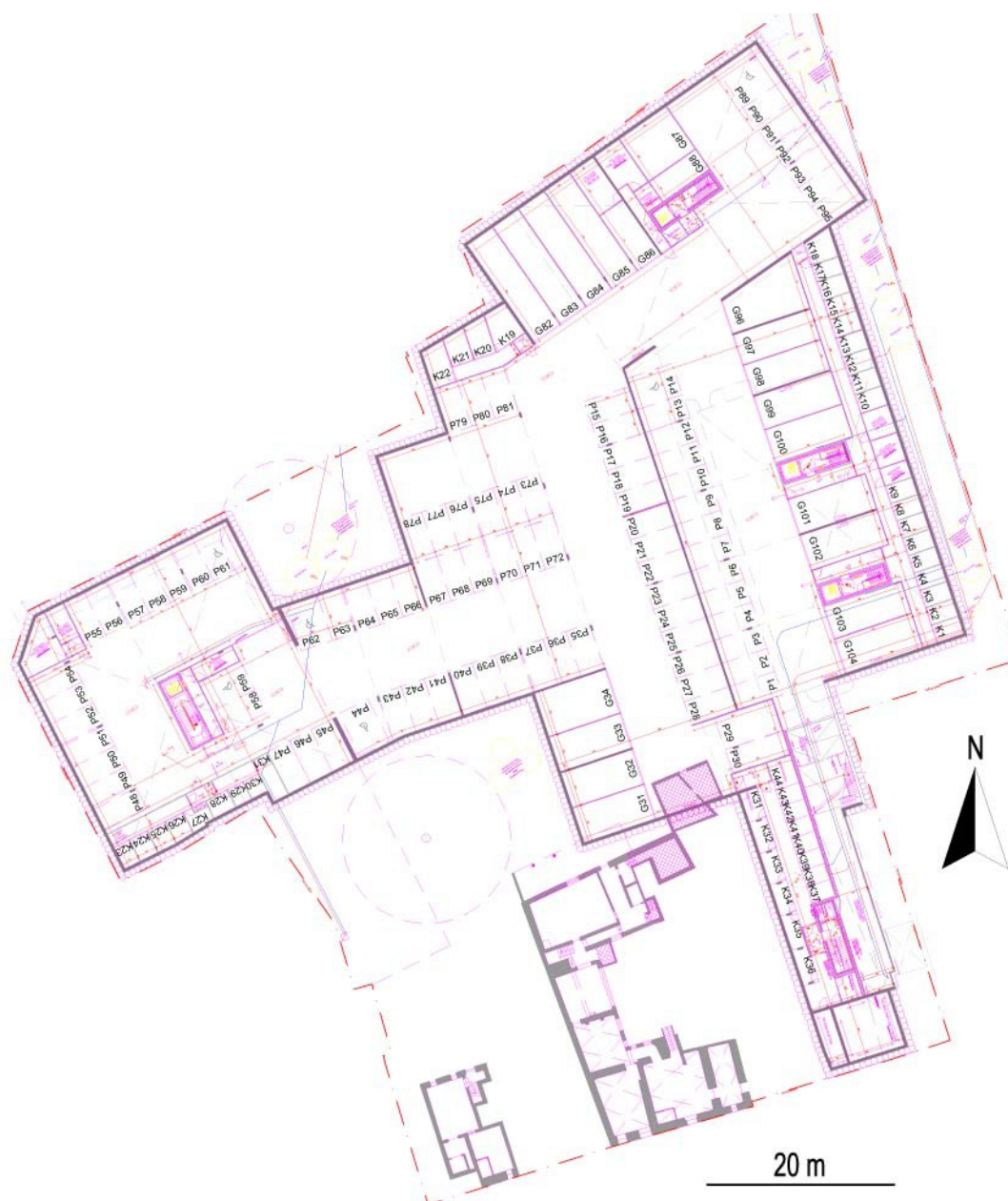

Fig. 4: Ontwerpplan (kelderniveau) (Lens°Ass Architecten)

Over een grotere oppervlakte (4723 m²) wordt een gemeenschappelijk kelderniveau gerealiseerd, dat ook een groot deel inneemt van de zone die op maaiveldniveau als groenzone wordt ingevuld (Fig. 4). De kelder zal voorzien worden van 20 garageboxen, 84 parkeerplaatsen, 44 kelderbergingen en 99 parkeerplaatsen voor fietsers. De wanden van de kelder worden beschoeid met een palenwand. Het vloerniveau van de kelder wordt aangelegd op een diepte van 9,90 m TAW, met een vloerdikte van ca. 35 cm (Fig. 5). Het huidige maaiveld (zie verder) bevindt zich op een hoogte tussen ca. 12,00 en 15,05 m TAW. Wanneer de geplande verstoringsdiepte wordt afgezet tegenover het huidige maaiveld, zal de geplande verstoring een diepte bereiken ten opzichte van het maaiveld tussen ca. 2,45 m (noordwestzijde) en 5,50 m (zuidwestzijde). In de kelder worden vijf liftputten voorzien, waarvan de onderzijde van de vloerplaat zal reiken tot 1,75 m onder het vloerniveau van de kelder.

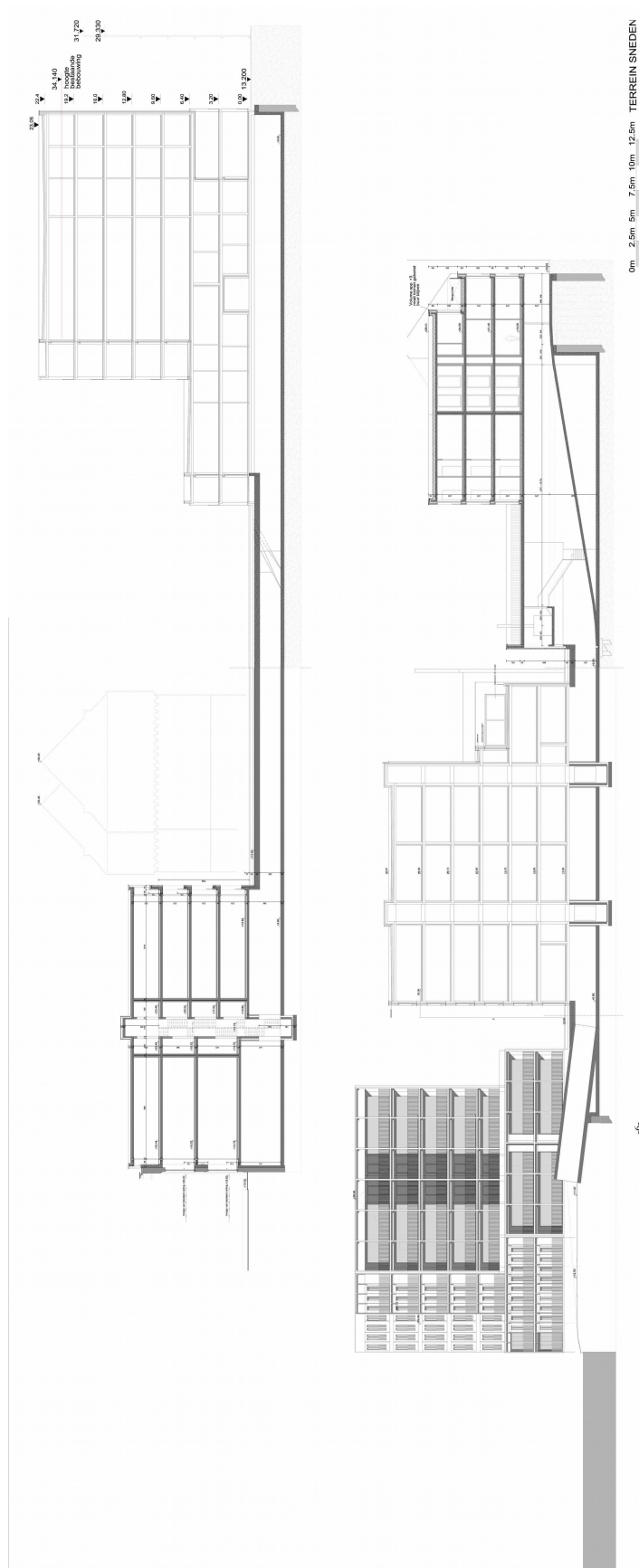

Fig. 5: Ontwerpplan: doorsnedes. Doorsnede noordwest-zuidoost (links) en noordoost-zuidwest (rechts) (Lens°Ass Architecten)

3.3 Reeds verstoorde zones

Het projectgebied bevindt zich in een bebouwde zone. Bij de aanleg van de aanwezige gebouwen is reeds een deel van het archeologisch bodemarchief verloren gegaan. Ook zijn een aantal stookolietanks aanwezig, in het kader waarvan een vergraving van het bodemarchief plaatsvond, maar ter hoogte waarvan plaatselijk ook bodemverontreiniging ontstond.

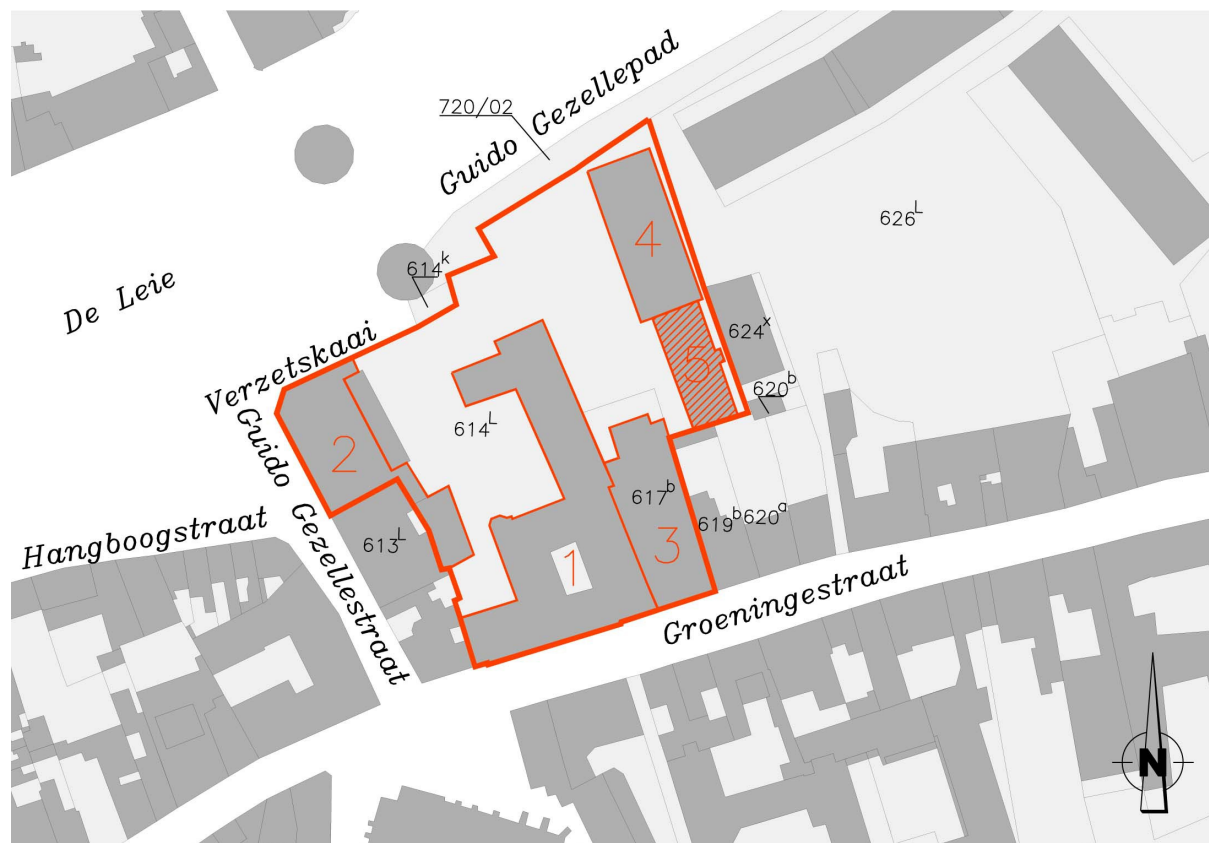

Fig. 6: Situatieschets bestaande gebouwen (Callens en Vandermeersch boba)

Op het terrein bevinden zich vijf bouwvolumes (Fig. 6). Hieronder worden per volume, voor de gedeelten die zich binnen het onderzoeksgebied bevinden, de hoogtes weergegeven van de vloer van het diepste niveau:

- gebouw 1: tussen ca. 12,90 en ca. 13,15 m TAW (niet-onderkelderd op stookoliekelder na);
- gebouw 2: tussen ca. 11,25 en ca. 11,45 m TAW (onderkelderd gedeelte in noordoosten en zuidwesten) en ca. 13,75 m TAW (niet-onderkelderd) (Fig. 7);
- gebouw 3: ca. 13,20 m TAW (niet-onderkelderd);
- gebouw 4: ca. 13,25 m TAW (niet-onderkelderd);
- gebouw 5: ca. 14,40 m TAW (niveau gelijkvloers). Kelder aanwezig, maar diepte niet gekend.

Over de vloeropbouw en fundering zijn weinig of geen gegevens voorhanden. Er wordt uitgegaan van een vloeropbouw van minimaal 20 cm.

KelderGelijkvloers

Fig. 7: Detail kelder en gelijkvloers opmetingsplan gebouw 2 (Callens en Vandermeersch bvba)

Op acht plaatsen zijn opslagtanks voor stookolie aanwezig (T1-8) (Fig. 8), waarbij in drie gevallen bodemverontreiniging is vastgesteld met minerale olie (Fig. 9) in het vaste deel van de bodem (T3, 4 en 5) en bij twee ook in het grondwater (T3 en 5). Er werd op het terrein verontreiniging van de bodem met PAK en zware metalen vastgesteld (PB4). Er zijn geen duidelijke aanwijzingen dat de verhoogde concentraties een ernstige bodemverontreiniging vormen voor mens of milieu.¹

1 Envirosoil nv 2015, 22

Overzicht van de stookolietanks :

- Tank T1 : ondergrondse stookolietank 10.000l;
- Tank T2 : BG stookolietank ca. 5.000l in de kelder;
- Tank T3 : BG stookolietank ca. 1.200l in de kelder;
- Tank T4 : OG stookolietank 10.000l;
- Tank T5 : OG stookolietank 5.000l (buiten gebruik sedert ca. 5 jaar);
- Tank T6 : OG stookolietank 10.000l;
- Tank T7 : BG stookolietank 5.000l in de kelder;

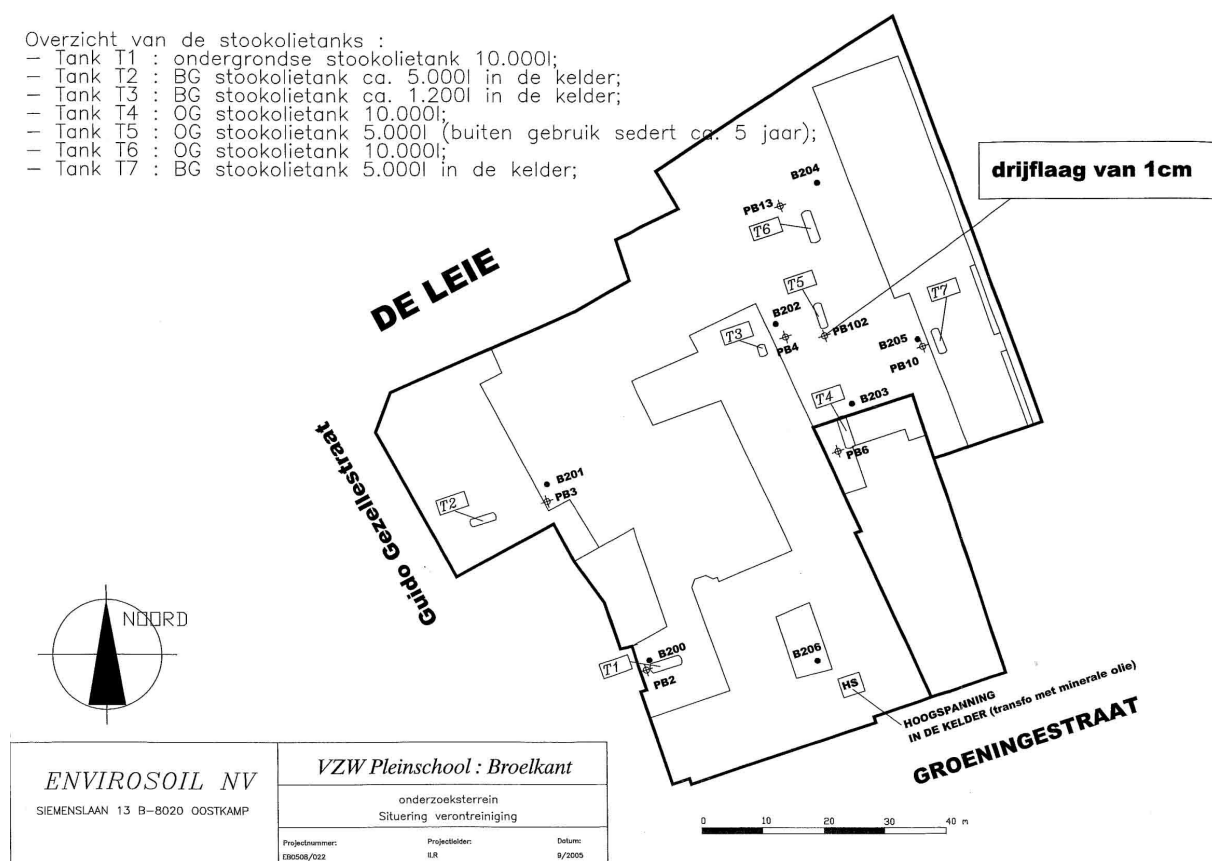

Fig. 8: Situering bodemverontreiniging met aanduiding van de beschreven boringen en stookolietanks (Envirosoil nv 2015, bijlage 20)

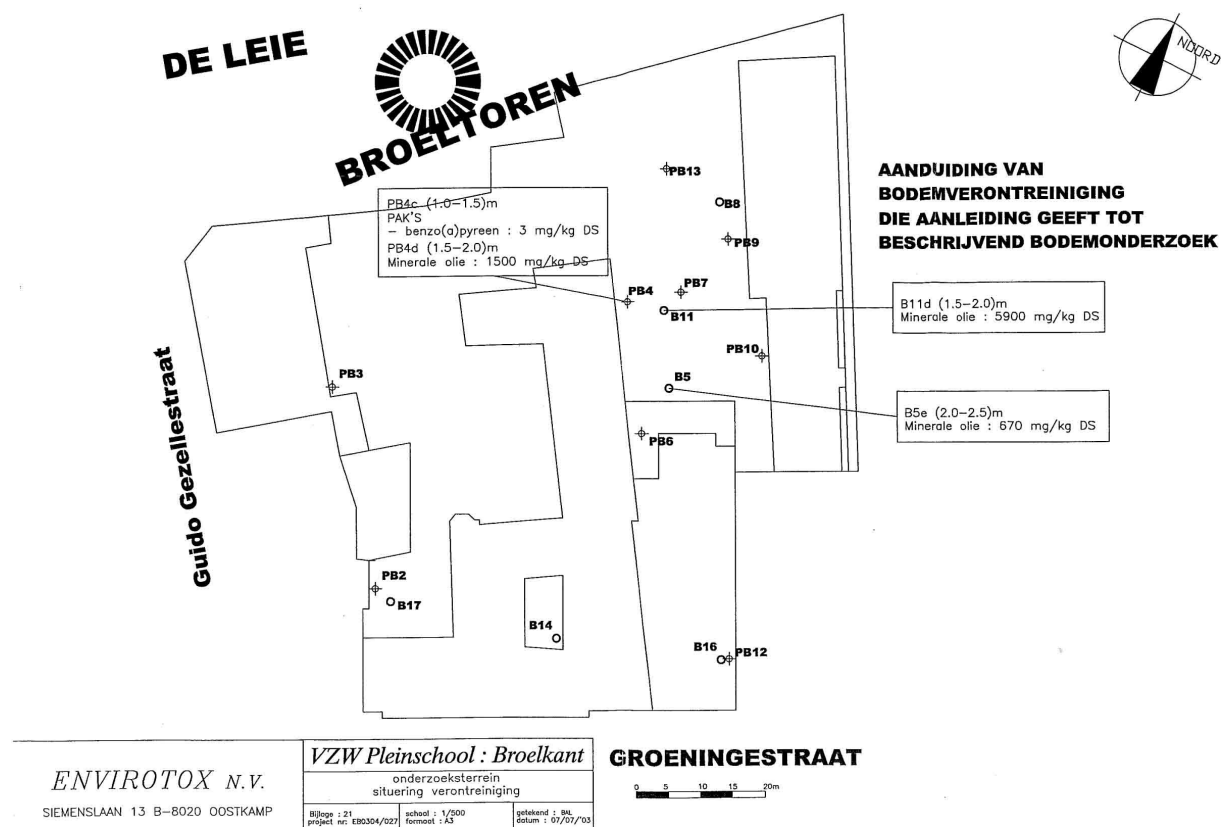

Fig. 9: Situering bodemverontreiniging met aanduiding van de beschreven boringen en stookolietanks (Envirosoil nv 2015, bijlage 20)

3.4 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek is het vaststellen van eventuele aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen om de gevolgen van de geplande bedreiging te kunnen inschatten. Hieruit moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de volgende stappen. Dit kan het vrijgeven van de terreinen of de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek omvatten. Om een weloverwogen waardering te kunnen voorstellen, is een prospectie met ingreep in de bodem aangewezen.

Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

Tijdens de bureaustudie:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?
- In welke mate is het terrein reeds verstoord?
- In welke mate verstoren de geplande werken archeologisch erfgoed?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Welke onderzoeksvragen moeten bijkomend bij de prospectie met ingreep in de bodem beantwoord worden?
- Wat is de te volgen strategie tijdens het prospectieonderzoek?

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem:

- Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?
- Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?
- Op welke diepte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?
- Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over de verschillende proefputten heen gelinkt?
- Bevatten deze lagen archeologische vondsten en uit welke periode dateren deze vondsten?
- Kunnen er afbakeningen gemaakt worden naar chronologie, ruimte (omvang, verspreiding, indeling site, ruimtelijke relaties) en functie (incl. de argumentatie)?
- Wat is de verwachte en vastgestelde bewaringstoestand van de sporen/ van de verschillende afbakeningen / van de vindplaats in zijn geheel?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
 1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?

- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

4 Beschrijving referentiesituatie

4.1 Landschappelijke context

4.1.1 Topografie en hydrografie

Het onderzoeksgebied gelegen op een hoogte tussen 12,00 en 15,05 m TAW (Fig. 10). Het gebied ten zuidwesten van het onderzoeksterrein is hoger gelegen dan het onderzoeksgebied zelf. Op ruimer landschappelijk vlak is het opvallend dat langs de Leie en haar beken een brede vlakte aanwezig is, die onderdeel uitmaakt van de Vlaamse Vallei.² Hierin is ook Kortrijk gelegen. Het onderzoeksgebied is gelegen op de noordflank van een dekzandrug, waarbij het terrein afhelt naar de Leie. Het gebied is op hydrografisch vlak gelegen binnen het Leiebekken, in de subhydrografische zone³ Grensleie (Fig. 11).

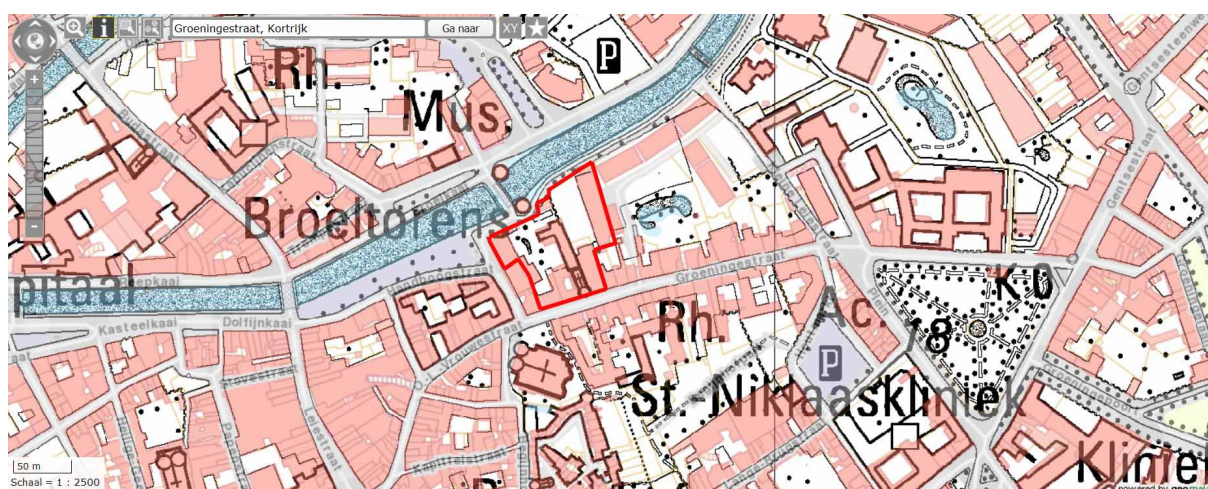

Fig. 10: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be/>)

Fig. 11: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart/>)

² Bogemans 2007, 4

³ Subindeling van de bekkens

Het projectgebied is gelegen in het mondingsgebied van beken, stadsgracht en spuiom watermolen (Fig. 12). Het lijkt er dan ook op dat het projectgebied ter hoogte van een gedempt gedeelte van een waterloop te situeren is.⁴

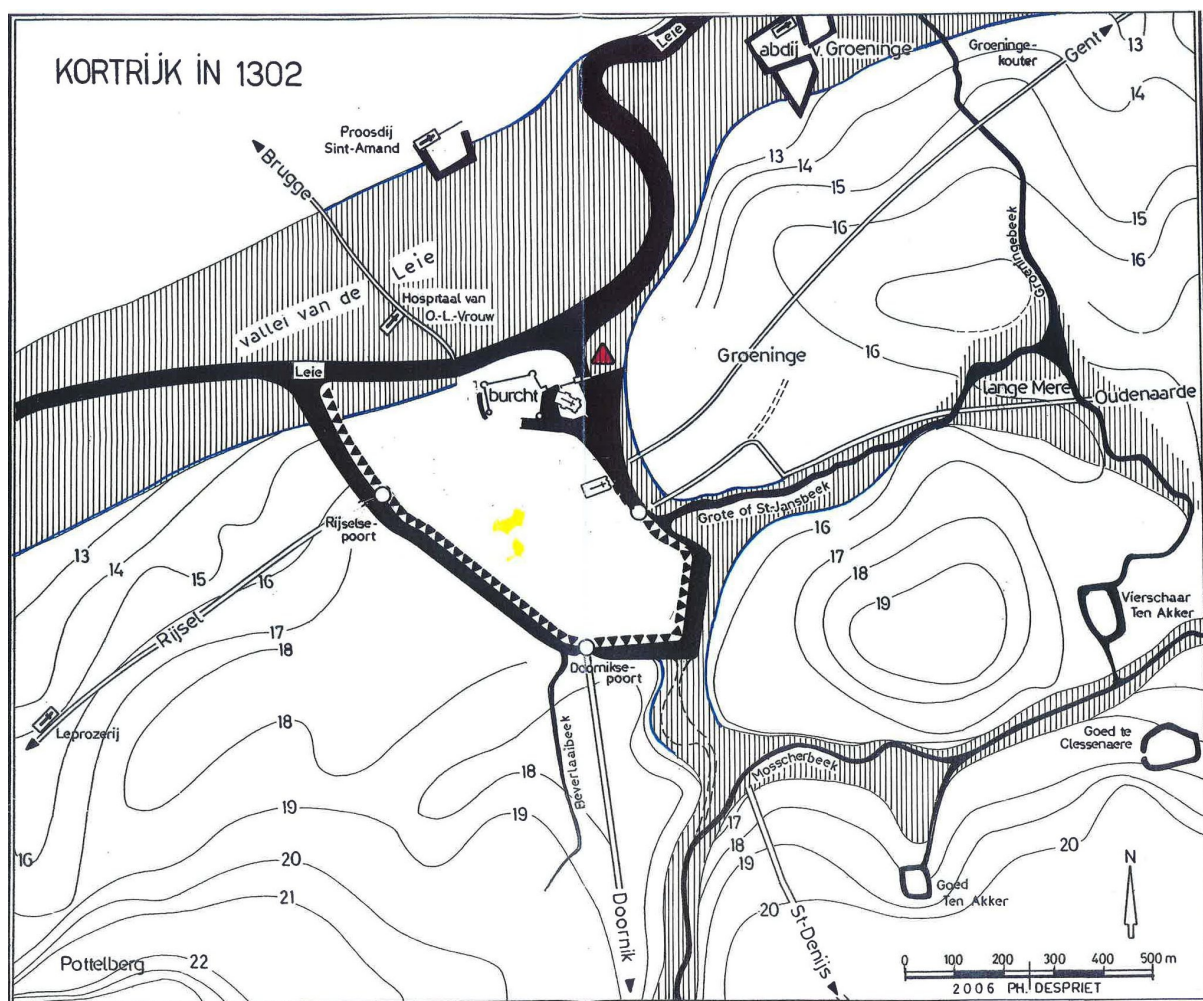

Fig. 12: Kortrijk in 1302. Reconstructie op basis van 40 jaar opgravingen met aanduiding van het projectgebied (rode driehoek) (Despriet 2014a, plan 3)

4.1.2 Geologie en bodem

De quartaire ondergrond van Kortrijk wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan sedimenten. Deze verscheidenheid is het gevolg van verschillende sedimentatieprocessen die hebben plaatsgehad. De Vlaamse Vallei is een depressie dat grotendeels is gevormd door fluviale processen en dat tijdens het Laat-Pleistoceen is opgevuld. Hierdoor is een relatief vlak gebied in het landschap ontstaan.⁵

De geologische ondergrond van het terrein bestaat uit de Formatie van Moen (KoMo), gekenmerkt door grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen; *Nummulites planulatus*.⁶

⁴ Despriet 2014a

⁵ Bogemans 2007, 5

⁶ <http://www.geopunt.be/>

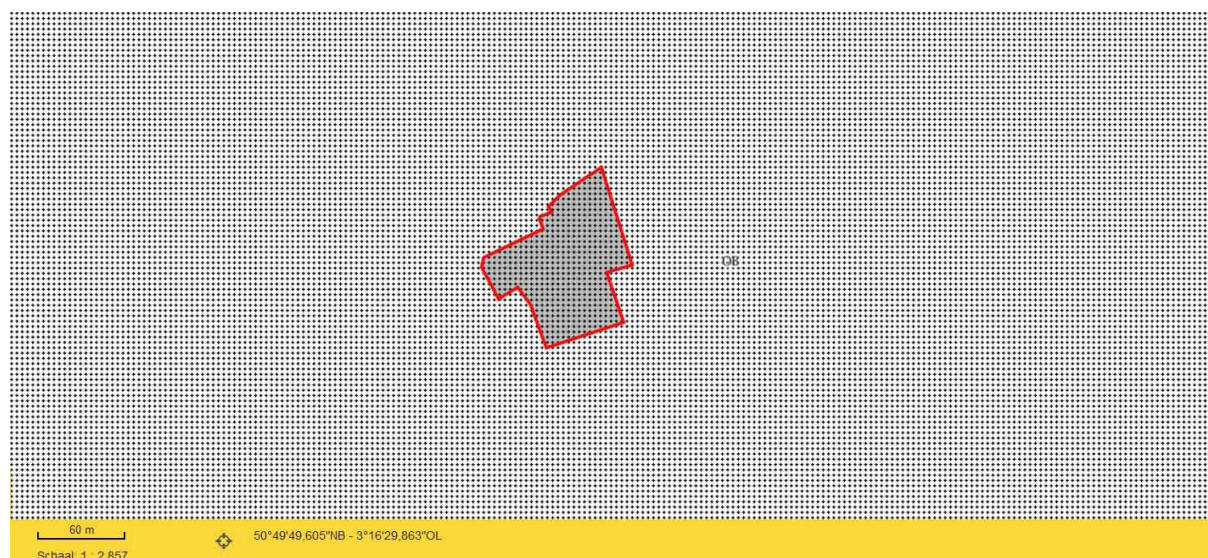

Fig. 13: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart/>)

Het onderzoeksgebied is gekarteerd als bebouwde zone (OB).⁷ De bebouwde zone strekt zich verder uit rondom het projectgebied (Fig. 13). Op basis hiervan is het onduidelijk welke bodemtypes kunnen verwacht worden.

Ter hoogte van de onderzoekszone werden verschillende boringen uitgevoerd in het kader van bodemonderzoek.⁸ De boringen werden uitgevoerd tot een diepte van circa 3 m (Fout: Bron van verwijzing niet gevonden). Onder de tegels met zandbed (gezamenlijke dikte van 12 cm) of bruine zandlaag (dikte van 20 cm) werd bij vijf boringen daaronder lichtbruin tot bruingrijs zand (matig grof, zwak siltig) vastgesteld. Bij drie van de boringen (B202, B204 en B205) werd puin vastgesteld in het zandpakket. Bij een boring werd, onder een puinhoudend zandpakket, vanaf een diepte van 120 cm, geelgrijze klei (zwak siltig) vastgesteld (B203). Bij een andere boring bevindt zich onder de verharding een puinlaag tot een diepte van 100 cm onder het maaiveld, gevolgd door geel puinrijk zand (B206).⁹ Ook de andere uitgevoerde boringen geven een gelijkaardig beeld.¹⁰

Naast een bodemonderzoek werden ook diepsonderingen uitgevoerd (Fig. 14). Het grondwater werd vastgesteld op 1,40 m onder het maaiveld (op 2 juni 2014).¹¹ Ook werd hierbij de bodemopbouw in kaart gebracht. Dit geeft een gedetailleerder beeld dan dat van het bodemonderzoek en is beter bruikbaar voor het inschatten van de verwachtingen naar bodemopbouw in functie van de archeologische prospectie. Bij de meeste van de uitgevoerde sonderingen (sondering1-5) is tot een diepte tussen 1,20 en 2,10 m onder het maaiveld puinhoudende grond vastgesteld, waaronder zich, tot een diepte van circa 5,00 à 5,30 m, slappe kleihoudende leem bevindt. Deze sonderingen situeren zich aan de oost- en noordkant van het projectgebied. Hieronder bevindt zich een afwisseling van, zand, leem en klei. Bij één sondering

7 <http://dov.vlaanderen.be>

8 Envirosoil nv 2015

9 Envirosoil nv 2015, bijlage 5

10 Envirosoil nv 2015, bijlage 10

11 Diepsonderingen Funderingsadvies Verbeke bvba-sprl 2014, 58

(sondering 6), gesitueerd in het zuiden van het projectgebied, werd hierboven, tot een diepte van 2,40 m zandhoudende leem tot leemhoudend zand, mogelijk opgevoerd, vastgesteld. De laatste boring, gesitueerd in het zuidwesten, wijkt af (sondering 7). Hierin werd leem tot zandhoudende leem vastgesteld tot een diepte van 5,0 m, met daaronder een opbouw die min of meer aansluit bij die in de andere sonderingen.¹²

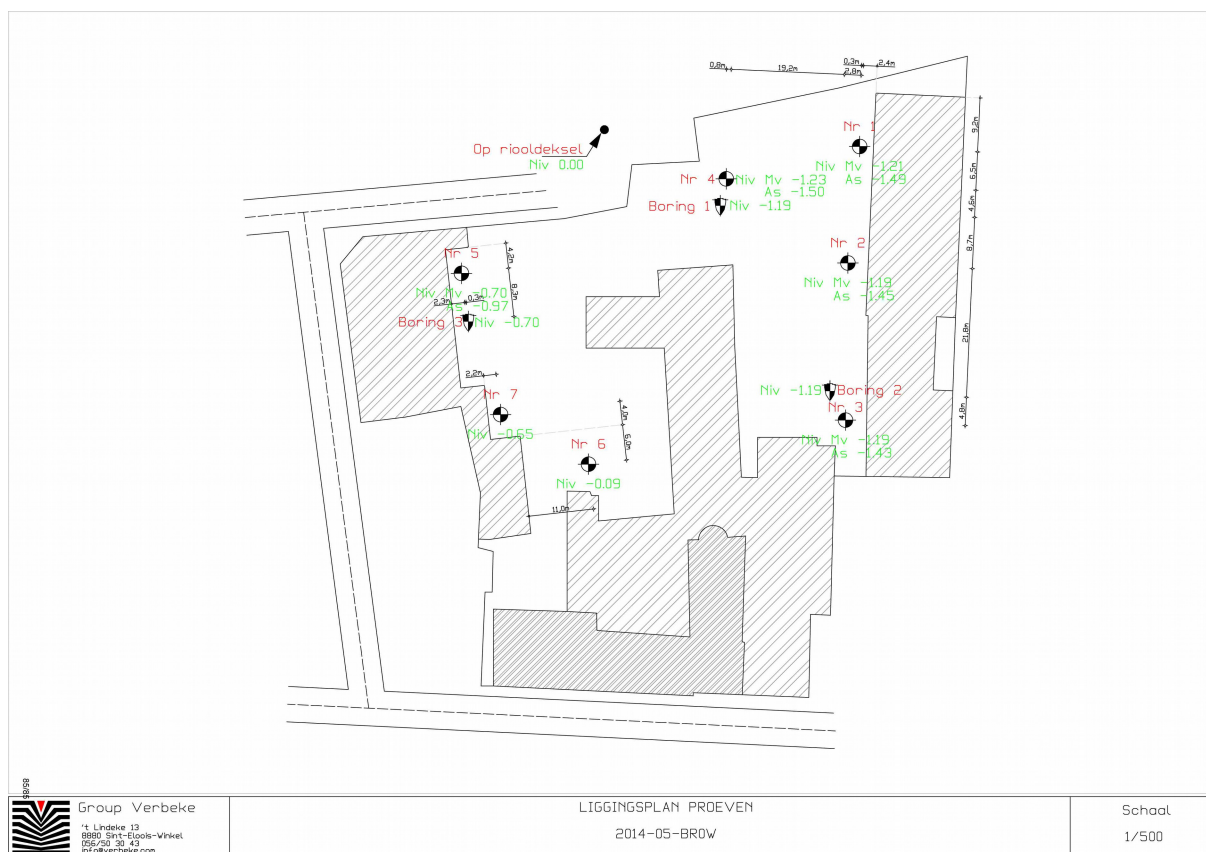

Fig. 14: Situering van de uitgevoerde sonderingen (Diepsonderingen Funderingsadvies Verbeke bvba-sprl 2014, 85)

Aanvullend op de sonderingen voor het bepalen van de draagkracht van de ondergrond en het bepalen van de meest aangewezen funderingstechniek, werden ook drie boringen uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er tot een diepte van 2,5 à 3,0 m lagen aanwezig zijn die puinhoudend zijn.¹³ Aangezien de boringen niet uitgevoerd zijn met een archeologisch doel, is het niet duidelijk wat dit betekent voor de archeologische verwachting en de te verwachten archeologische niveaus.

4.2 Beschrijving gekende waarden

In het kader van de geplande werkzaamheden werd een archiefstudie uitgevoerd door Philippe Despriet, verbonden aan Archeologie Zuid-West-Vlaanderen vzw. De meest relevante historisch-iconografische bronnen werden samengebracht, een eerste analyse van de gegevens uitgevoerd en een algemeen overzicht van de archeologische verwachting voor het plangebied werd uitgewerkt.¹⁴ Deze gegevens zijn verwerkt in onderstaande beschrijving van de gekende waarden.

¹² Diepsonderingen Funderingsadvies Verbeke bvba-sprl 2014, 59-60

¹³ Diepsonderingen Funderingsadvies Verbeke bvba-sprl 2014, 64-66

¹⁴ Despriet 2014a

4.2.1 Historische gegevens

4.2.1.1 Algemeen

Door de vruchtbare zandleembodem en de aanwezigheid van de Leie, werd de regio Zuid-West-Vlaanderen reeds sinds het Epipaleolithicum (10000 v. Chr. – 8000 v. Chr.) bewoond. Kortrijk ontstond in de Romeinse periode (1ste eeuw na Chr.) op de kruising van de Leie met twee Romeinse heirbanen, met name Boulogne-Kassel-Kortrijk-Tienen-Keulen en Reims-Bavay-Oudenbrug. Bovendien wordt West-Vlaanderen in deze periode doorkruist door het *diverticulum* (secundaire weg) Doornik-Kortrijk-Wijnendale-Oudenburg. De Gallo-Romeinse nederzetting stond gekend als *Cortoriacum*.¹⁵

Dankzij de bloeiende laken- en vlasnijverheid kon de stad in de middeleeuwen uitgroeien tot één van de meest welvarende steden in Vlaanderen. De Guldensporenslag vond bovendien op 11 juli 1302 plaats op de Groeningenkouter van Kortrijk.¹⁶ Daarnaast was de stad in 1820 het toneel voor de ondertekening van het Verdrag van Kortrijk, waarin de grens tussen Frankrijk en het Koninkrijk der Nederlanden werd vast gelegd. De uitgraving van het kanaal Bossuit-Kortrijk verbond de stad vanaf de 19de eeuw met de Schelde. Tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog werd de stad telkens zwaar beschadigd door bombardementen.¹⁷

4.2.1.2 Projectgebied

In de Karolingische periode (9de eeuw) zijn buiten de waterrijke zone van Kortrijk halfcirkelvormige zones gesitueerd met aanmeerfaciliteiten, die volgens P. Despriet als winterkamp werden ingericht van de Noormannen behouden in grafelijke context in de late 9de-12de eeuw (Fig. 15). Het onderzoeksgebied is echter gesitueerd in de waterrijke zone, waar wellicht geen sporen uit deze periode zijn te verwachten.¹⁸

15 Reyns/Bruggeman 2014, 18

16 Sevens 1925/26, 83

17 <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/20142>

18 Despriet 1914

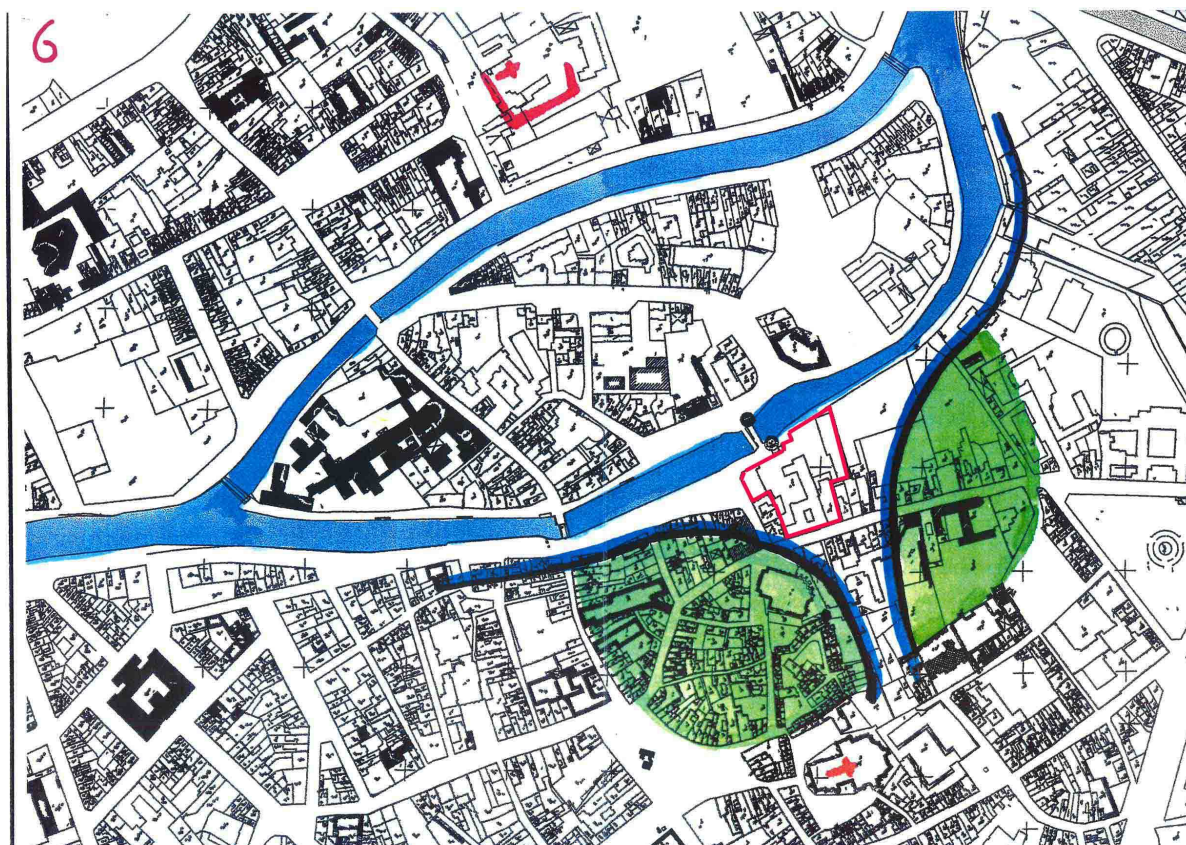

Fig. 15: Karolingisch Kortrijk 9de eeuw. Winterkamp noormannen in groen, limiet waterrijke zone in blauw, projectgebied in rood (Despriet 2014a, plan 6)

In de loop van de 10de eeuw neemt de graaf van Vlaanderen de scepter over en bouwt er een *castrum* uit (Fig. 16 en Fig. 17). Prominent element daarin is een motte (in de Nedervijver) met neerhof, waarop de kapel en ook de grafelijke administratie ondergebracht zijn. Kortrijk wordt immers de hoofdplaats van één van de kasselrijen van het graafschap Vlaanderen. Naast de *capella* (de Onze-Lieve-Vrouwekerk is er de opvolger van) worden gedurende de volledige 13de eeuw ook een *aula* en een *camera* vermeld. Vermoedelijk vormde dit één complex. Een andere motte met neerhof lag ten zuidwesten van het Onze-Lieve-Vrouwhospitaal, in de buurt van het latere Bourgondisch kasteel (Hospitaalmote). Ook de aanleg - westelijk van het castrum - van een marktplaats en de uitbouw van een burgerlijke nederzetting zullen niet lang meer op zich laten wachten. De installatie van een Franse koninklijke (dwang)burcht (1300-1415) met voorburcht binnen het grafelijk domein veranderde die situatie volledig.¹⁹ De Kanunnikpoort, ten zuiden gesitueerd van de onderzoekszone, maakte deel uit van het oostelijke complex van de Franse voorburcht (zie archeologische voorkennis). Nadat de Franse burcht verdwenen was, werd de poort geïntegreerd in de stadsversterking van 1353-1454.²⁰

Het projectgebied is gesitueerd aan de rand van een waterloop en deels ter hoogte van de motte. Ten zuidoosten is de Onze-Lieve-Vrouwekerk gelegen.

¹⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140006>

²⁰ Despriet 2009, 85

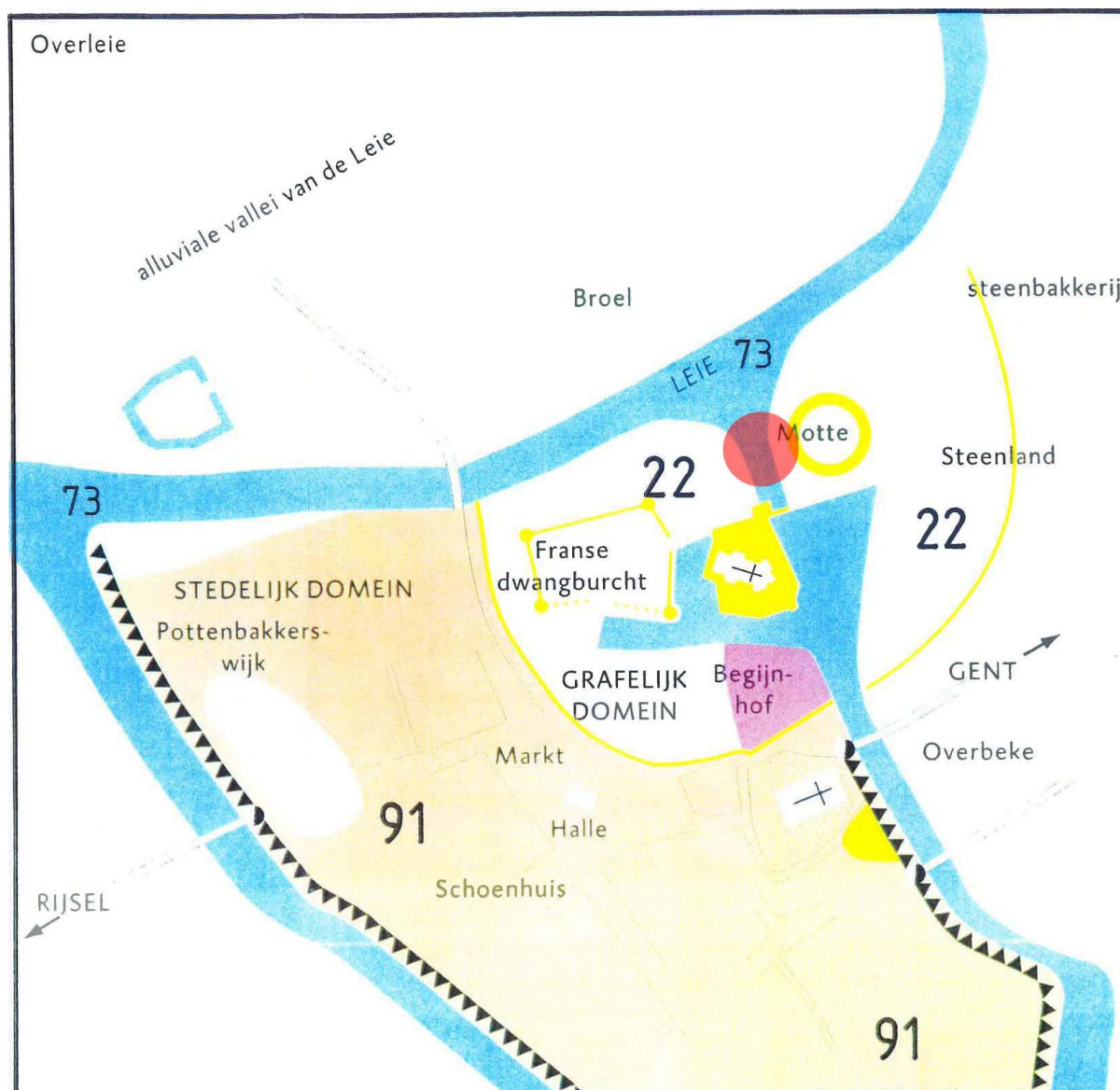

Fig. 16: Grafelijk domein Kortrijk, toestand eind 13de eeuw met grafelijke motte, O. -L. -Vrouwekerk op neerhof en Franse dwangburcht 1297-1302 ten opzichte van de stadskern dier er omheen gegroeid is (Despriet 2014a, plan 7)

Fig. 17: Grafelijk domein Kortrijk, toestand 12de-15de eeuw. In groen zijn de wegen, het grafveld rond de O.-L.-Vrouwkerk en de "stenen" (herenhuizen) van lakenhandelaars weergegeven (Despriet 2014a, plan 8)

Vanaf 1353 verkreeg Kortrijk een octrooi van graaf Lodewijk van Male voor de bouw van een stadsmuur met torens en poorten. Tussen 1359 en 1454 wordt een bakstenen ringmuur gebouwd, voorzien van torens en poorten (Fig. 18). Uiteindelijk is de ommuring 2,3 km lang en zijn er 31 poorten en torens.²¹ De motte is nog steeds aanwezig in deze periode.²²

Het projectgebied bevindt zich aan de rand van de historische stadskern. Ten noorden aansluitend op het projectgebied bevinden zich de Broeltorens (Broelkaai 35), beschermd als monument bij B.V.E. Van 9.03.1983 (Besluit nummer 1909). Het gaat om twee imposante torens, gelegen ten noordoosten van de stad, en die oorspronkelijk deel uitmaakten van de middeleeuwse versterkingen, die vanaf 1353 uitgebouwd werden. De twee torens, worden met elkaar verbonden door de Broelbrug of Hoge Brug die wederopgebouwd werd na de Tweede Wereldoorlog.²³

²¹ Despriet 2010, 77

²² Despriet 2014a

²³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59389>

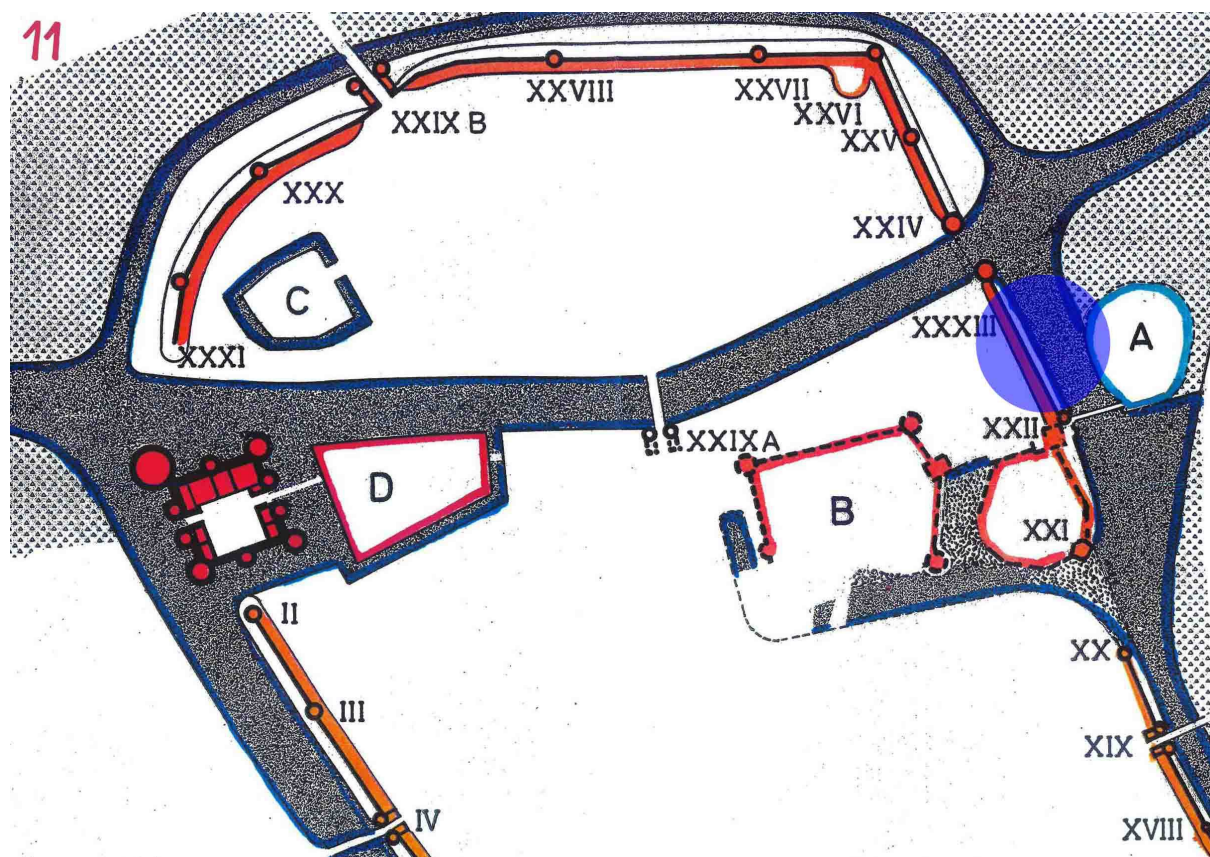

Fig. 18: Kortrijk stadskern, 1353-1454. In blauw zijn grachten aangegeven, in oranje de stadsmuur (1353-1454) en in rood het oud en nieuw kasteel. Ter hoogte van "A" bevindt zich de motte. Het projectgebied is aangegeven met een blauw vlak (Despriet 1914, plan 11).

De zuidelijke Broeltoren, "Blauwe toren" genaamd, sluit aan bij het onderzoeksgebied. De broeltorens werden opgericht in 1411-1413.²⁴ De zuidelijke toren vindt reeds zijn wortels in het laatste kwart van de 14de eeuw.²⁵ In 1446 werden de torens gedeeltelijk heropgebouwd. Tot midden van 15de eeuw "Blauwe toren" genaamd.²⁶ In zijn bestaansgeschiedenis werd de toren een aantal keer met sloop bedreigd, maar de sloop kon uiteindelijk vermeden worden. Tussen 1873 en 1877 - de toren verkeerde dan in erg vervallen toestand - werd de toren "gerestaureerd".²⁷

De gebruikte materialen omvatten bakstenen met drie formaten. Het gaat om een oud formaat: 27,5 x 6 x 13 cm en twee jongere formaten: 25 x 5,3 x 11,5 cm en 24,5 x 5,5 x 12 cm. De natuursteensoorten die werden gebruikt zijn Doornikse kalksteen en Brabantse kalkzandsteen.²⁸

Net ten zuiden van het projectgebied is de Kannunipoort gesitueerd. Deze werd opgericht in het kader van het oostelijke complex van de Franse voorburch.²⁹ De Kannunipoort gaat later deel uitmaken van de in het midden van de 14de eeuw aangelegde stadsomwalling (Fig. 19). De noordoostelijke hoektoren van de Kannunipoort, behorend tot deze stadsomwalling, aangebouwd in 1489, bevindt zich voor een deel op de zuidelijke rand van het projectgebied.³⁰

²⁴ Despriet 2010, 77

²⁵ Despriet 2010, 83

²⁶ Despriet 2010, 77

²⁷ Despriet 2010, 77-80

²⁸ Despriet 2010, 90-94

²⁹ Despriet 2009, 35

³⁰ Despriet 2009, 52; Despriet 2014a

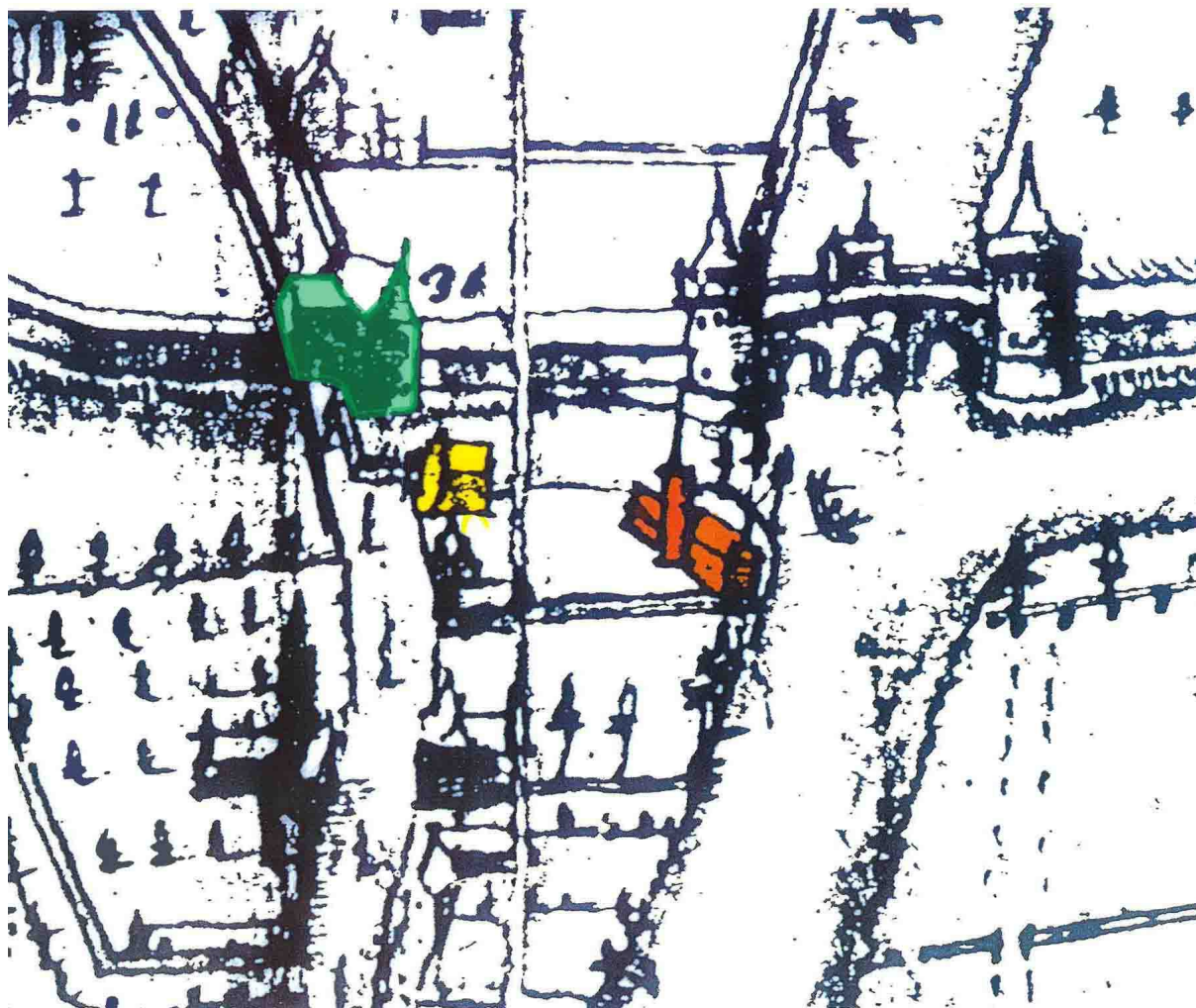

Fig. 19: Pierre Le Poivre: Beleg en inname Kortrijk in 1580 (uitsnede). In oranje is de refuge van Wevelgem gesitueerd. In groen is de Kannunikpoort, watermolen en bijbehorende toren aangeduid. In geel is een gebouw aangegeven ter hoogte van de Groeningestraat, aansluitend aan de sluis en de waterkeermuur van de Kannunnikpoort.

In de tweede helft van de 15de eeuw werd de toenmalige versterking voorzien van 6 bolwerken vóór de stadspoorten. De volledige bastionering werd in 1646-48 door de Fransen verwezenlijkt, waarbij ook de west- en de zuidzijde van de stad werden aangepakt. Een Franse citadel haakte tijdelijk (1647-1684) in op de oostflank van Overbeke. Deze citadel is vijfzijdig (pentagonaal) en is voorzien van een driedubbele versterking. De citadel zelf is gebouwd in 1646-1648. Ze werd door de Fransen zelf vernield bij hun aftocht in 1684, net als de stadspoorten en -torens en het kasteel (Despriet 2008). De versterkingen worden bij hun terugkeer door de Fransen (Vauban) gedeeltelijk wederopgebouwd tussen 1692 en 1697. Daarnaast wordt onder andere een *réduit* uitgebouwd in de oostelijke *courtine* tegenaan de Leie. In de loop van de 18de eeuw ging de wederopbouw verder en werden ook allerlei buitenwerken aangelegd. In 1782 werden de versterkingen afgeschaft en verkocht. Omdat Kortrijk niet in de Wellingtonlinie was opgenomen, wordt de vesting in de Hollandse periode niet gemoderniseerd.³¹

Het zuidelijke deel van het projectgebied is als stadsgezicht beschermd als onderdeel van “Groeningestraat met begijnhofpark en Begijnhofstraat” bij M.B. Van 21/08/2003 (Besluit

31 <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140006>

nummer 4077).³² In dit deel en er deel van uitmakend bevindt zich het "Instituut ten Broele" (Groeningestraat 1) met klooster van H. Vincentius à Paulo en kapel dat als monument beschermd is.³³ Aansluitend, op de hoek met de Guido Gezellestraat, (Guido Gezellestraat 3) is er een pand "Ten Broele Instituut, schoolgebouw" (ID: 59664) opgenomen in de Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed.³⁴

Fig. 20: Jacob van Deventer, 1571. De pijl duidt de refuge met traptoren aan van de abdij van Wevelgem, in die functie gebruikt vanaf 1584. Ten westen ervan is de droogliggende stadsgracht gelegen ter hoogte van de monding in de Leie (Despriet 2014a, plan 1)

Van de oorspronkelijk motte met 15de-16de-eeuws huis, eigendom van de heren van Vichte, ontvangt in 1584 de abdis van het Cisterciënzerklooster van Wevelgem de amortisatie³⁵ (Fig. 20 en Fig. 21). Vanaf dan staat het gebouw bekend als het *refuge* van Wevelgem. Het betreft een tweebeukig gebouw met traptoren op de plaats die in de archivaila vermelde "de mote".³⁶ Wellicht dient op de plaats van de refuge de donjon gesitueerd te worden gerelateerd aan de motte.³⁷

In 1572, bij het begin van de 80-jarige oorlog, waren de Cisterciënzerinnen van de Guldenbergabdij van Wevelgem genoodzaakt een veilig onderkomen te zoeken in de stad Kortrijk. Ze vonden tijdelijk beschutting in het begijnhof. Eenmaal terug in hun abdij werd uitgekeken naar een vaste *refuge*, waar de zusters in geval van nood hun intrek konden nemen. In

32 <https://beschermingen.onroerenderfgoed.be/object/id/4.01/34022/653.1/>

33 <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59619>

34 <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59664>

35 Vrijstelling van het betalen van successierechten

36 Despriet 2014b, 135-137

37 Met dank aan Philippe Despriet voor de suggestie

1576 kochten ze daartoe enkele huisjes op de hoek van de huidige Guido Gezellestraat naar de Broeltorens toe. In 1578 werd het klooster in Wevelgem vernield. Zolang de Calvinisten ook Kortrijk in handen hadden, konden ze hun *refuge* niet betrekken en dienden ze onderdak te zoeken bij familie of vrienden. Eens de opstandelingen verdreven waren, kwamen de zusters weer samen. De *refuge* bleek echter al snel te klein voor een kloostergemeenschap van een vijventwintigtal leden. Toen het O.-L.-Vrouwekapittel in de zomer van 1582 enkele huizen te koop stelde in de Kanunnikenstraat (de huidige Groeningestraat), kocht de abdis van de abdij twee aanpalende huizen, die voorheen eigendom waren van Kanunnik Jan de Jonckheere.³⁸

In 1591 lieten de zusters een gebouw tot kapel ombouwen. In 1605 slaagde de abdis erin het erf uit te breiden met een blekerij die grensde aan de Leie en aan de *refuge*. Pas in 1613 konden de kloosterlingen terugkeren naar hun abdij in Wevelgem. In de volgende decennia moesten de zusters nog herhaaldelijk komen schuilen in hun *refuge* te Kortrijk voor het oorlogsgeweld. Na de verovering van Kortrijk door de geallieerden (Engelsen, Oostenrijkers en Staatsen) op de troepen van Lodewijk XIV, werd de *refuge* van Wevelgem in 1706 opgeëist "pour faire une forteresse et un arsenal".³⁹

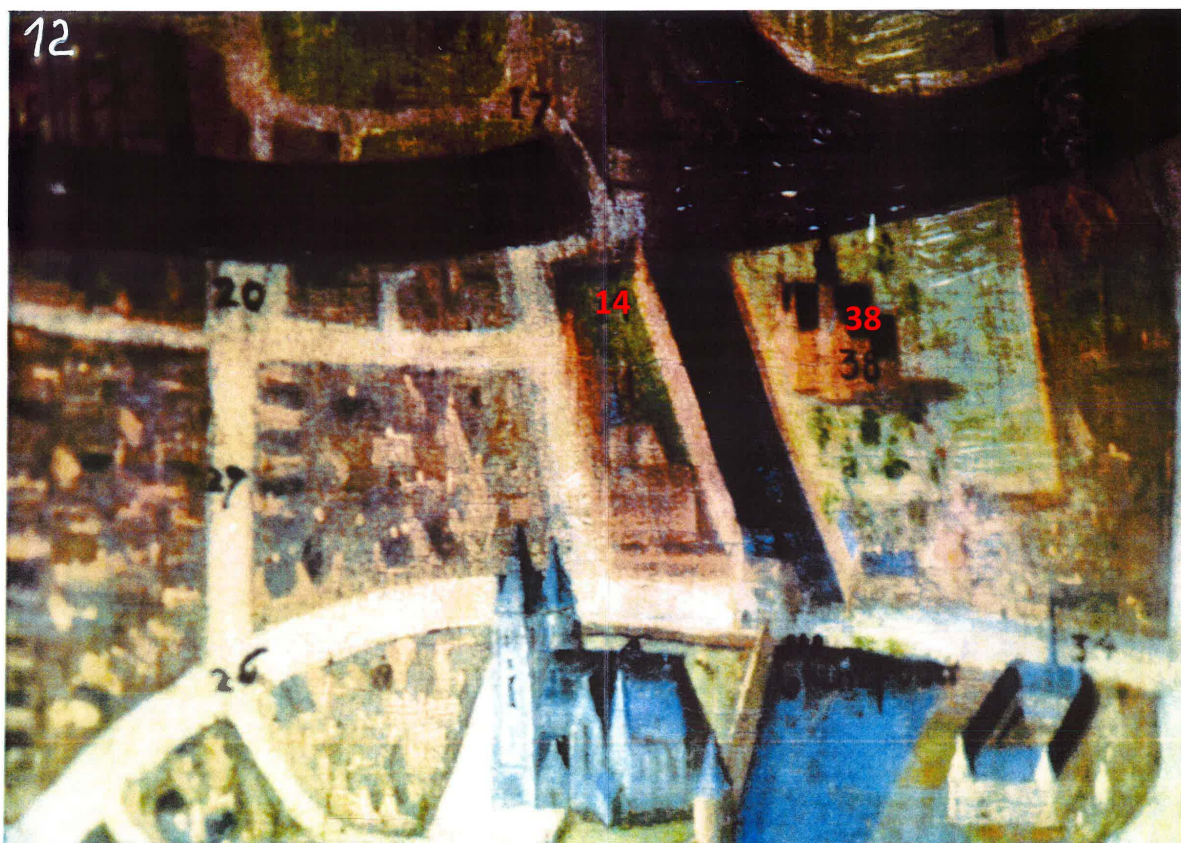

Fig. 21: Schilderij "stad en schependom", 1627-1631. Uitsnede van projectgebied en omgeving. Nr. 14 geeft den Doel aan, huis van de kanunniken op perceel, grenzend aan Guido Gezellestraat. Nr. 38 geeft de motte en *refuge* van Wevelgem weer. Tussen beide bevindt zich de stadsmuur en stadsgracht (Despriet 2014a, plan 12).

Uit de 17de zijn er verschillende iconografische bronnen die ons informeren over het uitzicht van het projectgebied. Het schilderij "stad en schependom" uit de periode 1627-1631 geeft links den Doel aan, huis van de kanunniken op perceel, grenzend aan Guido Gezellestraat (nr. 14) (Fig. 21). Rechts bevindt zich de motte en *refuge* van Wevelgem (nr. 38). Tussen beide bevindt zich de

³⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59619>; Despriet 2014b, 135-137

³⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59619>

stadsmuur en stadsgracht.⁴⁰ Delen van deze elementen bevinden zich ter hoogte van het projectgebied. Een vrij duidelijke situering van de elementen ter hoogte van het projectgebied kan teruggevonden worden op de kaart van A. Sanderus uit 1641-1644 (Fig. 22). A. Sanderus maakte omstreeks 1642 ook een tekening van de *refuge* (Fig. 23). Het iets latere schilderij van P. Snaeyens, te dateren in 1650, die het beleg van Kortrijk verbeeldt, geeft het projectgebied vrij gedetailleerd weer. Rechts is de *refuge* te zien, met op de achtergrond de stadsmuur en -gracht en de Kanunnikpoort met toren van 1489 (Fig. 24).⁴¹

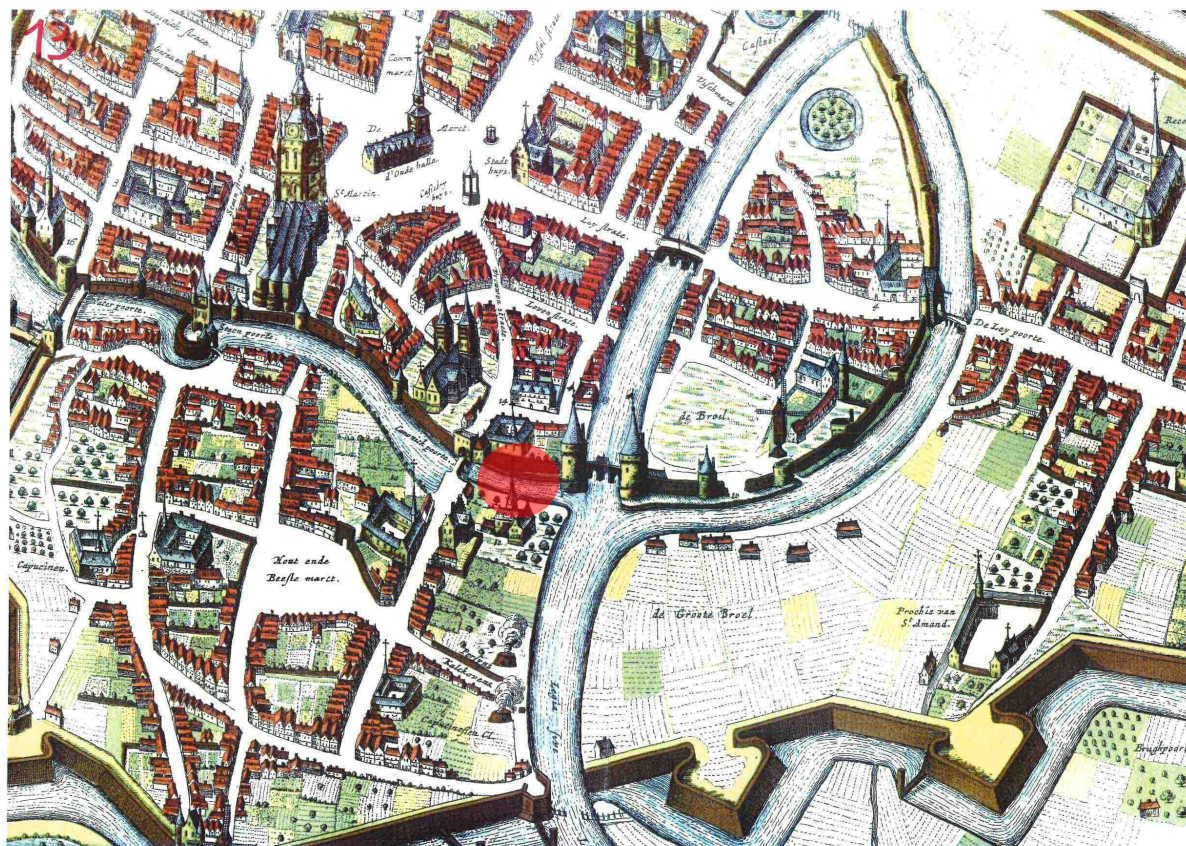

Fig. 22: Kortrijk volgens A. Sanderus, 1641-1644. Het projectgebied is met een rood vlak aangeduid. Bovenaan is een groot vierkant gebouw aangegeven dat als Kapittelgebouw kan geïnterpreteerd worden. Daaronder is de stadsmuur en stadsgracht gelegen. Onderaan bevindt zich de *refuge* van Wevelgem. Aan de linkerzijde de kanunnikpoort, brug en watermolen (Despriet 2014a, plan 13)

⁴⁰ Despriet 2014a

⁴¹ Despriet 2014a

Fig. 23: De refugie te Kortrijk omstreeks 1642 (A. Sanderus, *Flandria Illustr.*, ed. 1735, dl. III. bl. 6) (Despriet 2014a, plan 13b)

In 1683 wordt er een plattegrond gemaakt van Kortrijk door de legerstaf van Vauban. Op de plattegrond zijn veldversterkingen aangegeven (geel ingekleurd), aangebracht door Vauban (Fig. 25). Het is echter niet duidelijk hoe deze veldversterkingen waren opgebouwd. Mogelijk gaat het om grachten, aarden wallen of metselwerk.⁴² Een plan dat de situatie in Kortrijk aan het einde van de 17de eeuw verbeeldt (Fig. 26), geeft de *refuge* van Wevelgem weer, ingesloten door een Franse veldversterking, tussen Broeltoren en het fort. Wat aanvankelijk een breed mondingsgebied van de beken was, werd verkleind tot stadsgracht, zypte genaamd.⁴³

Ook in de 18de eeuw waren er bouwactiviteiten op het domein van de zusters. In 1710-1714 werd de grote poort en twee aanpalende huizen vernieuwd. In 1726 bestond het uit een blekerij en zes huizen. Van een van de huizen zijn achter een gevel uit 1947 nog resten bewaard uit 1761-1765. Het betreft een onderkelderd gebouw.⁴⁴

⁴² Despriet 2014a

⁴³ Despriet 2014a

⁴⁴ Despriet 2014b, 139

Fig. 24: Schilderij P. Snaeyers: Het beleg van Kortrijk, 1650. Rechts de refuge, op de achtergrond de stadsmuur en -gracht met Kanunnikpoort met toren van 1489 (Despriet 2014a, plan 14)

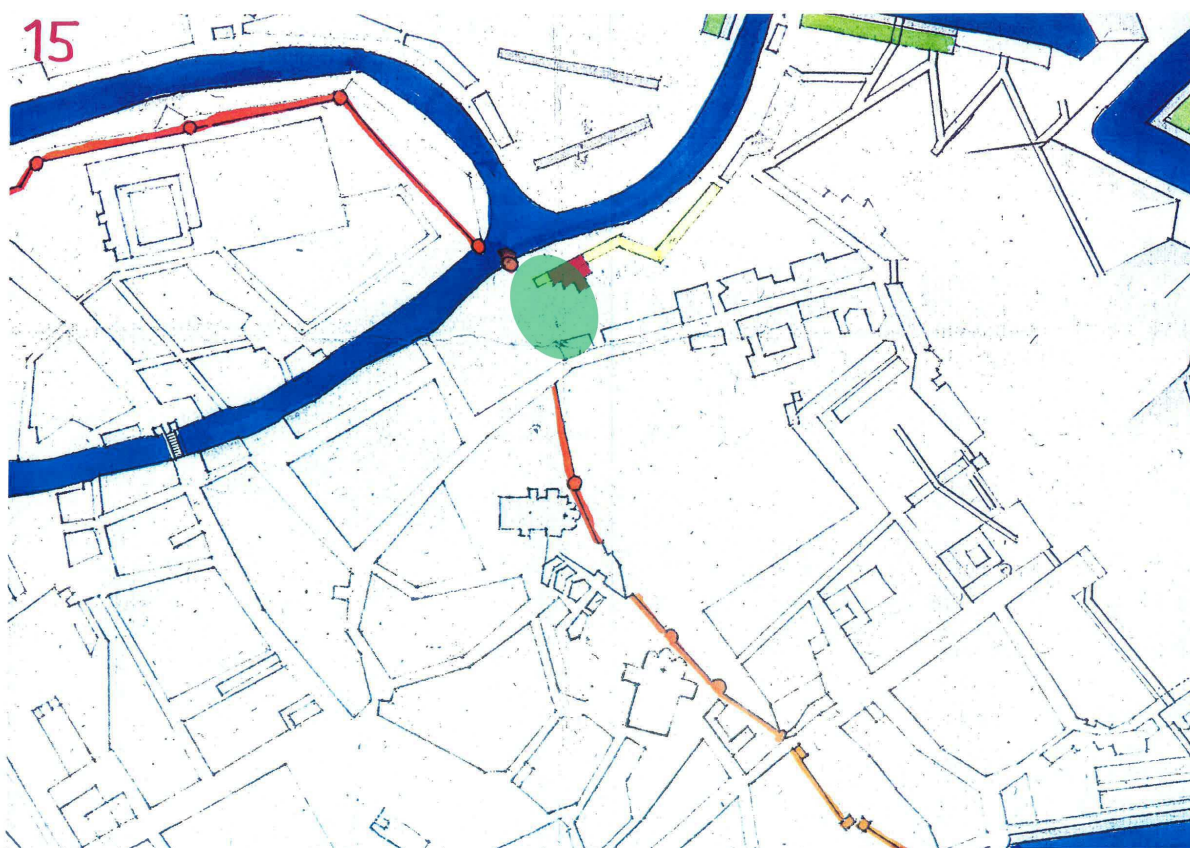

Fig. 25: Kortrijk in 1683. Franse plattegrond uit legerstaf Vauban. In oranje is de stadsmuur aangegeven, in rood de refuge van Wevelgem en in geel veldversterkingen aangebracht door Vauban (Despriet 2014a, plan 15)

Fig. 26: Kortrijk eind 17de eeuw (reconstructie ca. 1750. Het pijltje duidt de refuge van Wevelgem aan, ingesloten door een Franse veldversterking tussen Broeltoren en het Fort (Despriet 2014a, plan 16)

Het opheffingsdecreet van de Franse Republiek betekende in 1796 het einde voor de Guldenbergabdij. Het huis te Kortrijk werd als Nationaal Domein verkocht en kwam in het bezit van Th. Aeben, waarna het meermaals wisselde van eigenaar. In 1824 kwam het in het bezit van F. Vercruysse. Enkele leraressen waren in 1814 begonnen met een "School van Bermhertigheyd", waar gratis onderwijs verschaft werd aan minderbedeelden. Félicité Vercruysse stelde de aangekochte gebouwen van de *refuge* ter beschikking van de school. In 1833 kreeg de gemeenschap erkenning als geestelijke orde van de H. Vincentius à Paulo. De voormalige *refuge* van Wevelgem wordt in 1838 bij testament overgedragen van F. Vercruysse op het Weldadigheidsbureau, onder voorwaarde dat de zusters Paulinen het eeuwige gebruik van de gebouwen en de grond zouden hebben.⁴⁵ Er is een tekening bewaard van Depelchin die dateert van circa 1800 die delen van het projectgebied weergeeft (Fig. 27). Het gaat om de toren van de *refuge* van Wevelgem aan en de ronde traptoren aan van Den Doel van de Kanunniken.⁴⁶

Op de iets vroeger daterende kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), kan gezien worden dat het projectgebied grotendeels bebouwd is (Fig. 28). Aan de noordzijde bevindt zich een onbebouwde zone, wellicht te interpreteren als tuinzone.

45 <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59619>; Despriet 2014b, 141

46 Despriet 2014a

Fig. 27: Tekening Depelchin, ca. 1800. A duidt de refuge van Wevelgem aan (toren). B duidt de ronde traptoren aan van Den Doel (Kanunniken) (Despriet 2014a, plan 17)

Fig. 28: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met een situering van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

Op de kadasterkaart van Cierckens uit 1822 wordt het projectgebied voor het eerst heel nauwkeurig weergegeven (Fig. 29). Hierdoor kan inplantingslocatie van de *refuge* van Wevelgem exact bepaald worden. Alle private gebouwen langs de Groeningestraat, thans opgenomen in het

huidige klooster, kunnen gesitueerd worden. Hetzelfde geldt voor de private gebouwen langs de Guido Gezellestraat. Ten oosten van het projectgebied bevinden zich moerassige bodems en blekerij.⁴⁷

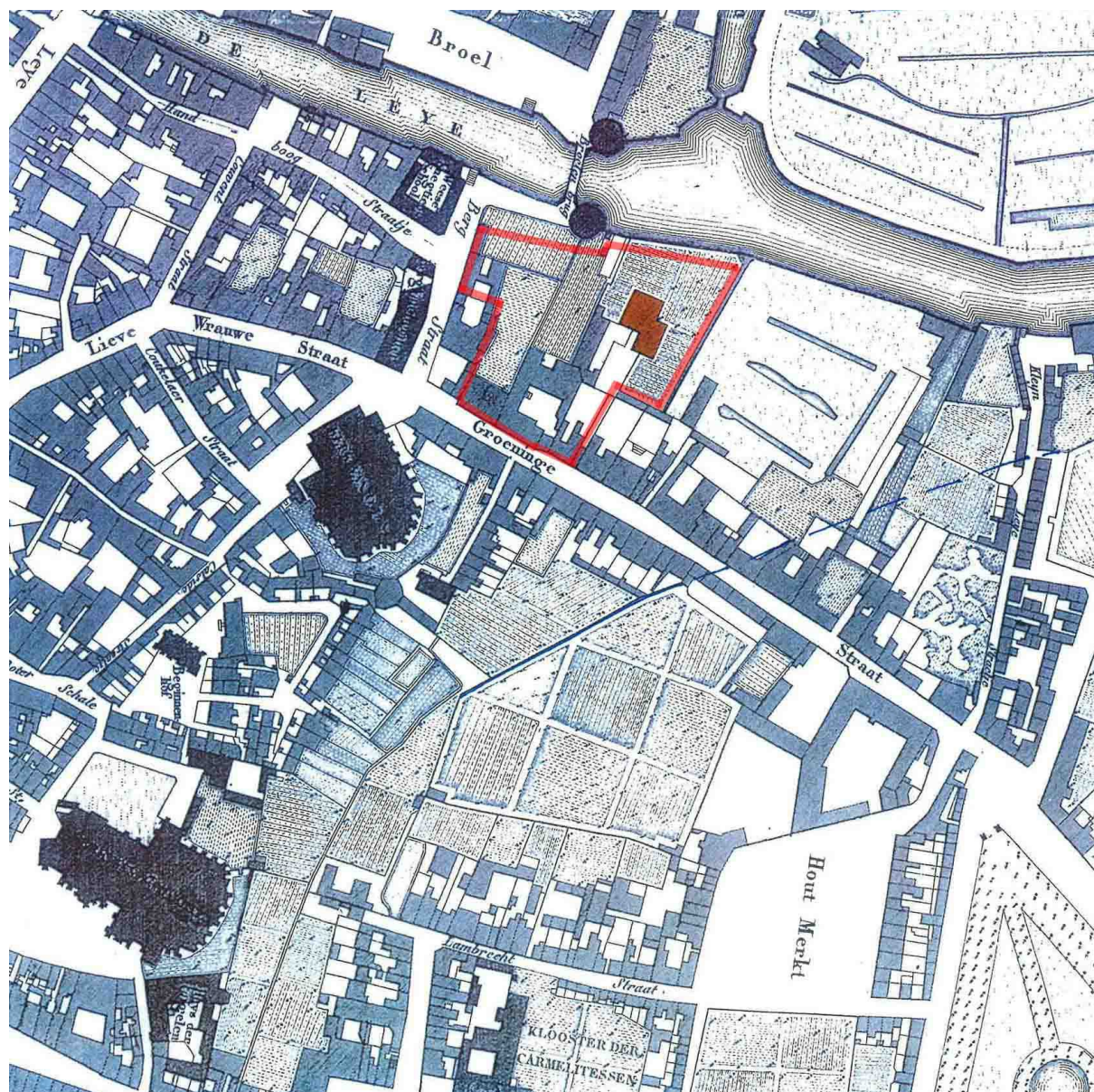

Fig. 29: Kadasterplan van Cierckens, 1822 (uitgegeven 1830) met inkleuring van de refuge van Wevelgem (oranje) en aanduiding projectgebied (Despriet 2014a, plan 19)

Vanaf het derde decennium van de 19de eeuw vonden er heel wat bouwactiviteiten plaats en konden verschillende uitbreidingen aan het klooster toegevoegd worden. In de periode 1837-1839 werd een kapel opgericht. Een schilderij van J.B. Daveloose uit 1847 geeft het groot kapelgebouw weer van de Zusters Paulinen, ontstaan door ombouw van de voormalige *refuge* (rechts) tot onderwijsinstelling (Fig. 30).⁴⁸ Een detailplattegrond voor het plaatsen van een gasinstallatie, opgemaakt in 1863 op vraag van handelaar A. Benoit ter hoogte van een perceel in de omgeving

⁴⁷ Despriet 2014a

⁴⁸ Despriet 2014a

van het projectgebied, geeft een groot deel van het projectgebied vrij gedetailleerd weer.⁴⁹ Dit plan laat opnieuw toe om de *refuge* exact te lokaliseren (Fig. 31).

In 1850 koopt het klooster een pand, genaamd brouwerij "de Krone", geëxploiteerd door de heer Vandemaele-Valcke. Acht jaar later is er de eerste steenlegging van een nieuw schoolgebouw op de gronden van de voormalige brouwerij. In 1874 werd een gebouw opgetrokken op de binnenplaats en in 1878: koopt de communautiteit het belendende pand, dat tot 1966 betrokken werd door de priester-directeur van het klooster (= huisnr. 3). Tijdens de schoolstrijd tussen 1879 en 1884 wordt de kapel ingericht als schoolgebouw en wordt het gebouw uit 1874 opnieuw afgebroken. Tevens gaan de gebouwen over op het stadsbestuur.⁵⁰

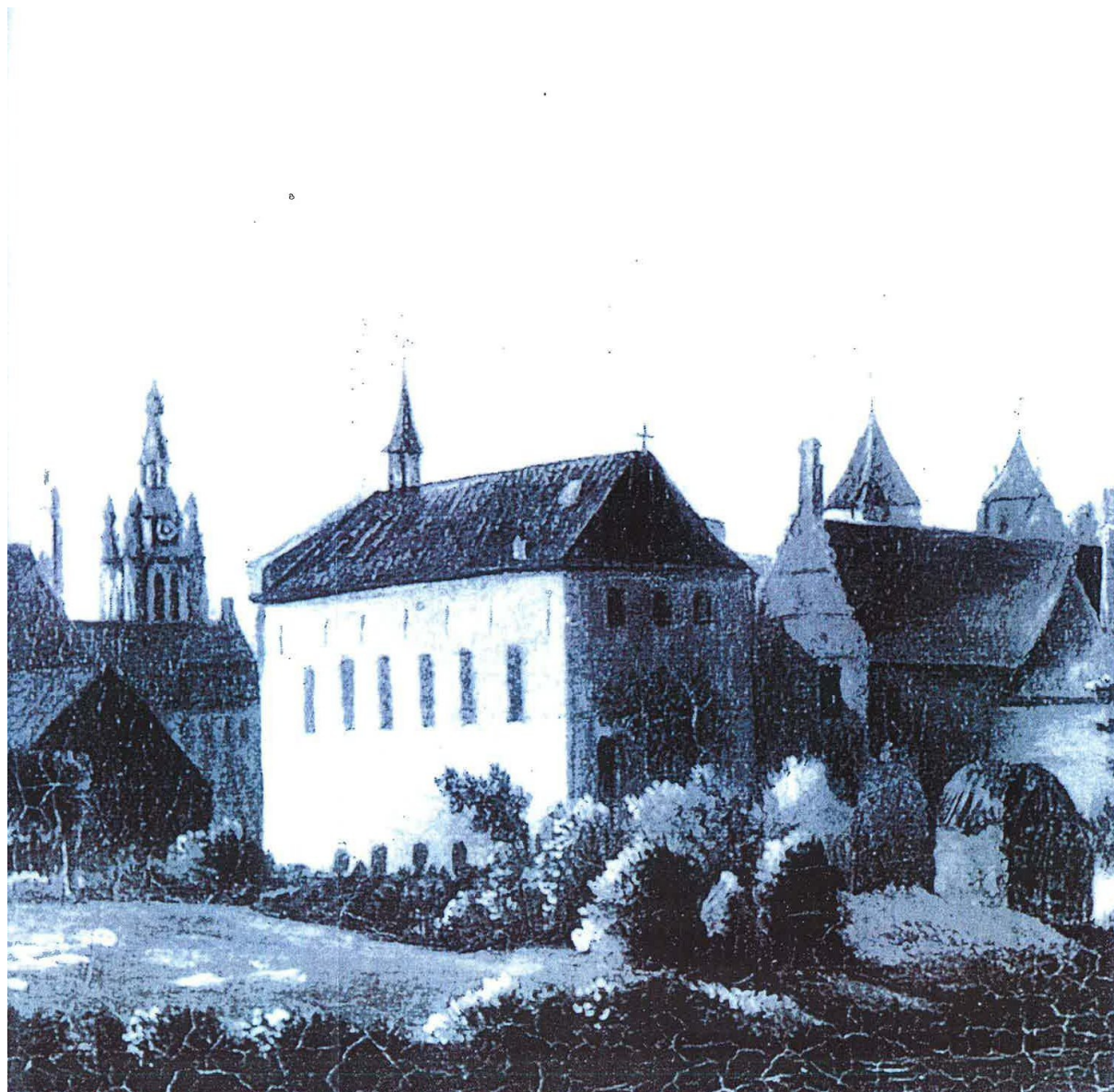

Fig. 30: Schilderij van J.B. Daveloose 1847

49 Met dank aan Philippe Despriet voor het lokaliseren van dit plan

50 <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59619>

Fig. 31: Detailplattegrond voor het plaatsen van een gasinstallatie, opgemaakt op vraag van handelaar A. Benoit, toestand 1863 met inkleuring van de refuge van Wevelgem (oranje) en aanduiding projectgebied (Modern Stadsarchief Kortrijk, 481)

In de periode 1887-1889 wordt het klooster aangekocht door Graaf de Thibault de Boesinghe, die het opnieuw ter beschikking stelt van de zusters Paulinen. Onmiddellijk na hun terugkeer wenst de abdis de kapel in haar oorspronkelijke staat te herstellen. Na protest wordt geopteerd voor de bouw van een nieuwe kapel in neobarokstijl, die uitgaat op de Groeningestraat. In 1896 wordt tegen de speelplaats, overdekt in 1882, een nieuwe vleugel opgericht, waar een 'onbetalende' kleuterschool wordt in ondergebracht.⁵¹ Een perspectiefgezicht de dateren aan het einde van de 19de eeuw geeft de *refuge* van Wevelgem en de kapel van de onderwijsinstelling realistisch weer. De overige gebouwen zijn onbetrouwbaar voorgesteld.⁵²

⁵¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59619>

⁵² Despriet 2014a

Fig. 32: Perspectiefgezicht, eind 19de eeuw (Despriet 2014a, plan 20)

Voor wat betreft de elementen van stadsverdediging die doorheen het projectgebied lopen werd de stadsmuur in 1864 afgeschaft. Ze werd in loten verkocht, gesloopt of was reeds in puin vervallen. Aan het begin van de 19de eeuw werd wat nog overbleef van de oostelijk stadsgracht, die door het projectgebied liep, ingekokerd (Fig. 33). Het gemetseld kanaal bleef tot 2006 in gebruik en doorkruist nog steeds de werf.⁵³

⁵³ Despriet 2014a

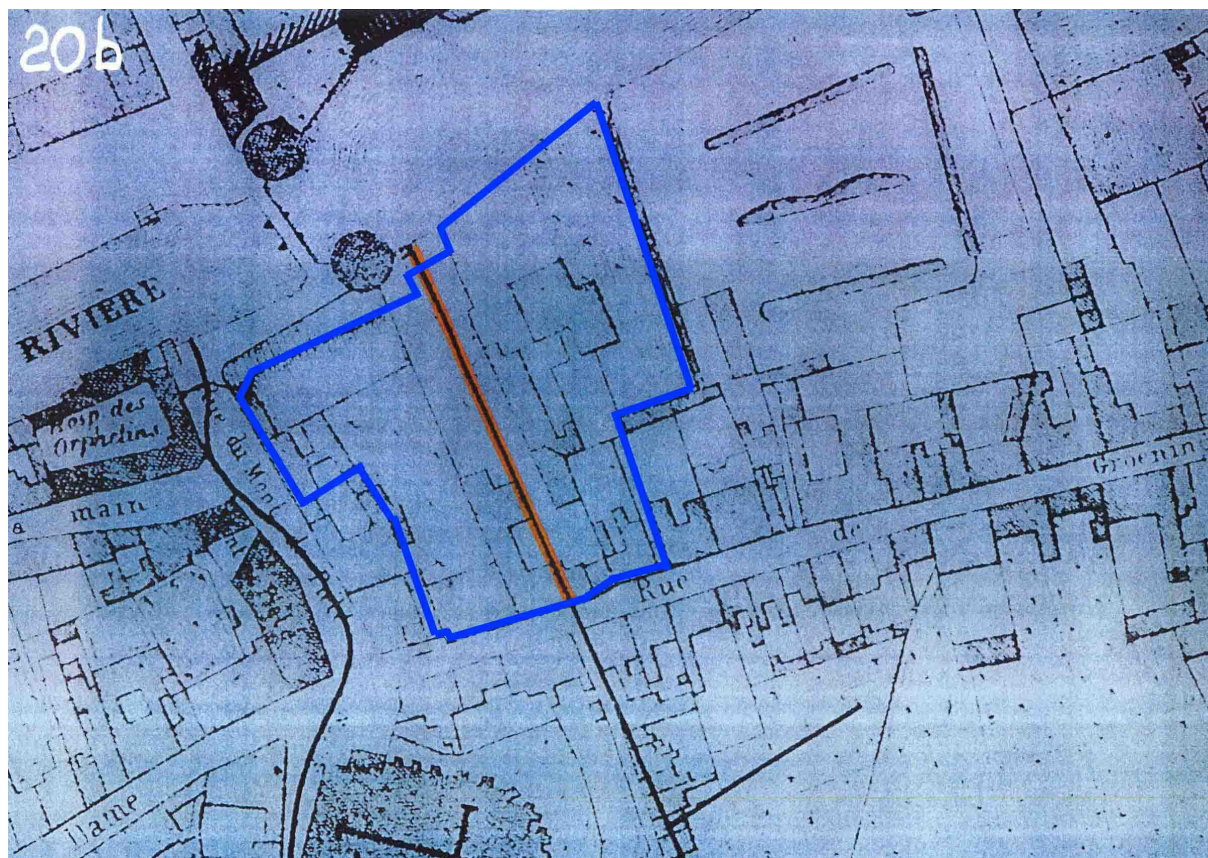

Fig. 33: Plattegrond Kortrijk met rioleringen (eind 19de eeuw). In rood het gemetselde kanaal en in blauw het projectgebied (Despriet 2014a, plan 20b)

Ook in de 20ste eeuw is en nog heel wat bouw- en aankoopactiviteit bij het klooster. In 1905 koopt de kloostergemeenschap een aanpalend 18de-eeuws pand, huis Chomé genaamd, als slot voor de zusters. De school loopt in 1918 schade op bij een bombardement op het einde van de Eerste Wereldoorlog. Samen met de herstellingswerken wordt in 1919 een bijkomende verdieping gebouwd.⁵⁴ In 1928 wordt een schoolgebouw, een typerend interbellumpand, op de hoek met de Guido Gezellestraat opgericht.⁵⁵ Tussen 1937 en 1938 wordt de voormalige *refuge* van Wevelgem met traptoren (Fig. 34) gesloopt (deels na aardbeving). Pas in 1947 zijn de zusters in staat de voorgevel in de Groeningestraat te laten herstellen. Van 1978 tot 1980 worden een nieuwe turnzaal en klaslokalen opgericht op de plaats van de priester-directeurwoning (nr. 3).⁵⁶

⁵⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59619>

⁵⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59664>

⁵⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/59619>

Fig. 34: Foto van 1930 met de refuge van Wevelgem (16de-17de-eeuws). De twee zuidelijke trapgevels en de noordelijke traptoren zijn zichtbaar (Despriet 2014a, plan 21)

4.2.2 Archeologische voorkennis

4.2.2.1 Algemeen

In de nabije omgeving van het projectgebied zijn volgens de Centrale Archeologische Inventaris volgende archeologische waarden aanwezig (Fig. 35):

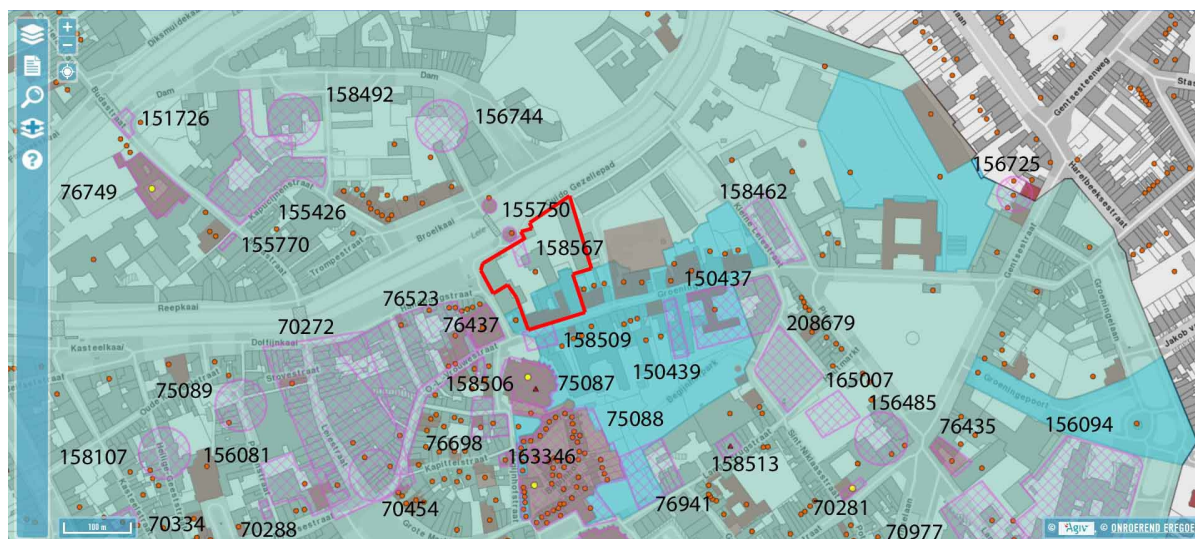

Fig. 35: Overzichtskaart CAI met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://geo.onroerenderfgoed.be/>)

In het projectgebied zelf:

- CAI158567: onderdeel van de laatmiddeleeuwse stadsmuur (gebouwd tussen 1353 en 1454) werd opgegraven ter hoogte van de Groeningestraat. Over een lengte van 60m tussen de zuidelijke Broeltoren en de kanunnikpoort is de stadsmuur nog herkenbaar als opvallend hoogteverschil. Bovendien bleef een deel van de muur in opstand bewaard bij de aanzet van de toren.⁵⁷

Ten noordwesten:

- CAI 155750: aan weerszijden van de Leie bevinden zich de Broeltorens. Dit zijn twee torens, onderdeel van de laat-Bourgondische stadsvesting (1353-1454). Archeologisch onderzoek aan de zuidelijke toren toonde de 3 verschillende bouwfasen aan (initiële bouw in de 14de eeuw, verbouwing in 1446 en recentere verbouwing in 1872). Trap en toegang werd gewijzigd in de loop der tijd. In 1446 werden canonières toegevoegd. De noordelijke toren kent 2 bouwfasen (initiële bouw en verbouwing in 1872) en sloot oorspronkelijk ook aan op de stadsmuur. Een getuige hiervan is een deurnis op de 1ste verdieping waar een schildwacht toegang had tot zijn rondeweg op de muur. Op de bovenverdieping werden sporen gevonden van de oorspronkelijke vloer.⁵⁸
- CAI 156744: één van de oudste laatmiddeleeuwse molens van Kortrijk, de molen op de kleine Broel, gelegen tussen de Tayaertstraat en de Dam.⁵⁹
- CAI 158492: op de hoek van de Dam en de Korte Kapucijnenstraat situeert zich een aarden wal en een daarop staande stadsmuur van de Bourgondische stadsomwalling. Een zwaar metselwerk in baksteen kon niet verder onderzocht worden.⁶⁰

57 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/158567>

58 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/155750>

59 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/156744>

60 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/158492>

- CAI151726: de Leiepoort, gebouwd tussen 1400 en 1402. Het gebouw omvatte een poortgebouw, een noordelijke brug, een oostelijke en westelijke toren, een watermolen en een spui.⁶¹
- CAI 76749: grote bakstenen muur, grenzend aan het O.-L.-Vrouwhospitaal, die waarschijnlijk deel uitmaakte van de 183 m lange stadsmuur, gebouwd tussen 1452-1454. De stadsmuur is op regelmatige afstand doorbroken door korfbogige aardbogen. Oorspronkelijk waren deze door een aarden wal aan het gezicht onttrokken.⁶²
- CAI 155770: ter hoogte van de Budastraat 23 werd loodgeglazuurd aardewerk uit de late middeleeuwen gevonden, met name fragmenten van een grape met geknikt oor, voorzien van een radstempelversiering.⁶³
- CAI 155426: tijdens noodopgravingen werd ter hoogte van de Budastraat een bevaarbaar kanaal aangetroffen, dat opgevuld werd tussen 1350 en 1600.⁶⁴

Ten zuidwesten:

- CAI 158107: op de site Heilige-Geeststraat I werden 6 munten gevonden onder enkele stenen op 1 m diepte, die uit de late middeleeuwen dateren.⁶⁵
- CAI 70334: bij een toezicht op verbouwing van het “Domus Pauperum” werd een kruik met geknepen voet en geprofileerde rand met radstempelversiering, bedekt met een paarse engobe uit de 14de eeuw gevonden en een randfragment van een Siegburgkopje uit de 15 de eeuw.⁶⁶
- CAI 70288: het huis Sint_joris in de Rijselsestraat dateert uit de late middeleeuwen (oudste vermelding in 1281). Oorspronkelijk had het huis een 17de eeuwse trapgevel, maar deze verdween uit het straatbeeld door een luchtaanval op 21 juli 1944.⁶⁷
- CAI 75089: op de site Stovestraat/Papenstraat werden de overblijfselen van een zuilenmonument (6-hoekig fundament van Doornikse steen) gevonden uit de midden-Romeinse tijd en op 20 m afstand van het muurwerk de onderste laag met V-vormig profiel.⁶⁸
- CAI 70272: de oudste gevangenis van Kortrijk of “gevanghenesse deser stede” was gelegen aan de Leiestraat, waarschijnlijk aan de oostzijde. De gevangenis was geen specifieke strafinstelling, maar eerder een huis van arrest (kort verblijf tot gerechtelijk onderzoek). De gevangenis wordt vermeld in de stadsrekeningen van 1423, maar bestond waarschijnlijk al in de 14de eeuw. Met herhaalde herstellingen, verbouwingen en restauraties bleef ze bestaan tot begin 19 de eeuw.⁶⁹
- CAI 70454: de site Leiestraat I leverde kapitelen op uit de late middeleeuwen in de nabijheid van een Romaanse kelder. Ze waren waarschijnlijk afkomstig van zuilen die de gewelven schraagden van de kelders onder de Leiestraat, waar veel lakenhandelaars gevestigd waren. Reeds eerder waren hier dergelijke zuilen en gewelven ontdekt.⁷⁰
- CAI 76523: op de vindplaats Handboogstraat I werd op 3 plaatsen de gracht tussen de stad en de koninklijke burcht aangesneden, die op basis van de typologie van de bakstenen torens uit de 13 de eeuw dateert. De diepte kon bepaald worden op 4,8 m, de breedte bedroeg naargelang het terrein 20 m en meer. In het midden van de 15 de eeuw werd de gracht genivelleerd en op de plaats ervan kwamen woningen en bakstenen

61 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/151726>

62 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/76749>

63 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/155770>

64 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/155426>

65 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/158107>

66 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70334>

67 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70288>

68 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/75089>

69 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70272>

70 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70454>

funderingen. Er werd laatmiddeleeuws aardewerk en ander huishoudelijk afval ingezameld.⁷¹

- CAI 76437: de vindplaats Guido Gezellestraat I leverde een bodem van een kom- of bordtype in terra sigillata-imitatie uit de laat-Romeinse tijd op.⁷²
- CAI 158506: de site O.-L.-Vrouwestraat 46 bracht herbruikte bakstenen van de Franse dwangburcht op.⁷³
- CAI 76698: op de hoek van de Pieter de Cockelaerestraat en het Deken Zegerplein werden bij bouwwerken resten gevonden van het eerste kasteel van Kortrijk uit de late middeleeuwen. Er werden eveneens een aantal losse vondsten gedaan uit de Laatromeinse tijd.⁷⁴

Ten zuiden:

- CAI 158509: de Kanunnikpoort is één van de poorten van de laatmiddeleeuwse stadsomwalling uit de late middeleeuwen, vernietigd door het Franse leger in 1684.⁷⁵
- CAI 75087: de Onze-Lieve-Vrouwekerk dateert uit de late middeleeuwen. Aande noordzijde van de kerk was een grafveld gelegen waarvan 121 graven ingetekend werden. Onderzoek van de zuidelijke fundering leverde 13 nieuwe graven op. Het grafveld dateert van 1204 tot 1783. Er werd ook een laatmiddeleeuwse afvalput gevonden met in de vulling middeleeuws en postmiddeleeuws materiaal tegen de noordzijde van de kerk, tegen de resten van een bakstenen gebouw (resten van een Romeins badgebouw). Er werden meerdere portalen van de kerk, de O.-L.-Vrouwekapel of “grafelijke dodenkapel” (gotische kapel), de funderingen van de koorpartij, de funderingen van kruisbeuk en schip evenals de kooromgang en zijbeuken onderzocht. Onder de gravenkapel lag er in de Romeinse tijd een badgebouw, mogelijk uit de 2de helft van de 4de eeuw. Tegen de noordzijde van de kerk werden de resten van een bakstenen gebouw aangesneden uit de nieuwe tijd, vermoedelijk 16de eeuw, mogelijk een klokkengieterij, beenderhuisje of woonst voor kerkpersoneel. In een afvalput werd 12 de tot 19de eeuws aardewerk gevonden en in een opvullingslaag en afvalaag aan de noordzijde van de kapittelkerk werden tingeglazuurde tegels gevonden waarvan de productie dateert tussen 1280 en 1350. Tevens werden nog laatmiddeleeuwse bronzen munten in de afvalput gevonden. In de sleuf naast de noordelijke doorgang werden fragmenten van Romeinse mortel en tegels gevonden. In de vulling van de afvalkuil aan de noordzijde van de kerk werd terra *sigillata*, import uit Rijn- of Maasgebied, import uit Noord-Frankrijk (Arras-waar), geverniste Pompejaans-rode stukken en lokaal vervaardigde aardewerkvormen ontdekt. Hiernaast werden in dezelfde afvalkuil nog 26 Romeinse munten gevonden.⁷⁶
- CAI 75088: het begijnhof werd onderzocht. Er werd steengoed uit de 14de tot 17de eeuw, munten uit de 2de helft 16de tot 19de eeuw, aardewerk uit de laat-Romeinse tijd, aardewerk uit de volle middeleeuwen aangetroffen. Hiernaast werden resten van bewoning uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Er werden ook de resten van een laatmiddeleeuwse kapel (de Sint-Mattheuskerk) gevonden, evenals begravingsstructuren uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Er werd een stadsmuur en wal gevonden rond de uiterste grens van het begijnhof, en voor en rond het begijnhof drie torens van de stadsversterkingen. Verder werd er nog aardewerk, munten, bouw materiaal en funderingen uit de middeleeuwen gevonden en 16de eeuwse munten.⁷⁷

71 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/76523>

72 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/76437>

73 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/158506>

74 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/76698>

75 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/158509>

76 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/75087>

77 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/75088>

- CAI 76941: de Groeningeabdij uit de nieuwe tijd werd opgegraven en er werd Gallo-Romeins aardewerk en Gallo-Romeinse dakpanfragmenten gevonden.⁷⁸

Ten zuidoosten:

- CAI 150439: bij het onderzoek van de site Groeningeabdij III werden zandwinningskuilen, een bakstenen waterput van na 1800 en een bakstenen kelder uit de 16de eeuw aangetroffen.⁷⁹
- CAI 150437: de vindplaats Groeningeabdij III/Zuidwijk leverde 1, mogelijk 2 waterputten, afvalputten en beerputten uit de Romeinse tijd op. Er waren ook sporen van laatmiddeleeuwse zandontginning en 2 mestputten uit de nieuwe tijd. De abdij met de abdijkerk uit de 16de eeuw en het klooster uit de 19de eeuw werden onderzocht.⁸⁰
- CAI 158513: langs de Lange Brugstraat 29-31 werd een 18de eeuwse vierkante tegel met loodglazuur aangetroffen.⁸¹
- CAI 70281: de Sint-Annazaal van het begijnhof leverde bakstenen muurresten- en funderingen op, een gootstructuur en een kuil uit de late middeleeuwen op, restanten van een nieuw gebouw uit de nieuwe tijd.⁸²
- CAI 208679: op de Houtmarkt werden zandwinningskuilen, enkele kuilen en paalsporen uit de nieuwe tijd gevonden.⁸³
- CAI 156485: de site Plein-Voorstraat leverde majolica, een stuk marmer met opschrift en de bodem van een kommetje met aan de binnenzijde een versiering in slibtechniek op.⁸⁴
- CAI 76435: op de vindplaats Plein 32 werd een randscherf van een versierde terra sigillata kom (type Chenet 320) uit de laat-Romeinse tijd gevonden.⁸⁵
- CAI 70977: op de vindplaats Langemeersstraat 4 werd een Romeins grafveld aangesneden.⁸⁶
- CAI 156094: de vindplaats de Thienen met funderingen van de oude kazerne de Thienen, een aardewerkfabriek en aardewerk uit de nieuwste tijd.⁸⁷

Ten oosten:

- CAI 158462: de vindplaats Kleine Leiestraat I leverde een vierkante houten waterput, waarschijnlijk met hoekstijlen, aardewerk, munten en metaal uit de Romeinse tijd op.⁸⁸
- CAI 156725: de Gentsepoortmolen was een staakmolen of korenmolen uit de 16de eeuw.⁸⁹

Op basis van deze gegevens blijken zich vlak bij het onderzoeksgebied diverse resten uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen, de nieuwe en nieuwste tijd te bevinden. Het gaat om resten van bewoning, begraving en cultus. De nabijheid van eerdere vondsten wijst er op dat deze resten zich mogelijk verder buiten deze gebieden uitstrekken, naar de omringende terreinen en bijgevolg mogelijk ook naar dit onderzoeksterrein.

78 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/76941>

79 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/150439>

80 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/150437>

81 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/158513>

82 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/163346>

83 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/208679>

84 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/156485>

85 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/76435>

86 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70977>

87 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/156094>

88 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/158462>

89 <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/156725>

4.2.2.2 Projectgebied

Nabij het projectgebied zijn een aantal archeologische onderzoeken uitgevoerd van sites of elementen die niet historisch zijn gedocumenteerd of sites of elementen die aan de hand van deze onderzoeken exacter konden gelokaliseerd worden.

De stad Kortrijk gaat terug op een Romeinse *vicus*, die ook beide oevers van de Leie innam. Van de 1ste tot de 3de eeuw n. Chr. kwamen er vier kernen tot ontwikkeling (Fig. 36). In de late Keizertijd is er vermoedelijk een garnizoen gevestigd, maar de aanwezigheid van een *castrum* kan niet worden aangetoond. In de 4de-5de eeuw valt de naam *Cortoriacum*. De etymologische oorsprong is niet bekend. Ook in de laat-Romeinse periode is de bewoning nog aanzienlijk te noemen (Fig. 37).⁹⁰ Voor wat betreft de Romeinse periode is het projectgebied gelegen ter hoogte van een nat, aluviaal, gebied, buiten de gekende kernen van Romeinse aanwezigheid. Het lijkt er op dat Romeinse vondsten enkel in vergraven toestand zijn te verwachten.⁹¹

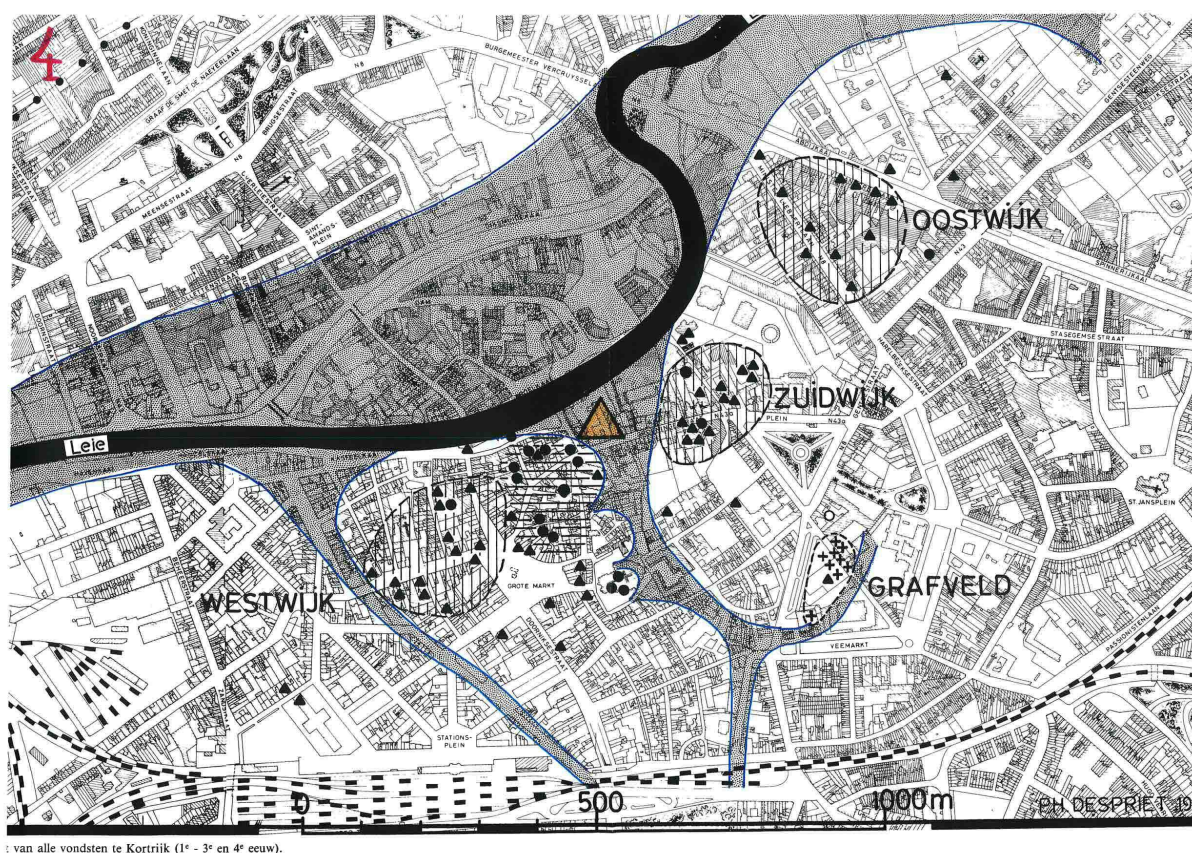

Fig. 36: Romeins Kortrijk, gepubliceerd in 1991. De rode driehoek geeft het projectgebied aan (Despriet 2014a, plan 4)

⁹⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140006>

⁹¹ Despriet 2014

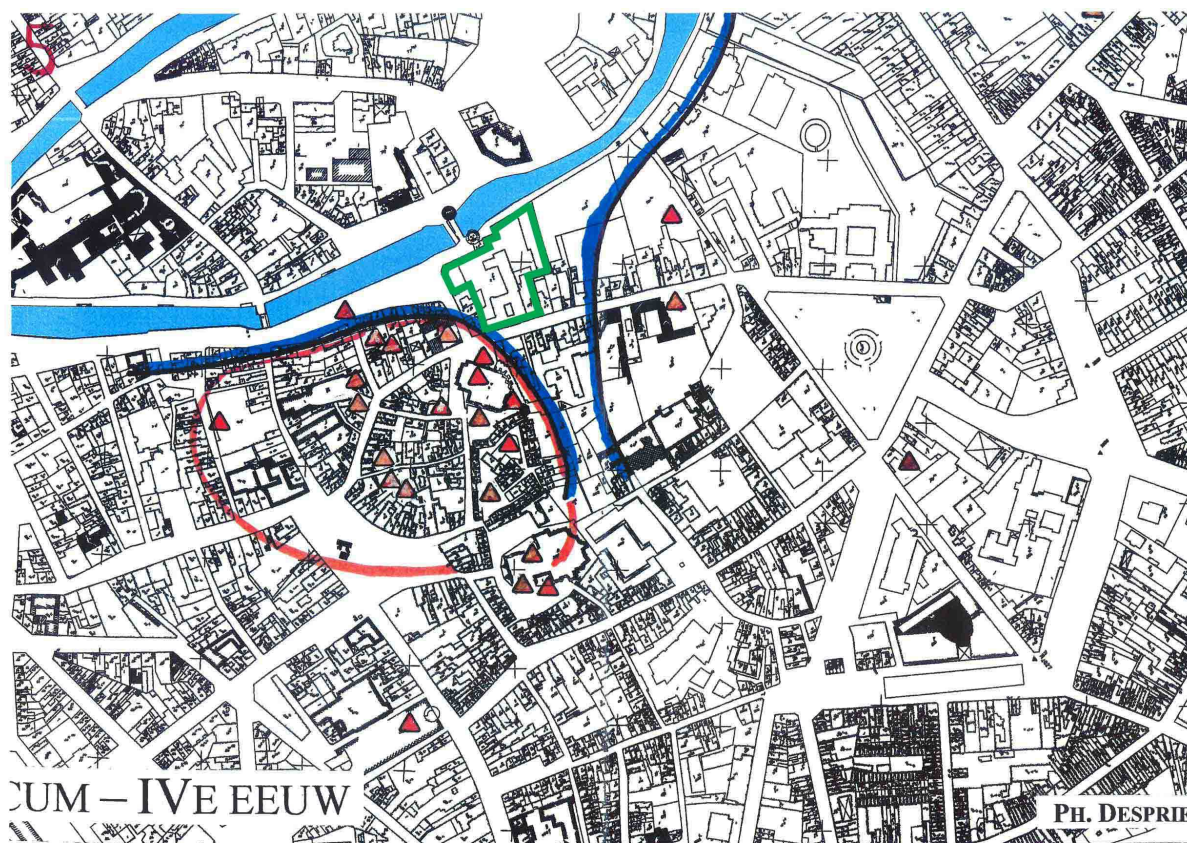

Fig. 37: Romeins Kortrijk, 4de eeuw. De rode driehoeken geven vondsten uit de 4de eeuw weer. In blauw zijn de randen van de beekmonding aangegeven (Despriet 2014a, plan 5)

Zoals vermeld in het hoofdstuk Historische gegeven, veranderde de installatie van een Franse koninklijke (dwang)burcht (1300-1415) met voorburcht de situatie binnen het grafelijk domein volledig. Hiervan is, in tegenstelling met de grafelijke realisaties, wel archeologisch bewijs voorhanden.⁹² Bij de voorburcht is in het noordoosten (rechtsboven) een grote constructie zichtbaar (Fig. 40). Het gaat om de Kanunnikpoort met grafelijke watermolen, waar het water komende van de Nedervijver via spuien uitmondt en dwars door het projectgebied stroomde.⁹³

Nadat de Franse burcht verdwenen was, werd de poort geïntegreerd in de stadsversterking van 1353-1454.⁹⁴ De noordoostelijke hoektoren van de Kanunnikpoort, aangebouwd in 1489, bevindt zich voor een deel op de zuidelijke rand van het projectgebied (Fig. 41). In 1934 werden voor het eerst resten van de Kannunikpoort vastgesteld en in 1945 en 1961 werden de eerste tastbare elementen gedocumenteerd. Ook in 1990 en 1993-1994 konden elementen van de poort in kaart gebracht worden. De Kannunikpoort en de aangebouwde toren werden bij rioleringswerken in 2006 gedeeltelijk opgegraven (= CAI 158509), waardoor de opmaak van een volledige plattegrond mogelijk werd.⁹⁵

De poort, vastgesteld op een diepte van circa 30 cm onder de verharding, had afmetingen van 12,40 bij 11,60 m. met muurdikte van 3,13 m. Als parement werden recht gehakte blokken zandsteen aangewend, de zogenaamde grés uit het gebied van Béthune tot Arras Soms werd ook Doornikse kalksteen gebruikt. Voor de binnenwanden en de muurvulling werd baksteen

⁹² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/cai/zone/140006>

⁹³ Despriet 2009, 37

⁹⁴ Despriet 2009, 85

⁹⁵ Despriet 2009, 41

gebruikt. Er konden een aantal 14de-15de-eeuwse verbouwingen vastgesteld worden, evenals archeologisch bewijs voor het slopen van de poort in de 17de eeuw, zoals in archiefbronnen gedocumenteerd.⁹⁶

De noordoostelijke ronde hoektoren die werd vastgesteld heeft een diameter van 8,20 m. Deze werd vastgesteld op een diepte van circa 41 cm onder het straatniveau (Fig. 38). De toren was voorzien van een zorgvuldig gelaagd parement van Lediaanse zandsteen (Fig. 39). In fundering was het muurwerk 2,80 m dik. De muurvulling en de binnenwanden bestonden uit baksteenmetselwerk. Op een diepte van 2,80 m rustte de toren op twee versnijdingen.⁹⁷

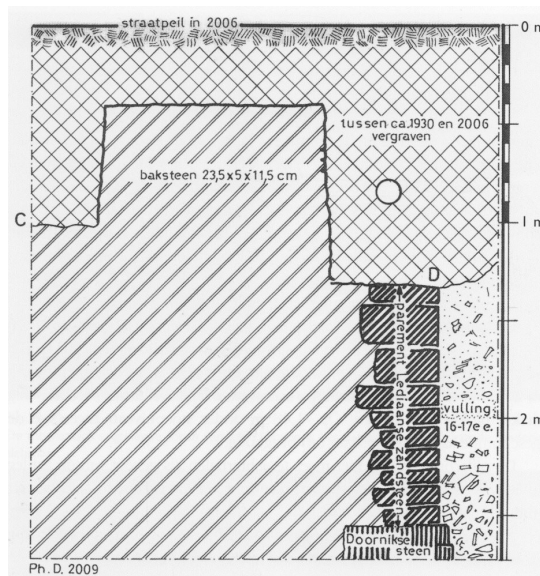

Fig. 38: Doorsnede van de fundering van de toren van 1489, met aanduiding van de gebruikte materialen (Despriet 2009, 56, fig. 31)

Fig. 39: De mechanisch vrijgelegde toren van 1489 (Despriet 2009, 54, fig. 30)

Ten oosten van de Kannunikpoort bevindt zich de spuikom, die door de oprichting van de hoektoren versmald werd. Een drieledige brug over de spuikom met waterkeermuur en spuigaten werd tijdens archeologisch onderzoek ook vastgesteld.⁹⁸

⁹⁶ Despriet 2009, 43-48

⁹⁷ Despriet 2009, 52

⁹⁸ Despriet 2009, 55

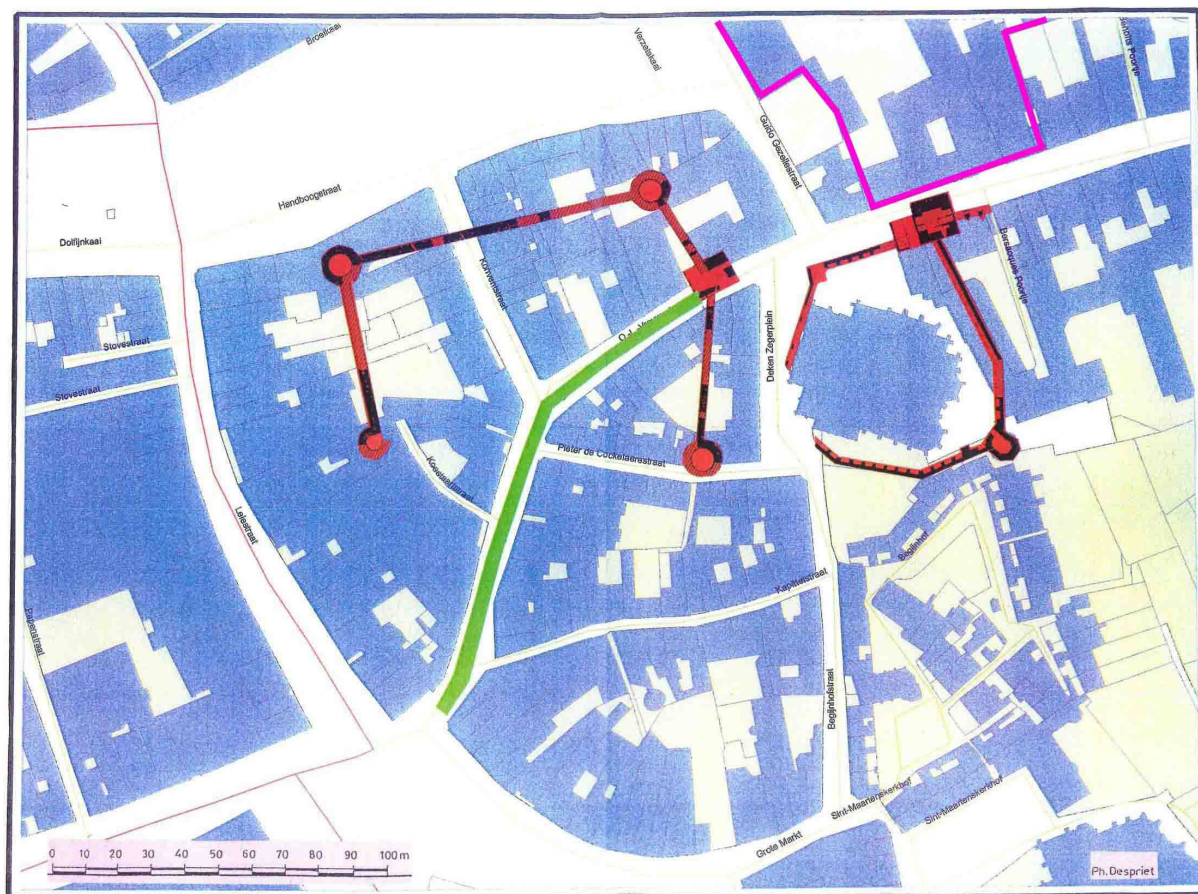

Fig. 40: Franse dwangburcht, 1297-1302. In rood is de voor- (rechts) en hoofdburcht (links) weergegeven na opgraving (Despriet 2014a, plan 9)

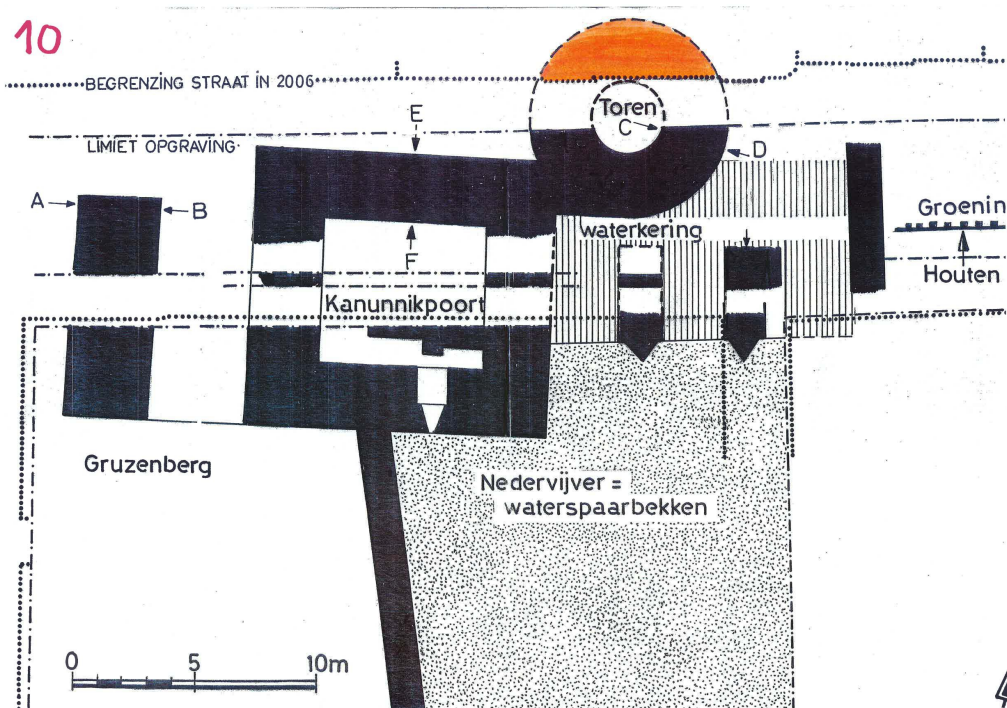

Fig. 41: Plan opgegraven Kanunnikpoort en Watermolen met het gedeelte van de hoektoren binnen het projectgebied in oranje (Despriet 2014a, plan 10)

De ten noorden op het onderzoeksgebied aansluitende Broeltorens waren vanaf 2004 onderwerp van het studieproject “Bouwhistorisch-archeologisch onderzoek van de Kortrijkse Broeltorens”.⁹⁹ Deze studie leverde heel wat nieuwe gegevens op en heeft ook zijn belang voor de kennis van de stadsmuur die zich ook ter hoogte van het onderzoeksgebied bevindt.

⁹⁹ Deze studie vond zijn neerslag in: Despriet 2010

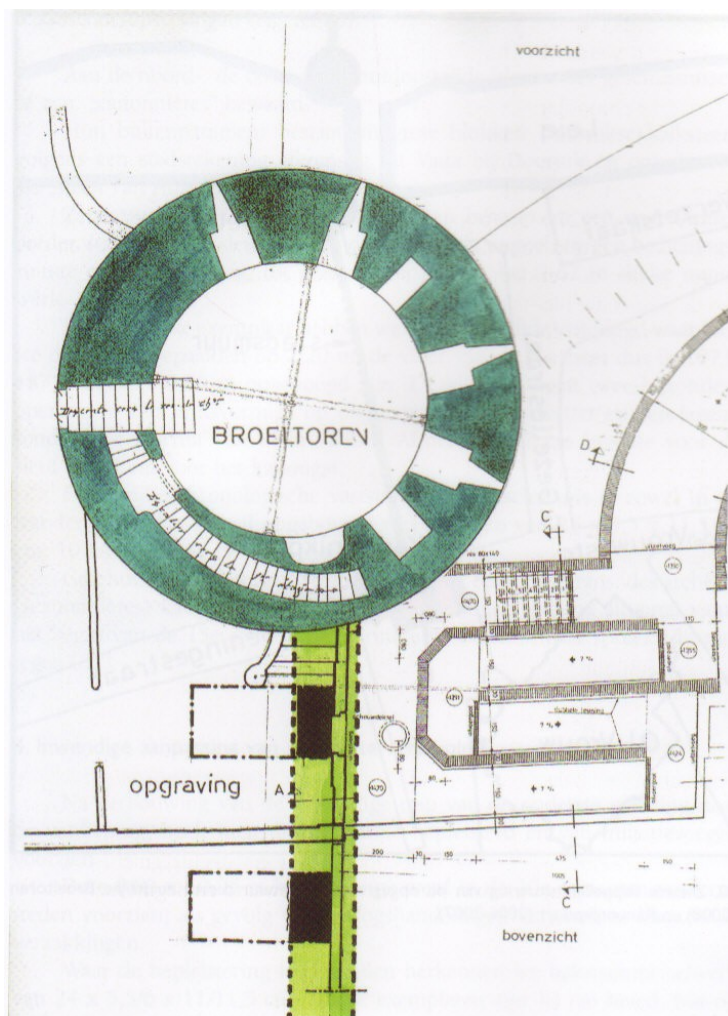

Fig. 42: Opgravingsplan van de vrijgelegde stadsmuur nabij de zuidelijke Broeltoren (2008) (Despriet 2010, 111, fig. 81)

In juli 2007 en augustus 2008 werd een opgraving uitgevoerd aan de zuidzijde van de zuidelijke Broeltoren, waar de laatmiddeleeuwse stadsmuur aansluit op de toren (Fig. 42).¹⁰⁰ Deze opgravingslocatie is net ten noorden van het onderzoeksgebied gesitueerd. Op een diepte van 2,30 m werd de stadsmuur aangetroffen (Fig. 43). De zichtbare resten werden over een breedte van 89 cm ingetekend, maar rekening houdend met de aanzet van een nog bewaard natuurstenen parement bedroeg de oorspronkelijke muurdikte 141 cm. De bakstenen aangewend voor voor het oprichten van de muur hebben afmetingen van 26 x 5,5/6 x 12/12,5 cm en zijn gevat in gele mortel. Het baksteenformaat leunt aan bij dat van de funderingen van de in 1370-1373 gebouwde Gravenkapel. De muur werd geregistreerd over een lengte van 8 m. Op de stadsmuur blijkt tijdens de restauratie van 1873-1877 de fundering van een gekanteelde schermgevel te zijn opgetrokken.¹⁰¹

¹⁰⁰Despriet 2010, 108

¹⁰¹Despriet 2010, 108-109

Fig. 43: Links de nog zichtbare resten van de zuidelijke stadsmuur, rechts opgraving van dezelfde stadsmuur (2008) (Despriet 2010, 109, fig. 79-80)

4.2.3 Synthese

Op basis van de hoger beschreven gekende waarden werd gekomen tot een syntheseplan met de verwachte archeologische resten binnen het projectgebied (Fig. 44).¹⁰² De huidige bebouwing aan de Groeningestraat blijft grotendeels bewaard en word gerestaureerd. Dit deel valt dan ook buiten het onderzoeksgebied van het archeologisch onderzoek. Het gaat qua archeologische waarden in het bijzonder om de kapel uit 1889 die onderkelderd is, waardoor bodemarchief afgegraven is (H), een onderkelderde herenwoning uit de periode 1761-1765 (E), een brouwerswoning uit 1850 (J) en schamele gevelresten in opstand zichtbaar, mogelijks nog 17de-eeuws (K). Tevens valt de reeds deels opgegraven Kanunnikpoort met watermolen (D), waarvan het noordelijk deel van de toren uit 1489 zich bevindt zich ter hoogte van het projectgebied, buiten het onderzoeksgebied.

Het onderzoeksgebied is (quasi) volledig gelegen ter hoogte van een opgevolde natuurlijk ontstane beekmonding in de Leie (A). Chronologisch daar op volgend is aan de oostzijde van het onderzoeksgebied een motte te plaatsen, die in de loop van de 10de eeuw is opgericht, ter hoogte van de latere *refuge* van Wevelgem (C). Tussen 1354 en 1454 wordt een bakstenen ringmuur gebouwd, voorzien van torens en poorten (B), die doorheen het onderzoeksgebied loopt, met de hoger vermelde Kanunnikpoort en aansluit op een Broeltoren. De stadsmuur wordt ten oosten geflankeerd door een stadsgracht (L).

Van de oorspronkelijk motte met 15de-16de-eeuws huis, eigendom van de heren van Vichte, ontvangt in 1584 de abdis van het Cisterciënzerklooster van Wevelgem de amortisatie. Vanaf dan staat het gebouw bekend als het *refuge* van Wevelgem (C). Deze *refuge* wordt gesloopt tussen 1937 en 1938. Een aantal andere gebouwen die werden opgericht door de Zusters zijn te situeren ter hoogte van het onderzoeksgebied, maar de vroegere woningen van het O. -L. -Vrouwekapittel een de zuidwestzijde werden volledig gesloopt voor de 20ste-eeuwse school- en nieuwbouw (F).

¹⁰²Despriet 2014a

Aan de oostzijde van het onderzoeksgebied werd ook in de 20ste eeuw een schoolgebouw opgericht (G).

Aan het begin van de 19de eeuw werd wat nog overbleef van de oostelijk stadsgracht (L), die door het projectgebied liep, ingekokerd (Fig. 33). Het gemetseld kanaal (I) bleef tot 2006 in gebruik en doorkruist nog steeds de werf.

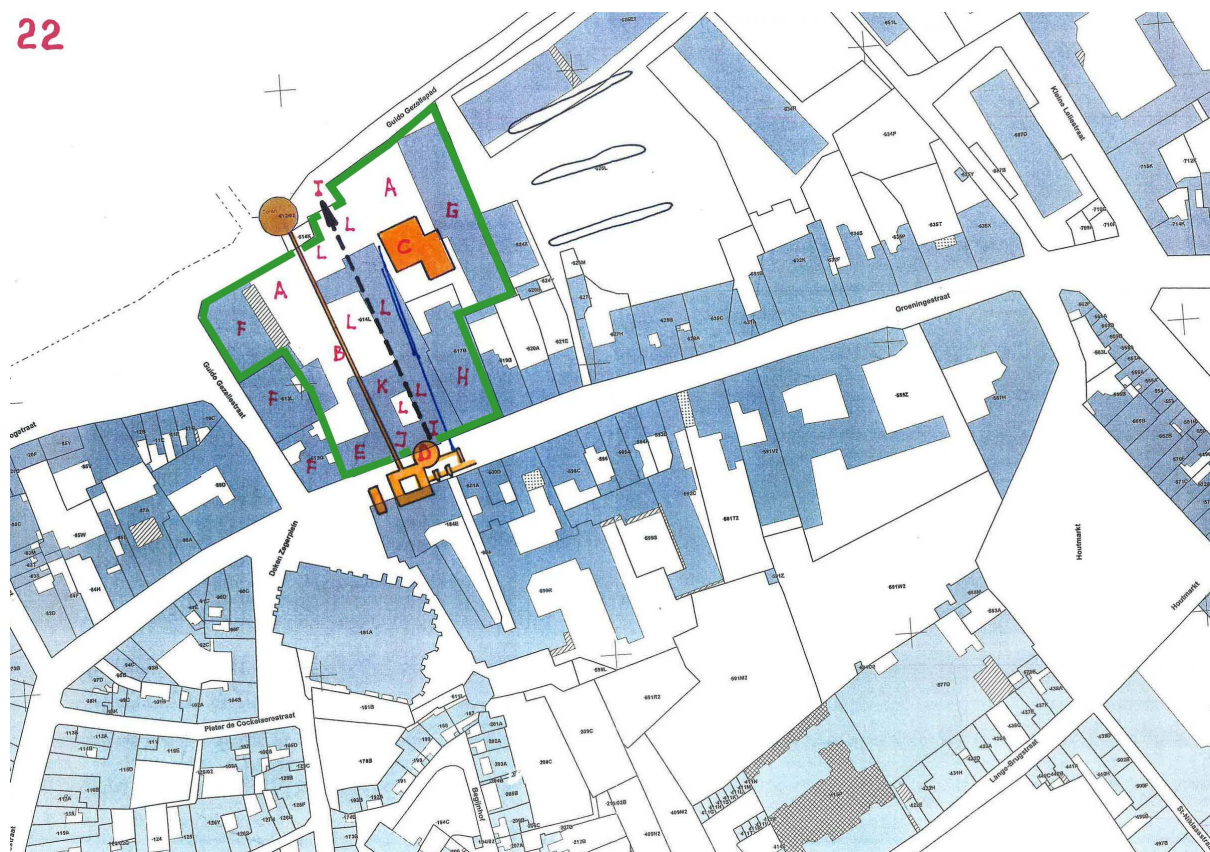

Fig. 44: Totaalplan met synthese (Despriet 2014a, plan 22)

A. Natuurlijk ontstane beekmonding in de Leie die het volledige projectgebied beslaat en opgevuld is.

B. Stadsmuur 1353-1454, gesloopt uiterlijk in 1864.

C. *refuge van Wevelgem, gesloopt in 1938, op de plaats van een grafelijke motte.*

D. Kanunnikpoort met watermolen (opgegraven). Het noordelijk deel van de toren uit 1489 bevindt zich ter hoogte van het projectgebied.

E. Onderkelderde herenwoonst 1761-1765.

F. Vroegere woningen O. -L. -Vrouwekapittel. Volledig gesloopt voor 20ste-eeuwse school- en nieuwbouw.

G. Oostelijk schoolgebouw 20ste eeuw.

H. Kapel 1889 die onderkelderd is, waardoor bodemarchief afgegraven is.

I. Riolering uit 19de eeuw, ter vervanging van afgedankte stadsgracht, buiten gebruik sinds 2006.

J. Brouwerswoning 1850. Niets bekend over voorganger.

K. Schamele gevelresten in opstand zichtbaar, mogelijks nog 17de-eeuws.

L. Zone met puin opgevulde stadsgracht.

4.3 Antwoord onderzoeksvragen bureaustudie

Tijdens de bureaustudie:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?
 - Voor wat betreft de Romeinse periode is het projectgebied gelegen ter hoogte van een nat, aluviaal, gebied, buiten de gekende kernen van Romeinse aanwezigheid.
 - Het onderzoeksgebied is (quasi) volledig gelegen ter hoogte van een opgevulde natuurlijk ontstane beekmonding in de Leie. Chronologisch daar op volgend is aan de oostzijde van het onderzoeksgebied een motte te plaatsen, die in de loop van de 10de eeuw is opgericht, ter hoogte van de latere *refuge* van Wevelgem. Tussen 1354 en 1454 wordt een bakstenen ringmuur gebouwd, voorzien van torens en poorten, die doorheen het onderzoeksgebied loopt, met de Kanunnikpoort en aansluit op een Broeltoren. De stadsmuur wordt ten oosten geflankeerd door een stadsgracht.
 - Van de oorspronkelijk motte met 15de-16de-eeuws huis, eigendom van de heren van Vichte, ontvangt in 1584 de abdis van het Cisterciënzerklooster van Wevelgem de amortisatie. Vanaf dan staat het gebouw bekend als het *refuge* van Wevelgem. Deze *refuge* wordt gesloopt tussen 1937 en 1938. Een aantal andere gebouwen die werden opgericht door de Zusters zijn te situeren ter hoogte van het onderzoeksgebied, maar de vroegere woningen van het O. -L. -Vrouwekapittel en de zuidwestzijde werden volledig gesloopt voor de 20ste-eeuwse school- en nieuwbouw. Aan de oostzijde van het onderzoeksgebied werd ook in de 20ste eeuw een schoolgebouw opgericht.
 - Aan het begin van de 19de eeuw werd wat nog overbleef van de oostelijk stadsgracht, die door het projectgebied liep, ingekokerd. Het gemetseld kanaal bleef tot 2006 in gebruik en doorkruist nog steeds de werf.
- In welke mate is het terrein reeds verstoord?
 - Het lijkt er op dat Romeinse vondsten enkel in vergraven toestand zijn te verwachten.
 - Voor wat betreft de latere periodes is het minder duidelijk of het terrein reeds verstoord is. Dit kan niet afgeleid worden uit reeds uitgevoerde boringen binnen het projectgebied, in het kader van bodemonderzoek en stabiliteitsonderzoek. Om dit te evalueren dient een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd te worden.
 - Vermoedelijk hebben er verstoringen van het bodemarchief plaatsgevonden bij de aanleg van de 20ste-eeuwse bouwvolumes aan de noordoostzijde en noordwestzijde van het onderzoeksgebied.
- In welke mate verstoren de geplande werken archeologisch erfgoed?
 - Over een oppervlakte van 4793 m² wordt een gemeenschappelijk kelderniveau voor de bouwblokken gerealiseerd, dat ook een groot deel inneemt van de zone die op maaiveldniveau als groenzone wordt ingevuld. De wanden van de kelder worden beschoeid met een palenwand. Het vloerniveau van de kelder wordt aangelegd op een diepte van 9,90 m TAW, met een vloerdikte van ca. 35 cm. Het huidige maaiveld (zie verder) bevindt zich op een hoogte tussen ca. 12,00 en 15,05 m TAW. Wanneer de geplande verstoringsdiepte wordt afgezet tegenover het huidige maaiveld, zal de geplande verstoring een diepte bereiken ten opzichte van het maaiveld tussen ca. 2,45 m (noordwestzijde) en 5,50 m (zuidwestzijde). In de kelder worden vijf liftputten voorzien, waarvan de onderzijde van de vloerplaat zal reiken tot 1,75 m onder het vloerniveau van de kelder.
 - De diepte van de archeologische niveaus kon niet afgeleid worden uit reeds uitgevoerde boringen binnen het projectgebied, in het kader van bodemonderzoek en stabiliteitsonderzoek. Hierdoor is het niet duidelijk in welke mate archeologische resten zullen verstoord worden.

- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
 - In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied werd reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd. Hierbij werden net ten zuiden van het projectgebied resten vastgesteld van de Kanunnikpoort, deel uitmakend van de de Kortrijkse stadsomwalling uit de 14de-15de eeuw. Dit onderzoek wees ook op de aanwezigheid van een watermolen met waterloop. De aanwezigheid van deze waterloop wijst er op dat er archeologische sporen zijn die tot een vrij grote diepte reiken. De vastgestelde muurresten van de oostelijke hoektoren van de Kannunikpoort werden vastgesteld op een diepte vanaf 41 cm onder het straatniveau, de eigenlijke Kannunikpoort op een diepte van 30 cm onder de verharding. Op een diepte van 2,80 m rustte de hoektoren op twee versnijdingen.
- Welke onderzoeksvragen moeten bijkomend bij de prospectie met ingreep in de bodem beantwoord worden?
 - Het onderzoeksgebied is (quasi) volledig gelegen ter hoogte van een opge vulde natuurlijk ontstane beekmonding in de Leie. Bevindt de rand van deze beekmonding zich binnen het onderzoeksgebied en zijn er randstructuren vast te stellen?
 - Zijn er restanten van de motte bewaard binnen het onderzoeksgebied? Hoe was deze motte gematerialiseerd. Hoe staat deze in relatie tot de natuurlijk ontstane beekmonding in de Leie
 - Tussen 1354 en 1454 wordt een bakstenen ringmuur gebouwd, voorzien van torens en poorten (B), die doorheen het onderzoeksgebied loopt. In hoeverre is de stadsmuur met stadsgracht bewaard?
 - Van de oorspronkelijk motte met 15de-16de-eeuws huis, eigendom van de heren van Vichte, ontvangt in 1584 de abdis van het Cisterciënzerklooster van Wevelgem de amortisatie. Vanaf dan staat het gebouw bekend als het *refuge* van Wevelgem. Deze *refuge* werd gesloopt tussen 1937 en 1938. Een aantal andere gebouwen die werden opgericht door de Zusters zijn te situeren ter hoogte van het onderzoeksgebied. In hoeverre zijn er ondergronds nog resten bewaard van deze *refuge* of andere gebouwen van het klooster?
- Wat is de te volgen strategie tijdens het prospectieonderzoek?
 - Aan de noordzijde van het dient volgens de Bijzondere Voorwaarden een proefsleuf van ca. 60 m aangelegd te worden, met als doel een dwarsdoorsnede van het terrein te verkrijgen, haaks op de vermoedelijke locatie van de stadsmuur.
 - Het is echter in de praktijk niet mogelijk één lange proefsleuf aan te leggen om een veilige doorgang te kunnen behouden tot het onderzoeksterrein. Omwille daarvan is deze opgekapt in twee delen, waarbij er één wordt aangelegd in de tuinzone in het westelijk deel van de onderzoekszone. De andere wordt aangelegd in het verlengde van de toegangsweg.
 - Verspreid over de rest van het terrein 3 proefputten van 4 x 4 m om een zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw en de bewaringstoestand van de te onderzoeken zones.
 - Eén van de aan te leggen proefputten wordt aan de zuidzijde van de tweede proefsleuf om zo de noordelijke kant van de *refuge* vast te kunnen stellen.
 - Een tweede proefput wordt aangelegd aan de zuidzijde van de oostelijke zone om de zuidrand van de *refuge* vast te kunnen stellen.
 - De derde proefput wordt ten noorden van de tweede proefsleuf aangelegd om eventuele restanten van de motte vast te kunnen stellen.
 - Er wordt zo veel mogelijk getracht om gekende vervuilde zones te vermijden.

5 Resultaten terreinonderzoek

5.1 Toegepaste methoden & technieken

De bovengrond werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog.

Er werd een combinatie van proefsleuven en proefputten vooropgesteld:

- Aan de noordzijde van het plangebied diende een proefsleuf van ca. 60m aangelegd te worden, met als doel een dwarsdoorsnede van het terrein te verkrijgen, haaks op de vermoedelijke locatie van de stadsmuur.
- Verspreid over de rest van het terrein 3 proefputten van 4 x 4 m om een zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw en de bewaringstoestand van de te onderzoeken zones. Elke proefput wordt gezien als een beperkte opgraving en dient aldus geregistreerd te worden. Per archeologisch relevant niveau dient er een vlak aangelegd te worden.

Het was echter in de praktijk niet mogelijk één lange proefsleuf aan te leggen. Omwille van de aanwezigheid van afvoergoten is deze opgekapt in drie delen. Er werd met de aangelegde putten voldoende afstand gehouden ten opzichte van de aanwezige gebouwen (minimaal 1,5 m).

Afgaande op de uitgevoerde bureaustudie, met de mogelijke aanwezigheid van resten van de refuge (ook rekening houdend met het plan van 1863), werd in plaats van de proefputten een sleuf aangelegd haaks op de Leie, over de vermoedelijke locatie van de refuge. Bij de inplanting is rekening gehouden met de aanwezigheid van stookolietanks, waarbij deze ontzien worden.

Alle sporen, werkputten en minstens één representatief bodemprofiel per werkput werden fotografisch vastgelegd. De profielen werden zo gekozen dat een overzicht verkregen werd van de bodemopbouw van het volledige onderzoeksgebied. Daarnaast werden alle hoofdmeetpunten, proefsleuven, vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten.

Het projectgebied omvat een oppervlakte van circa 0,70 ha (7000 m²), waarvan circa 2000 m² niet wordt gesloopt. Het onderzoek geeft volgende getallen als resultaat:

- Onderzoekbare zone: 1768 m²
- Onderzochte oppervlakte: 298 m² = 16,86% van de onderzoekbare zone

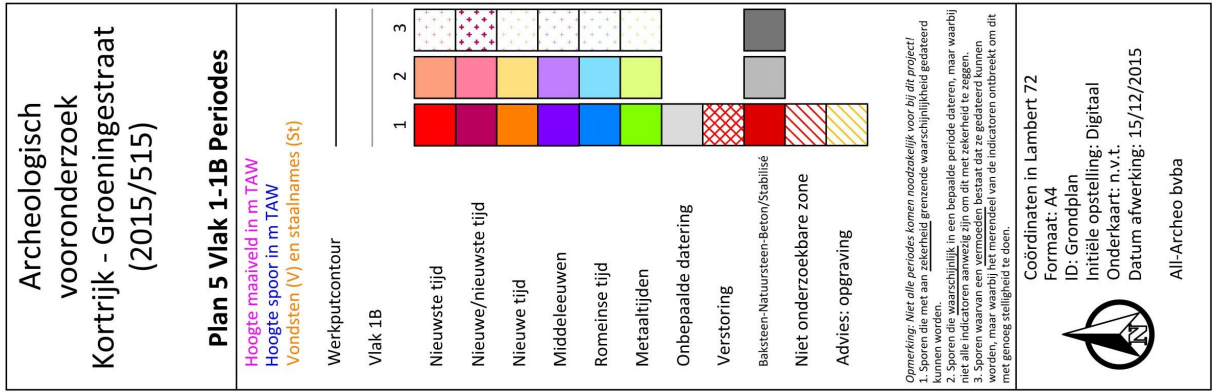

Fig. 45: Situeringssplan vlak 1

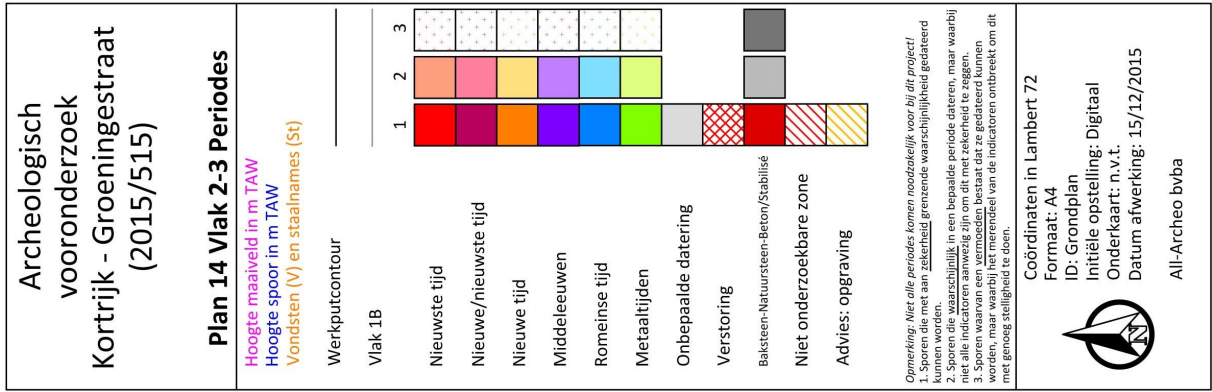

Fig. 46: Situeringsplan vlak 2

5.2 Dempingslagen van de riviermonding

Zoals uit de historische gegevens blijkt is het onderzoeksgebied volledig binnen een voormalige riviermonding (Nedervijver) te situeren. In de 10de eeuw bouwde de graaf van Vlaanderen een castrum uit in Kortrijk. Prominent element daarin is een motte met neerhof opgericht ter hoogte van de Nedervijver (oostzijde). De riviermonding is dus reeds of wordt dan versmald. In de 14de-eeuw wordt de stadsmuur gerealiseerd ter hoogte van het onderzoeksgebied. Hierbij wordt de versmalde riviermonding gebruikt als stadsvest. De stadsvest en dempingslagen daarvan worden verder besproken (stadsverdedigingselementen uit de 14de eeuw).

Inzicht in de dempingslagen van de riviermonding werd voornamelijk verkregen aan de hand van boringen, aangezien deze lagen zich onder de laatmiddeleeuwse en vroegmoderne resten bevinden. Bovendien bevinden deze lagen zich quasi volledig onder de grondwatertafel. Aangezien er diende gewerkt te worden met boringen is het moeilijk om tot een interpretatie te komen van de aangeboorde lagen. Het is bijvoorbeeld zeer moeilijk om het onderscheid te maken tussen de dempingslagen van de riviermonding en de eventuele ophogingslagen van aanlegfasen, zoals van de motte.

De lagen die vermoedelijk te plaatsen zijn voor de refuge vangen in het oostelijk deel aan op een diepte van 93 cm (12,15 m TAW). De bovenzijde ervan komt overeen met het archeologische vlak aan de onderzijde van de sonderingsputten aan de buitenzijde van de refuge. Vanaf dit niveau werden de boringen uitgevoerd. De boringen reikten tot 4,90 m onder het maaiveld (8,18 m TAW). Op een diepte van circa 3,65 tot 4,20 m onder het maaiveld werden de kleirijke natuurlijke alluviale afzettingen vastgesteld (L63 en L66) (Fig. 47). De dempingslagen bestaan uit een opeenvolging van blauwgrijze en bruinblauwe gevlekte pakketten (L60-62 en L64-65).

Ook in het westelijk deel van de onderzoekszone, daar waar zich elementen bevinden van 14de-eeuwse stadsverdediging (zie onderdeel stadsverdedigingselementen uit de 14de eeuw), werden een aantal boringen tot een grotere diepte doorgezet. Verschillende van de uitgevoerde boringen liepen echter hoger vast in puinrijke lagen of konden, gehinderd door (grond)water niet doorgezet worden tot in de dempingslagen van de riviermonding.

De diepste boring reikte tot 4,82 m (8,31 m TAW) onder het maaiveld. Op een diepte van circa 3,87 m onder het maaiveld werden de zandige natuurlijke alluviale afzettingen vastgesteld (L78-80).

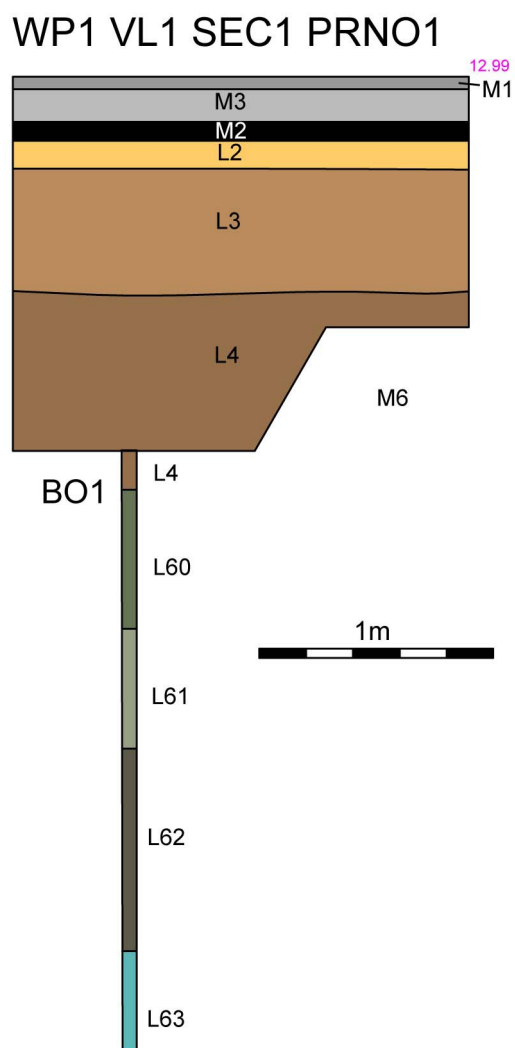

Fig. 47: WP1 VL1 SEC1 PRNO1

5.3 Stadsverdedigingselementen uit de 14de eeuw

Aan de westzijde van het onderzoeksterrein (werkput 2) werd de fundering van de 14de-eeuwse stadsmuur (M31) aangetroffen. Deze bevindt zich onder een vermoedelijk 19de-eeuwse tuinmuur (zie hoofdstuk Muurresten en ophogingen uit de 19de en 20ste eeuw), op een diepte van circa 1,36 m onder het maaiveld (12,50 TAW) (Fig. 48). De muur heeft een breedte van circa 86 cm.

Door middel van een sondering kon de stadsmuur opgetekend worden over een hoogte van 1 m. Omwille van veiligheidsredenen kon tijdens het vooronderzoek de muur niet over een grotere hoogte gedocumenteerd worden. Er zijn twee bouwfases te onderscheiden. Ze bestaan uit bakstenen met afmetingen van 26,5x13x5 cm met een lichtgrijze kalkmortel. Er is duidelijk de aanzet van een boog die getuigt van de spaarboogtechniek voor de fundering van de stadsmuur.

Fig. 48: Aanzicht van de stadsmuur (M31) aan stadsszijde, waarboven een tuinmuur is opgericht (M32)

Het vastgestelde baksteenformaat sluit aan bij dat van het gedeelte van de stadsmuur net ten zuiden van de zuidelijke Broeltoren. Daar zijn bakstenen vastgesteld met afmetingen van 26 x 5,5/6 x 12/12,5 cm, gevat in gele mortel (zie historische gegevens). Het baksteenformaat leunt aan bij dat van de funderingen van de in 1370-1373 gebouwde Gravenkapel.¹⁰³ Ook het baksteenformaat van de kapel van het begijnhof uit het midden van de 14de eeuw sluit aan. Ander bakstenen metselwerk van de stadsomwalling opgericht na 1353 heeft bakstenen met enigszins gelijkaardige afmetingen. Het gaat om stadsmuur, toren XVIII en stadsmuur, toren XIX (voor situering, zie Fig. 18).¹⁰⁴

Het tweede archeologische vlak werd aangelegd net onder de ophogingslagen uit de 19de en de 20ste eeuw, wat overeenkomt met de bewaarde bovenzijde van de stadsmuur. Ten westen van en

¹⁰³Despriet 2010, 108

¹⁰⁴Debonne 2005, 47

parallel aan de stadsmuur – aan stadszijde – werd op dit niveau, op een afstand van 57 cm een greppel (S2) met een homogene grijsbruine vulling, die baksteen- en mortelbrokjes bevat, vastgesteld met een breedte van circa 93 cm (Fig. 49). In doorsnede blijkt de greppel bewaard tot een diepte van circa 20 cm. De bodem is vlak, de wanden zijn vrij steil (Fig. 50). Deze lijkt beschouwd te kunnen worden als langsgracht aan de binnenzijde van de stadswalling. Vondstmateriaal omvat twee rand-, een bodem- en vier wandfragmenten van twee kommen in grijs aardewerk,¹⁰⁵ te dateren in de 13de tot 14de eeuw, en een botfragment.

Fig. 49: Overzicht van het westelijke deel (stadszijde) van werkput 2, met greppel (S2) parallel gelegen aan de stadsmuur (achtergrond)

Fig. 50: Doorsnede greppel parallel aan stadsmuur (S2)

Ten westen van de stadsmuur – aan stadszijde – wijkt de stratigrafische opbouw af ten opzichte van de rest van het onderzoeksgebied. De aanwezige ophogingslagen die te dateren zijn van bij of voor de aanleg van de stadsverdediging bevatten weinig puin (Fig. 51). De bovenste lagen zijn te interpreteren als het restant van het wallichaam van de stadsverdediging (L26-28 en 68-70). Deze zijn zandig. Vanaf de onderzijde van de sonderingsput aangelegd ter hoogte van de stadsmuur aan stadszijde werd een boring uitgevoerd voor het karteren van de diepere lagen.

¹⁰⁵De Groote 2008, 224 (type L109A)

Fig. 51: Het opgeschoonde bodemprofiel in het westen van de onderzoekszone aan de westzijde van de stadsmuur (stadszijde)

Ten oosten van de stadsmuur is de stadsvest gesitueerd. Het tweede archeologische vlak werd aangelegd net onder de 19de/20ste-eeuwse ophogingslagen L18-20 (Fig. 52). De 19de-eeuwse ophogingslagen zijn vrij humeus en te interpreteren als tuinlagen. Omwille van de beperkte breedte van de werkput, de aanwezigheid van bovenliggende muurresten was het niet mogelijk de stadsvest exact af te lijnen. Door middel van boringen werd getracht de diepte en het verloop van de stadsvest in kaart te brengen. De oostgrens van de vestgracht lijkt zich net ten oosten van de *refuge* (zie verder) te bevinden.

Fig. 52: Werkput 2, vlak 2, aangelegd net onder de 19de- en 20ste-eeuwse ophogingslagen

Een aantal boringen (boorraai) werd uitgevoerd ter hoogte van de vermoedelijke ligging van de vestgracht. De afstand tussen de boringen varieerde omwille van de aanwezigheid van recentere structuren die niet werden verwijderd tijdens het vooronderzoek. Verschillende van de uitgevoerde boringen liepen echter vast in dempingslagen of konden, gehinderd door (grond)water niet volledig doorgezet worden tot onder de vestgracht.

Bij enkele boringen werd een grachtlaag van de vestgracht (L77) vastgesteld (Fig. 53). Het gaat om een kleiige grijsblauwe gevlekte laag, die zich bevindt op een diepte van 3,30 m (9,83 m TAW) onder het maaiveld. Boven het grachtpakket bevinden zich verschillende dempingslagen van de gracht, waarin het aandeel puin sterk varieert. Het is zeer moeilijk om het onderscheid te maken tussen de dempingslagen van de gracht en de eventuele ophogingslagen gerelateerd aan de refuge. Vermoedelijk werd bij of kort na de (gedeeltelijke) demping van de vestgracht de vrijgekomen zone opgenomen in het domein van de refuge.

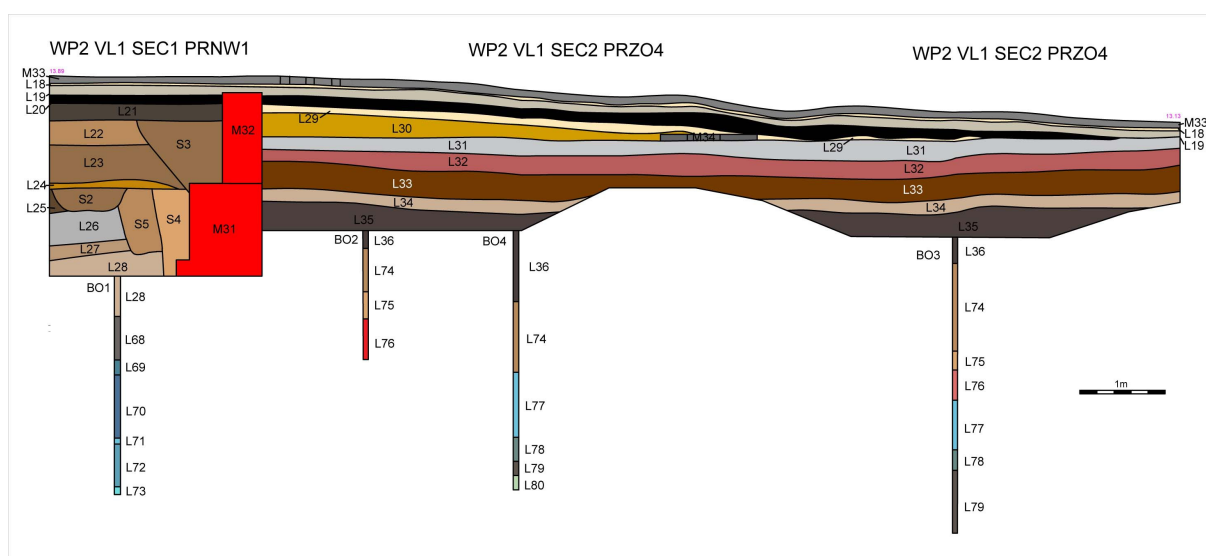

Fig. 53: WP2 VL1 PRZO4

5.4 Motte met 15de-16de-eeuws huis (heren van Vichte) en refuge van Wevelgem

Tijdens de archeologische prospectie met ingreep in de bodem werden restanten aangetroffen van het 15de-16de-eeuwse huis van de heren van Vichte, dat vanaf het laatste kwart van de 16de eeuw in gebruik werd genomen als *refuge* van Wevelgem (zie Historische gegevens). Minimaal twee grote bouwfasen werden herkend. De oudste fase situeren zich in het zuiden. Het gebouw werd in een latere fase naar het noorden toe vergroot.

Fig. 54: Overzicht van de resten van de refuge in het oosten van het onderzoeksgebied (werkput 1)

De bewaarde muurresten van het noordwest-zuidoost georiënteerd gebouw vangen aan net onder de verharding, op een diepte van ca. 30 cm onder het maaiveld. Ze situeren zich aan de oostzijde van het onderzoeksgebied (werkput 1 en oostzijde werkput 3). De vastgestelde contouren van het gebouw binnen de onderzoekspitten komen zeer goed overeen met diegene op 19de-eeuwse kadastrale plannen. Deze plannen zijn dan ook goed bruikbaar voor het afbakenen van het hoofdvolume van het gebouw.

De oudste fase (M9, 10, 12, 19 en 20) heeft een lengte van 15,70 m (Fig. 55, Fig. 56 en Fig. 57). De breedte kon niet vastgesteld worden. Minimaal drie ruimtes werden vastgesteld (twee ter hoogte van sector 2, één ter hoogte van sector 3 in werkput 1). De muren zijn opgebouwd in bakstenen met afmetingen van 24x11,5x4 cm, 20x10x? cm, 22x11x5 cm en 26x11x6 cm, gevat in een lichtbeige kalkmortel. Het gegeven dat er verschillende baksteenformaten werden toegepast wijst er op dat er tijdens de oudste fase verschillende verbouwingen plaatsvonden. De beperkte breedte van de onderzoekspitten laat niet toe meer inzicht te krijgen in deze verbouwingen.

Het grootste baksteenformaat heeft afmetingen die aanleunen bij dat van de funderingen van de in 1370-1373 gebouwde Gravenkapel. Ook het baksteenformaat van de kapel van het begijnhof

uit het midden van de 14de eeuw sluit aan.¹⁰⁶ Dit is vroeger dan de datering van de refuge. Mogelijk moet dit geïnterpreteerd worden als een jongere bouwphase, met gebruik van recuperatiesteen. Het is echter ook niet uit te sluiten dat het gaat om het restant van een oudere bouwphase (donjon). Het iets kleinere baksteenformaat, hoewel de dikte kleiner is, sluit aan bij het baksteenformaat bij gebouwen uit Kortrijk vanaf het begin van de 15de eeuw (Graf 68, Onze-Lieve-Vrouwekerk) en lijkt zeker voor te komen tot het midden van de 16de eeuw (Grote halle).¹⁰⁷

Fig. 55: Overzicht oudste fase refuge

Fig. 56: Detail muurwerk oudste fase refuge (M8-10)

Fig. 57: Noordoostelijke hoek van de oudste fase van de refuge

Aan de zuidoostzijde is ter hoogte van de gevel (M9) een parement aanwezig in Brabantse kalkzandsteen (Fig. 58). Dit parement reikt tot een diepte van circa 50 cm onder de bovenzijde van de muur. Dit parement is geplaatst op opgaand muurwerk. Dit geeft aan dat het oorspronkelijke maaiveld lager lag of dat er een kelder aanwezig was. Ook ter hoogte van de sonderingen aan de binnenzijde van het gebouw (tegen M9 en 10) is tot zo diep als de sonderingsputten konden worden aangelegd opgaand muurwerk vastgesteld.

¹⁰⁶Debonne 2005, 47

¹⁰⁷Debonne 2005, 47

Fig. 58: Natuurstenen parement van oudste fase van de refuge (M9)

Het puinpakket (S6), dat gedocumenteerd werd tot 1,45 m onder het maaiveld, verraaft mogelijk de aanwezigheid van een kelder die gedempt is met afbraakpuin (Fig. 59). Vrij centraal binnen het bouwvolume uit de oudste fase is een noordoost-zuidwest georiënteerde kelder gesitueerd, waarbij de aanzet van het tongewelf (M13 en M16) bewaard bleef. Aan de zuidwestzijde van de oudste fase is een vergroting (M7) vast te stellen van het oorspronkelijke bouwvolume (Fig. 61). Parallel aan de zuidoostelijke gevel van de oudste bouwphase (M9) werd een bakstenen goot (riolering) met afdekplaten in natuursteen (M6) vastgesteld (Fig. 60). Deze goot gaat onder de vermoedelijke vergroting van het oorspronkelijke bouwvolume aan de zuidwestzijde door.

Fig. 59: Doorsnede doorheen puinpakket (S6)

Fig. 60: Riolering met natuurstenen dekplaten (M6) ter hoogte van refuge

Fig. 61: vergroting (M7) vast te stellen van het oorspronkelijke bouwvolume

Resten van een donjon gerelateerd aan de motte die wellicht gesitueerd dient te worden op de plaats van de refuge konden niet aangewezen worden bij de prospectie.

Van de jongere fase (M22, 29 en 28) van de refuge kon zowel de lengte als de breedte bepaald worden (Fig. 62 en Fig. 63). De lengte bedraagt 11,60 m, de breedte 7,80 m. De muren zijn opgebouwd uit bakstenen van 21x11x4 cm, 20x10x5 cm en 18-21x11x5 cm, gevat in een lichtbeige kalkmortel. De buitenmuur is aan de buitenzijde voorzien van een parement in in Brabantse kalkzandsteen (Fig. 66).

Drie ruimtes werden vastgesteld binnen de onderzoekspotten, waaronder een ronde - vermoedelijke - traptoren (M28) met een buitendiameter van circa 1,53 m (Fig. 64). Een tweetal muren (M27 en M29) getuigen van verbouwingen, waarbij een van de vastgestelde ruimtes in twee werd opgedeeld (M27). Bij de noordelijke ruimte werd een tegelvloer (M70) bestreken met kalkmortel vastgesteld (Fig. 65). De tegels hebben afmetingen van 31x31 cm. Binnen deze ruimte is een vierkante sokkel aanwezig (M68) met afmetingen van 29x29 cm.

Fig. 62: Overzicht van de tweede fase van de refuge

Fig. 63: Aansluiting van de recentere fase (bovenaan) op de oudste fase (onderaan) van de refuge

Fig. 64: Traptoren van de jongere fase van de refuge

Fig. 65: Detail vloer (M70) recentere fase refuge

De buitenmuur van de recentere fase van de refuge is gefundeerd op een brede in baksteen gemetselde getrapte fundering (Fig. 66). Deze reikt tot ca. 1,70 m onder het maaiveld.

Fig. 66: Sondering ter hoogte van de fundering van de recentere fase van de refuge

Aan de zuidwestzijde sluit een aanbouw aan (M63) met een breedte van 3,65 m. De ruimte is voorzien van een baksteenvloer (M62) (Fig. 67). Binnen de ruimte zijn twee recentere bakstenen muurtjes aanwezig (M64 en 65). Deze ruimte was reeds eerder opgegeven dan de rest van de refuge, zoals kan afgeleid worden uit het plaveisel met betontegels (M57) dat zich op een hoger niveau situeert, maar stopt tegen de zuidwestelijke gevel van de jongere fase van de refuge (M22) (Fig. 68). Dat deze tegels tot tegen de buitenmuur liggen getuigt er van, net als de opvulling van de ruimte met industriële assen, dat het gebouw van de refuge tot vrij recent in gebruik was. Dit stemt overeen met de historische gegevens die de sloop van het gebouw in de jaren '30 van de 20ste eeuw situeren.

Fig. 67: Aanbouw refuge (M63) met baksteenvloer (M62)

Ook ten noordoosten van de jongere fase van de refuge zijn een aantal verhardingen vastgesteld. Het gaat om betontegels (M23-25) en industriële aardewerktegels (M26) (Fig. 69).

Fig. 68: Tegelverharding (M57) ten westen van refuge (M22)

Fig. 69: Vloer met industriële aardewerktegels (M26) aan de buitenzijde van de refuge

Een met bakstenen gematerialiseerd pad (M44 en 55), met een breedte van 60 tot 70 cm is te verbinden aan de refuge. Ter hoogte van M55 werden drie rand- en zeven wandfragmenten aangetroffen van een schaal in industrieel wit aardewerk.

In noordoost-zuidwestelijke richting is het pad te volgen over een lengte van 2,88 m. Aan de zuidwestzijde neemt het een noordwest-zuidoost oriëntatie aan. Topografisch gezien komt het pad min of meer overeen met de onderzijde van het natuurstenen parement van de jongere fase van de refuge. Een in de nabijheid gelegen mortelbed (M52) lijkt ook aan een verharding te verbinden die in relatie staat met de refuge (Fig. 72).

Fig. 70: Met bakstenen gematerialiseerd pad (M55)

Fig. 71: Doorsnede pad M55

Fig. 72: Mortelbed M52

Om inzicht te krijgen in de stratigrafische opbouw en het aantal relevante archeologische niveaus ter hoogte van de *refuge* werden een aantal sonderingen uitgevoerd. Een eerste sondering werd uitgevoerd aan de zuidzijde van de *refuge* (oudst vastgestelde fase), een tweede sondering werd uitgevoerd aan de noordzijde van de tweede fase van de *refuge*. Verder werden er nog een sonderingen uitgevoerd aan de binnenzijde van de oudste fase en ter hoogte van een vloer ter hoogte van de recentste fase.

Ter hoogte van de sondering aan de zuidzijde van de oudste fase van de *refuge* (Fig. 73) konden onder de 19de-20ste-eeuwse huidige verhardingen drie archeologische niveaus vastgesteld worden. Het onderste archeologische niveau komt ongeveer overeen met de vertanding van de buitenmuur van de *refuge* en lijkt de bovenzijde aan te geven van de dempingslagen van de riviermonding. Een daarboven gelegen niveau situeert zich ter hoogte van de onderzijde van het natuurstenen parement van de buitenmuur. Het volgende archeologische niveau is te situeren net onder de bewaarde bovenzijde van de muurresten.

Fig. 73: Sondering doorheen de bodemlagen ter hoogte van de oudste fase van de *refuge* (WP1 PRNO1)

Ter hoogte van de sondering uitgevoerd aan de noordzijde van de tweede fase van de *refuge* konden eveneens drie archeologische niveaus vastgesteld worden (Fig. 74). Het onderste archeologische niveau bevindt zich onder de muurresten van de recentere fase van de *refuge*. Een archeologisch niveau komt overeen met het natuurstenen parement van de buitenmuur. Het recentste archeologische niveau is te situeren net onder de bewaarde bovenzijde van de buitenmuur.

Fig. 74: Sondering doorheen de bodemlagen ter hoogte van de recentere fase van de refuge (WP1 PRZO3)

Geen enkele sonderingsput kon aangelegd worden tot in de vaste ongeroerde bodem. Dit enerzijds om veiligheidsredenen en anderzijds omwille van de grondwatertafel. Om inzicht te krijgen in de diepere stratigrafische opbouw werd telkens een boring uitgevoerd. Enkel bij een sondering aan de binnenzijde ter hoogte van de oudste fase kon een boring niet uitgevoerd worden omwille van het aanwezige puinpakket (L6, Fig. 59).

Fig. 75: Vlak 3 ter hoogte van sondering aan buitenzijde jongere fase refuge (M22)

5.5 Muurresten en ophogingen uit de 19de en 20ste eeuw

De resten toe te schrijven aan de nieuwste tijd zijn in het oosten van de onderzoekszone (werkput 1) vrij beperkt. Onder de verhardingen van de speelplaats (M1-5) en de ophogingen/verstoorde lagen bovenaan (Fig. 76), gaat het uitsluitend om rioleringen (M8 en 14-15) (Fig. 77) en nutsleidingen of daar aan gerelateerd metselwerk (M17-18).

Fig. 76: Overzicht verharding onder betontegels ter hoogte van werkput 1

Fig. 77: Riolering (afwateringsgoot) M14-15

Het westelijke gedeelte van de onderzoekszone omvat verschillende muren en ophogingslagen die in de 19de of 20ste eeuw zijn te plaatsen. In de eerste plaats gaat het om de hoger vermelde tuinmuur (M32) die op de fundering van de stadsmuur staat. Haaks hiertegen, met een noordoost-zuidwest oriëntatie, is ten noordoosten ervan een muur geplaatst. Deze is opgebouwd uit een combinatie van bak- en betonstenen op een betonnen fundering (M35-36) (Fig. 78). Ten noordoosten werd een tegelverharding vastgesteld (M34) (Fig. 79).

Fig. 78: Muur met bak- en betonstenen (M35-36)

Fig. 79: Verharding met betontegels (M34) ten noordoosten van muur met bak- en betonstenen (M35-36)

Een muur met dezelfde opbouw bevindt zich parallel ten noordwesten op een afstand van 1,73 m. Hiertussen is in een latere fase een trap geplaatst (M37) in gele industriële bakstenen (Fig. 80). Het verloop van de trap geeft een impressie van het verloop van het wallichaam waar de stadsmuur op stond. In het geregistreerde bodemprofiel (PRZO4) aan de zuidoostzijde van de werkput is echter niets op te merken van het oorspronkelijke wallichaam en bestaat de verhoging in het landschap uit ophogingslagen uit de 19de en 20ste eeuw.

Fig. 80: Trap M37

Verder naar het oosten zijn er nog verschillende muren uit de 19de of 20ste eeuw vastgesteld. Twee muren (M49 en 51/54) met een noordoost-zuidwest oriëntatie liggen in elkaars verlengde en in het verlegde van de zuidwestelijke aanbouw van de refuge. Enkele muren staan haaks hierop (M45, M50, M53 en M56). Tegen een van deze muren (M53) is een rechthoekige bak gemetst (M43) (Fig. 81). Deze bak bevatte een faience tegel. Een gemetste goot (M61) kan als kabelgoot geïnterpreteerd worden (Fig. 82).

Fig. 81: Gemetste rechthoekige bak (M43)

Fig. 82: Kabelgoot M61

Een noordwest-zuidoost georiënteerde structuur met een gedeeltelijk bewaard gewelf (M49) kan als het restant beschouwd worden van een riolering (Fig. 83). Het gaat vermoedelijk om de riolering uit de 19de eeuw, ter vervanging van de afgedankte stadsgracht. De breedte bedraagt circa 1,64 m. Een kolk (M48) sluit er op aan. In de buurt ervan liggen verschillende afwateringsgoten (M42, 46 en 47) (Fig. 84).

Fig. 83: Gewelf (M49) als restant van een riolering

Fig. 84: Afwateringsgoot M42

De ophogingslagen in het westelijke deel van de onderzoekszone, ten oosten van de stadsmuur, hebben gezamenlijk een grotere dikte dan in het oosten. De dikte ervan neemt geleidelijk af in oostelijke richting. De onderzijde ervan, wat overeenkomt met een looppniveau van de refuge (cf. M44 en M55, hoger vermeld), is vrij vlak. Het bevindt zich op een hoogte van 12,97 m TAW. In het westen is dit 70 cm onder het maaiveld, in het oosten 16 cm onder maaiveldniveau. Het ophogingspakket uit de nieuwste tijd bestaat onderaan uit een puinlaag (L30), waarboven zich een afwisseling van zandige ophogingslagen bevindt die variërende mate puinhoudend zijn (Fig. 85). Hierboven volgt verharding (M34 en M57). De ophogingen werden aangebracht voor de afbraak van de refuge (jaren '30 van de 20ste eeuw), aangezien de verharding (M57) loopt tot tegen de refuge (zie hoger). Boven deze verharding is de huidige verharding met zandbed en stabilisé gelegen.

Fig. 85: Deel van het opgeschoonde bodemprofiel in het westen van de onderzoekszone aan de oostzijde van de stadsmuur

Ten westen van de stadsmuur – aan stadszijde – wijkt de stratigrafische opbouw af (Fig. 86). De aanwezige ophogingslagen zijn minder puinrijk. De zandige pakketten onder de huidige verharding en boven het bewaarde niveau van de fundering van de stadsmuur zijn vrij humeus. Deze zijn te interpreteren als cultuurlagen. Drie lagen konden hierin onderscheiden worden (L21-

23), respectievelijk met een dikte van 90 cm. L22 bevatte een pijpenkop. Doorheen de onderste twee gaat de insteekkuil/het uitbraakspoor van de stadsmuur (S3).

Fig. 86: Het opgeschoonde bodemprofiel in het westen van de onderzoekszone aan de westzijde van de stadsmuur (stadszijde)

6 Waardering, analyse van de geplande situatie: effecten, en advies

6.1 Confrontatie van de vastgestelde archeologische niveaus met de reeds verstoorte zones en de geplande verstoringsdiepte

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden en advies uit te kunnen brengen over de noodzaak voor een vervolgonderzoek (opgraving) en de op te graven archeologische resten werden de vastgestelde archeologische niveaus geplaatst tegenover de geplande verstoringsdiepte. Ook werd hierbij getracht de gekende verstoringen ontstaan bij de aanleg van de aanwezige gebouwen af te toetsen tegenover de vastgestelde archeologische niveaus en de geplande verstoringsdiepte.

In het oostelijke deel van de onderzoekszone werden archeologische niveaus vastgesteld op volgende dieptes:

- 1ste niveau (refuge): 12,72 m TAW
- 2de niveau (refuge): 11,98 m TAW
- 3de niveau (bovenzijde demping riviermonding): 11,26 m TAW

In het westelijke deel van de onderzoekszone, ten oosten van de stadsmuur, werden archeologische niveaus vastgesteld op volgende dieptes:

- 1ste niveau (refuge/bovenzijde demping vestgracht): 11,95 m TAW

In het westelijke deel van de onderzoekszone, ten westen van de stadsmuur – aan stadszijde –, werden archeologische niveaus vastgesteld op volgende dieptes:

- 1ste niveau (stadsmuur/wallichaam): 12,55 m TAW

Voorts is het van belang de onderzijde van archeologische lagen en sporen af te zetten tegenover de geplande verstoringsdiepte. Dit om na te gaan in hoeverre deze over hun volledige diepte zullen verstoord worden en hun ensemblewaarde aangetast wordt. Het is vaak nodig inzicht te krijgen in de onderliggende resten om de hogere resten correct te interpreteren. Volgende niveaus van de onderzijde van sporen of lagen werden vastgesteld.

- Riviermonding: ca. 4,00 tot 4,50 m TAW
- Vestgracht: 9,26 m TAW

Over een oppervlakte (4723 m²) wordt een gemeenschappelijk kelderniveau voorzien. De wanden van de kelder worden beschoeid met een palenwand. Het vloerniveau van de kelder wordt aangelegd op een diepte van 9,90 m TAW, met een vloerdikte van ca. 35 cm (onderzijde ca. 9,55 m TAW). In de kelder worden vijf liftputten voorzien, waarvan de onderzijde van de vloerplaat zal reiken tot 1,75 m onder het vloerniveau van de kelder (8,15 m TAW).

Wanneer de geplande verstoringsdieptes worden geplaatst tegenover de archeologische vaststellingen blijkt dat de archeologische resten van de refuge grotendeels verstoord zullen worden. Enkele sporen (zoals waterputten) zouden tot een grotere diepte kunnen doorlopen. Voor wat betreft de resten van de stadsverdediging zullen deze grotendeels verdwijnen bij de realisatie van de geplande toestand. De onderzijde van de vestgracht bevindt zich ca. 35 cm onder de geplande verstoringsdiepte. Als er rekening gehouden wordt met een bufferzone van circa 50 cm onder de geplande verstoringsdiepte worden al de resten van de stadsverdediging bedreigd door de geplande werken. De dempingspakketten van de riviermonding worden over een diepte van ca. 1,70 m verstoord bij de geplande werken.

Naast de confrontatie van de vastgestelde archeologische niveaus met de geplande verstoringsdiepte, is het van belang om ook de gekende verstoringen te plaatsen tegenover de vastgestelde archeologische niveau. Daardoor zal het duidelijk worden in hoeverre bepaalde archeologische niveaus ter hoogte van bepaalde zones verstoord zijn. Vooral de bestaande gebouwen hebben mogelijk een impact gehad op de bewaring van het archeologisch bodemarchief. Hieronder wordt per gebouw (voor situering gebouwen, zie hoofdstuk Reeds verstoorde zones) weergegeven in hoeverre ter hoogte van het onderzoeksgebied een verstoring te verwachten is:

- Gebouw 1: weinig verstoring verwacht. Voornamelijk muren die afgetopt zijn en plaatselijke verstoring ter hoogte van funderingen;
- Gebouw 2: weinig verstoring, op plaatselijke verstoring ter hoogte van funderingen na, te verwachten ter hoogte van niet-onderkelderde delen. Onderkelderde gedeelte bevindt zich dieper dan vastgestelde archeologische niveau in het westelijke deel van de onderzoekszone. Een ernstige verstoring vond dan ook reeds plaats van het archeologisch bodemarchief;
- Gebouw 3: weinig verstoring verwacht. Voornamelijk muren die afgetopt zijn en plaatselijke verstoring ter hoogte van funderingen;
- Gebouw 4: weinig verstoring verwacht. Voornamelijk muren die afgetopt zijn en plaatselijke verstoring ter hoogte van funderingen;
- Gebouw 5: het gebouw is onderkelderd, maar de diepte van de kelder is niet gekend. Wanneer uitgegaan wordt van een kelder met een hoogte van circa 2 m is het eerste archeologische niveau van de refuge verstoord, maar niet het tweede niveau.

6.2 Antwoord onderzoeksvragen

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem:

- Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?
 - De bureaustudie kon reeds heel precies de te verwachten structuren situeren. Aan de hand van de prospectie konden de resultaten van de bureaustudie aangevuld worden, voornamelijk wat betreft de aard van de resten, de bewaringstoestand, het aantal archeologische niveau en de diepteligging van de resten.
- Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?
 - De bestaande verharding heeft weinig impact gehad op het archeologisch erfgoed. Er zijn zelfs vloeren bewaard van de aangetroffen gebouwen.
 - Een groot deel van de bestaande bebouwing is niet onderkelderd. Er kan dan ook verwacht worden dat de archeologische resten goed bewaard zijn ter hoogte hiervan.
 - Een ander deel van de de bestaande bebouwing ter hoogte van het onderzoeksgebied is onderkelderd. Het betreft hier een deel van het bouwblok in het noordwesten langs de Guido Gezellestraat (gebouw 2). Verder is ook het zuidelijke bouwblok in het oosten van het onderzoeksgebied onderkelderd (gebouw 5). Het is echter onduidelijk tot welke diepte de kelder reikt. Door de onderkelderingen is een verstoring van het archeologisch bodemarchief veroorzaakt (zie verder).
- Op welke diepte bevindt zich de natuurlijke bodem?
 - Het onderzoeksgebied bevindt zich ter hoogte van een voormalige riviermonding. De natuurlijke bodem bevindt zich op een diepte van circa ... onder het maaiveld (... TAW)
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
 - Tijdens het onderzoek werden verschillende sporen vastgesteld. Het gaat om dempings- en ophogingslagen, grondsporen en om muurresten. De sporen zijn te beschouwen als de dempingslagen van een riviermonding,

stadsverdedigingselementen van de 14de-eeuwse stadsomwalling, als de resten van de refuge van Wevelgem, die teruggaat op een motte met 15de-16de-eeuws huis. Verder gaat het om muurresten en ophogingslagen uit de 19de en 20ste eeuw.

- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
 - De aangetroffen sporen zijn allemaal antropogeen.
- Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?
 - De sporen bevinden zich in stratigrafisch verband.
- Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over de verschillende proefputten heen gelinkt?
 - Globaal genomen is er sprake van twee verschillende fasen op het terrein. Een eerste fase omvat de resten uit de 19de en 20ste eeuw. Op dit niveau werd tijdens het vooronderzoek een eerste vlak aangelegd. Daaronder bevinden zich oudere resten. In het westen van het terrein, ter hoogte van de stadverdedigingselementen, omvat dit nog één niveau. In het oosten van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de refuge, werden nog minstens twee niveaus vastgesteld.
- Bevatten deze lagen archeologische vondsten en uit welke periode dateren deze vondsten?
 - De lagen die vastgesteld werden tot op het eerste aangelegde vlak, zijn te dateren in de 19de en 20ste eeuw. De daaronder liggende lagen zijn enerzijds te relateren aan de stadsverdedigingselementen uit de 14de eeuw en anderzijds aan de resten van de refuge uit de 15de en 16de eeuw. Het aangetroffen vondstmateriaal ondersteunt deze dateringen.
- Kunnen er afbakeningen gemaakt worden naar chronologie, ruimte (omvang, verspreiding, indeling site, ruimtelijke relaties) en functie (incl. de argumentatie)?
 - In de aangetroffen resten kan inderdaad een duidelijke afbakening gemaakt worden.
 - In de eerste plaats zijn er de 19de- en 20ste-eeuwse lagen die het volledige terrein afdekken.
 - Daaronder bevinden zich in het westelijke deel van het terrein stadsverdedigingselementen die te dateren zijn in de 14de eeuw.
 - In het oosten van het terrein werden de resten van de refuge vastgesteld, die teruggaat op een motte met 15de-16de-eeuws huis. Resten van een donjon gerelateerd aan de motte die wellicht gesitueerd dient te worden op de plaats van de refuge konden niet aangewezen worden bij de prospectie. Het is echter niet uitgesloten dat er resten van een donjon aanwezig zijn ter hoogte van het onderzoeksgebied.
- Wat is de verwachte en vastgestelde bewaringstoestand van de sporen/ van de verschillende afbakeningen / van de vindplaats in zijn geheel?
 - Het onderzoek heeft aangetoond dat de aanwezige resten nog zeer goed bewaard gebleven zijn. Dit is het gevolg van ophogingen van het terrein, die in het verleden uitgevoerd zijn. Bovendien bieden deze ophogingslagen een goede houvast voor de stratigrafische relaties van de aangetroffen sporen onderling. De aanwezige muurresten zijn bewaard tot net onder de bestaande verharding.
 - Ter hoogte van de aanwezige verhardingen binnen het onderzoeksgebied wordt een goede bewaring van de archeologische resten verwacht, zoals vastgesteld tijdens de prospectie. Een gelijkaardige bewaring is te verwachten onder de niet-onderkelderde gebouwen. Ter hoogte van de aanwezige stookolietanks zijn er plaatselijke verstoringen van het bodemarchief. Bij een aantal tanks is in de omliggende bodem een vervuiling vastgesteld (T3, 4 en 5).
 - Ter hoogte van de bestaande bebouwing die is onderkelderd is er een verstoring van het archeologische bodemarchief. Voor wat betreft de onderkelderde gedeelten van het bouwblok in het noordwesten langs de Guido Gezellestraat (gebouw 2) zijn de archeologische resten aanzienlijk vergraven. Bij het zuidelijke bouwblok in het

oosten van het onderzoeksgebied dat is onderkelderd (gebouw 5), is het onduidelijk tot welke diepte de kelder reikt. Het eerste archeologische niveau is verstoord, maar niet het tweede niveau van de refuge, wanneer wordt uitgegaan van een kelder met een hoogte van ca. 2 m.

- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
 - De resten van de stadsverdediging opgericht in de 14de eeuw zijn vrij goed bewaard. Zowel de stadsmuur, de stadsgracht, een deel van het wallichaam en een langsgracht aan de binnenzijde van de stadsomwalling werden vastgesteld. De binnen het onderzoeksgebied aanwezige resten kunnen in belangrijke mate bijdragen tot het bekomen van verder inzicht in de opbouw en fasering van deze stadsverdediging.
 - De refuge van Wevelgem, die teruggaat op een motte met 15de-16de-eeuws huis, is zeer goed bewaard. Deze goede bewaring zorgt er voor dat deze nog heel wat gegevens kan opleveren die inzicht geven in de organisatie van de refuge, de omgeving en het consumptiepatroon van de bewoners. Een interessant gegeven is dat het gebouw teruggaat op een huis van een persoon van een hoge sociale klasse.
 - Heel wat resten zijn bewaard uit de 19de en 20ste eeuw. Waar deze duidelijk aan de refuge zijn te relateren zijn deze van belang, omdat ze bijdragen tot inzicht in de evolutie ervan tot haar afbraak in de jaren '30 van de 20ste eeuw. De overige resten uit de 19de en 20ste eeuw dragen slechts in beperkte mate bij in de geschiedenis van Kortrijk.
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
 - De aanleg van een kelderverdieping over een groot deel van het onderzoeksgebied betekent een belangrijke verstoring van de vastgestelde waardevolle archeologische vindplaats. Wanneer de geplande verstoringsdieptes worden geplaatst tegenover de archeologische vaststellingen blijkt dat de archeologische resten van de refuge grotendeels verstoord zullen worden. Enkele sporen (zoals waterputten) zouden tot een grotere diepte kunnen doorlopen. Voor wat betreft de resten van de stadsverdediging zullen deze grotendeels verdwijnen bij de realisatie van de geplande toestand. De onderzijde van de vestgracht bevindt zich ca. 35 cm onder de geplande verstoringsdiepte. Als er rekening gehouden wordt met een bufferzone van circa 50 cm onder de geplande verstoringsdiepte worden al de resten van de stadsverdediging bedreigd door de geplande werken. De dempingspakketten van de riviermonding worden over een diepte van ca. 1,70 m verstoord bij de geplande werken.
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
 - De waardevolle archeologische resten vangen reeds aan net onder de verharding. Ingrepen in de bodem zullen quasi steeds archeologische resten verstoren.
 - Gezien de plannen voor de aanleg van een kelderverdieping is een bewaring *in situ* geen optie.
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
 1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - De volledige zone die onderkelderd wordt, dient omwille van de vastgestelde waarden verder onderzocht te worden (ca. 4723 m²) in minimaal één of twee niveaus. Voor de verdere indeling, zie 6.3. advies.
 - Voor wat betreft de dempingslagen van de riviermonding, die circa 1,70 m boven de geplande verstoringsdiepte aanvangen, kan een terreindoorsnede

over de volledige breedte in noordoost-zuidwestelijke richting tot op de verstoringsdiepte inclusief een buffer van circa 50 cm volstaan.

- De uitbraak van de vloerplaten en kelders van de bestaande gebouwen dient uitgevoerd worden onder begeleiding van het archeologisch team, aangezien verwacht wordt dat de archeologische resten zich hier vlak onder bevinden, afgaande op de met betontegels verharde koer.
- 2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
 - De opgraving moet voldoen aan de normen die een archeologisch stadskernonderzoek vereist, met een maximale verticale, horizontale en zo mogelijk stratigrafische registratie van het lokale bodemarchief, conform de minimumnormen archeologie. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de vastgestelde lagen tijdens het vooronderzoek. Indien meerdere vlakken moeten worden aangelegd, wordt het bovenliggende vlak steeds volledig afgewerkt vooraleer verdiept wordt.
 - De dempingslagen van de riviermonding dienen bij het vervolgonderzoek de nodige aandacht te krijgen. Zo kan vastgesteld worden voor welke landschappelijke inplantingslocatie er werd gekozen voor de motte en de daaraan gerelateerde structuren (aan de oever, een centrale verhoging, ...), maar ook in relatie tot de stadsverdediging. Hierbij werd de riviermonding in gereduceerde vorm verder gebruikt. Omdat de bouwput slechts over een beperkte hoogte de dempingslagen aansnijdt van de riviermonding is het aangewezen er meer inzicht in te verkrijgen aan de hand van boringen (boorraai).
 - Om goed inzicht te krijgen in de stadsverdediging is het noodzakelijk een bodemprofiel op te tekenen haaks hierop, over de volledige breedte ervan. Hierdoor zal de relatie tussen het wallichaam, de stadsmuur en de vestgracht duidelijker worden en ook de toenmalige topografie.
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
 - Algemeen
 - Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
 - Zijn er structuren of contexten aanwezig die indicaties bevatten m.b.t. de bewonings- en/of gebruikshistoriek van het pand?
 - Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en gebruiksgeschiedenis van de site?
 - Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
 - Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/ stadsontwikkeling van Kortrijk?
 - Hoe situeert het pand zich historisch binnen het bouwblok?
 - Stemmen de structuren overeen met wat eventueel gekend is uit historische (cartografische) bronnen?
 - Is er een archeologisch niveau aanwezig onder de bestaande kelders?
 - Specifiek
 - Waar situeert zich de motte en latere refuge ruimtelijk ten opzichte van de riviermonding?
 - Zijn er nog resten aanwezig van structuren die in relatie staan tot de motte (donjon?) binnen het volume van de refuge.
 - Bevinden de resten van een donjon zich binnen het bouwvolume van de refuge?

- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
 - Het is moeilijk om in deze fase het aantal waarderingen en analyses in te schatten. De hieronder gepresenteerde aantallen zijn derhalve richtinggevend, het uiteindelijke aantal en het soort analyse kan (in functie van de aangetroffen contexten) afwijken.
 - Waardering:
 - 3 VH waardering dendrochronologie
 - 3 VH splitsen en waarden macroresten
 - 5 VH waardering pollenstalen
 - 2 VH waardering contexten botmateriaal
 - 2 VH macroscopisch onderzoek natuursteen
 - Analyse en datering:
 - 2 VH ¹⁴C-datering(en) AMS
 - 2 VH macroresten
 - 3 VH pollenanalyse (minimaal 400 tellingen per staal)
 - 3 VH datering(en) stamschijf d.m.v. dendrochronologie
 - 1 VH archeozoölogie (eenheid dagen)
 - 2 VH microscopisch onderzoek natuursteen (herkomstbepaling)

6.3 Advies

Het onderzochte gebied leverde heel wat archeologische resten op. Het gaat om de dempingslagen van een riviermonding, stadsverdedigingselementen van de 14de-eeuwse stadsomwalling, als de resten van de refuge van Wevelgem, die teruggaat op een motte met 15de-16de-eeuws huis. Verder gaat het om muurresten en ophogingslagen uit de 19de en 20ste eeuw. Het onderzoek heeft aangetoond dat de aanwezige resten nog zeer goed bewaard gebleven zijn. De resten, op diegene uit de 19de en 20ste eeuw die niet aan de refuge kunnen toegewezen worden na, zijn van groot belang voor de kennis over de ontwikkeling van Kortrijk. Omwille daarvan wordt een opgraving geadviseerd.

Een aantal werkzaamheden dienen voorafgaand uitgevoerd worden zonder archeologisch onderzoek:

- Afbraak van de bestaande gebouwen tot op maaiveldniveau;
- Plaatsing grondwaterbemaling;
 - Het nodige advies dient ingewonnen te worden bij een instantie die grondwaterbemalingen plaatst of bij een studiebureau dat gespecialiseerd is in bemalingsstudies over het meest aangewezen methode voor bemaling en de risico's (zettingen?).

Indien een palenwand rondom de bouwput noodzakelijk is voor de geplande werkzaamheden, dient deze voorafgaand aan de archeologische opgraving geplaatst te worden. In het kader van de plaatsing van een palenwand mogen geen terreinafgravingen gebeuren onder het niveau van de met betegels verharde speelplaats (ca. 13,10 m TAW). Wel mogen de delen van het terrein die zich hoger bevinden maximaal verlaagd worden tot dat niveau (13,10 m TAW).

De uitbraak van de vloerplaten en kelders van de bestaande gebouwen dient uitgevoerd worden onder begeleiding van het archeologisch team, aangezien verwacht wordt dat de archeologische resten zich hier vlak onder bevinden, afgaande op de met betegels verharde koer.

De nodige aandacht op vlak van veiligheid en gezondheid dient besteed te worden aan de aanwezige stookolietanks en daar aan gerelateerde plaatselijke vervuiling ter hoogte van T3, 4 en

5. Afhankelijk van de veiligheidsrisico's dient bepaald te worden of deze voorafgaand aan de archeologische opgraving dienen verwijderd te worden.

Er wordt geadviseerd de volledige zone die onderkelderd wordt omwille van de vastgestelde waarden verder te onderzoeken (Fig. 87). De archeologische resten dienen opgegraven te worden tot op de verstoringsdiepte, inclusief een buffer van circa 50 cm. Rekening houdend met de reeds verstoorde zones en de vaststellingen tijdens het archeologisch vooronderzoek is de te onderzoeken zone ingedeeld in enkele deelzones volgens toe te passen methode:

- Zone op te graven in minimaal twee opgravingsniveaus: ca. 2290 m². De zone is gesitueerd ter hoogte van de *refuge* van Wevelgem aan oostzijde onderzoeksgebied.
 - Het zuiden van deze zone (ca. 450 m²) bevindt zich ter hoogte van een bestaand gebouw (uitsprong geplande kelder richting Groeningestraat) dat niet is onderkelderd, waardoor nog minimaal twee opgravingsniveaus kunnen verwacht worden. Het was echter tijdens het vooronderzoek niet mogelijk de bewaringstoestand van de archeologische resten in dit deel van de onderzoekszone te verifiëren.
- Zones op te graven in minimaal één opgravingsniveau: ca. 1750 m².
 - De grootste zone bevindt zich ter hoogte van de resten gerelateerd aan de vastgestelde stadsverdedigingselementen (ca. 1530 m²).
 - De andere zone situeert zich ter hoogte van een bestaande kelder in het oosten (gebouw 5) aan de *refuge* van Wevelgem, die het eerste archeologische niveau heeft verstoord (ca. 220 m²).
- Zone archeologisch te begeleiden: ca. 450 m². Deze bevindt zich ter hoogte van het bestaande gebouw langs de Guido Gezellestraat (gebouw 2). Een deel van deze zone is onderkelderd, een ander deel niet. Wellicht zijn de niet-onderkelderde delen beperkt verstoord. Het was echter tijdens het vooronderzoek niet mogelijk de bewaringstoestand en de aard van de archeologische resten in dit deel van de onderzoekszone te verifiëren.
- Registratie dwarsdoorsnede riviermonding: ca. 90 m. Voor wat betreft de dempingslagen van de riviermonding, die circa 1,70 m boven de geplande verstoringsdiepte aanvangen kan een terreindoorsnede over de volledige breedte in noordoost-zuidwestelijke richting tot op de verstoringsdiepte inclusief een buffer van circa 50 cm volstaan, aangevuld met boringen tot in de natuurlijke bodem.

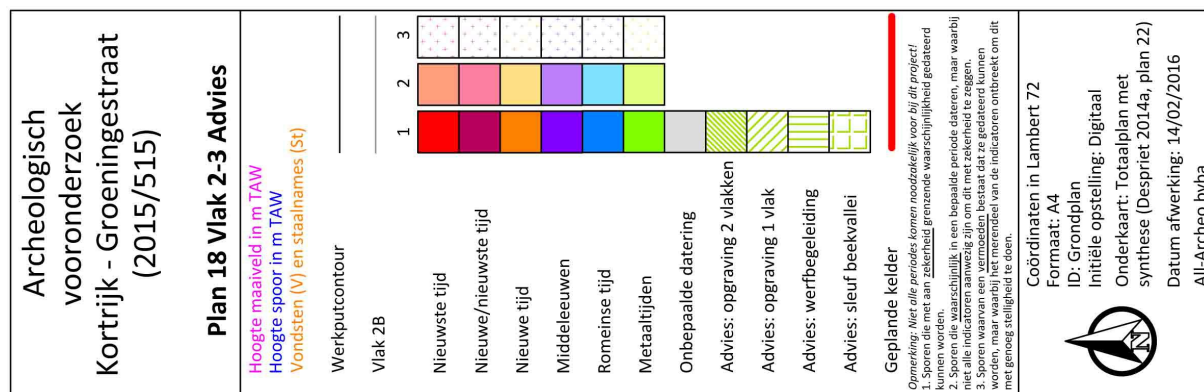

Fig. 87: Adviesplan met aanduiding van de op te graven zone en de zone van werfbegeleiding

7 Bibliografie

7.1 Publicaties

Bogemans, F. 2007: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 29: Kortrijk*, Brussel.

De Groote, K., 2008: Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw), *Relicta Monografieën. Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen* 1, Brussel.

Debonne, V., 2005: *Middeleeuwse huiskelders in de Kortrijkse stadskern ca. 1200-1350*, Kortrijk (Archeologische en Historische monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 58).

Despriet, P., 2009: *Noodopgraving in de Franse dwangburcht*, Kortrijk (Archeologische en Historische monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 69).

Despriet, P., 2010: *De Kortrijkse Broeltorens. Een bouwhistorisch-archeologische studie*, Kortrijk (Archeologische en Historische monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 75).

Despriet, P., 2014a: *Archeologienota geplande werf Kortrijk, Paulinen. Cartografische basisstudie van de geplande bouwwerf*, Kortrijk (onuitgegeven nota Archeologie Zuid-West-Vlaanderen).

Despriet, P., 2014b: *Guldenberg III in Kortrijk: een refuge (1582-1613)*, in: P. Despriet/J. Van Acker, *800 jaar Cîteaux in Zuid-West-Vlaanderen 1214-2014*, Kortrijk (Archeologische en Historische monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 88).

Diepsonderingen Funderingsadvies Verbeke bvba-sprl, 2014: *Rapport 2014-05-BR0W*, Sint-Eloois-Winkel.

Envirosoil nv, 2015: *Oriënterend bodemonderzoek. Bruocsella nv. Groeningestraat 1-3 te 8500 Kortrijk. OVAM Dossiernummer 21.618*, Oostkamp.

Reyns, N./J. Bruggeman, 2014: *Archeologisch vooronderzoek Kortrijk – Houtmarkt, Temse* (Rapporten All-Archeo bvba 237).

Sevens, Th., 1925/26: *In de straten van Kortrijk omtrent het midden der XVIe eeuw*, *Bulletin Geschied- en Oudheidkundige Kring Kortrijk* V.

7.2 Websites

Centrale Archeologische Inventaris (2015)
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2015)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geopunt Vlaanderen (2015)
<http://www.geopunt.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2015)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

8 Bijlagen

8.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing
DHM	Digitaal hoogtemodel
WP	Werkput
S	Spoor
PR	Profiel

8.2 Archeologische periodes

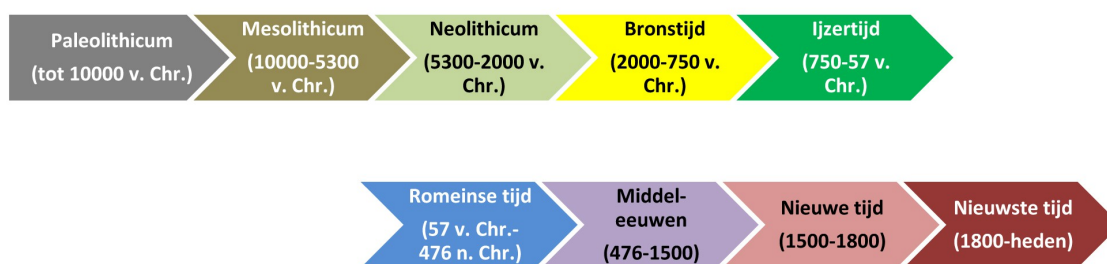

Fig. 88: Archeologische periodes

8.3 Plannen en tekeningen

- Plan 1: Situering Vlak 1-1B
- Plan 2: Vlak 1-1B Detail Oost
- Plan 3: Vlak 1-1B Detail West
- Plan 4: Vlak 1-1B Materiaal
- Plan 5: Vlak 1-1B Periodes
- Plan 6: Vlak 1-1B Projectie op plan bestaande toestand
- Plan 7: Vlak 1-1B Projectie op ontwerpplan kelderniveau
- Plan 8: Situering Vlak 2-3
- Plan 9: Vlak 2-3 Detail Oost
- Plan 10: Vlak 2-3 Detail West
- Plan 11: Vlak 2-3 Materiaal
- Plan 12: Vlak 2-3 Materiaal Detail Oost
- Plan 13: Vlak 2-3 Materiaal Detail West
- Plan 14: Vlak 2-3 Periodes
- Plan 15: Vlak 2-3 Periodes Detail Oost
- Plan 16: Vlak 2-3 Periodes Detail West
- Plan 17: Vlak 2-3 Projectie op plan bestaande toestand
- Plan 18: Vlak 2-3 Projectie op ontwerpplan kelderniveau
- Plan 19: Vlak 2-3 Advies

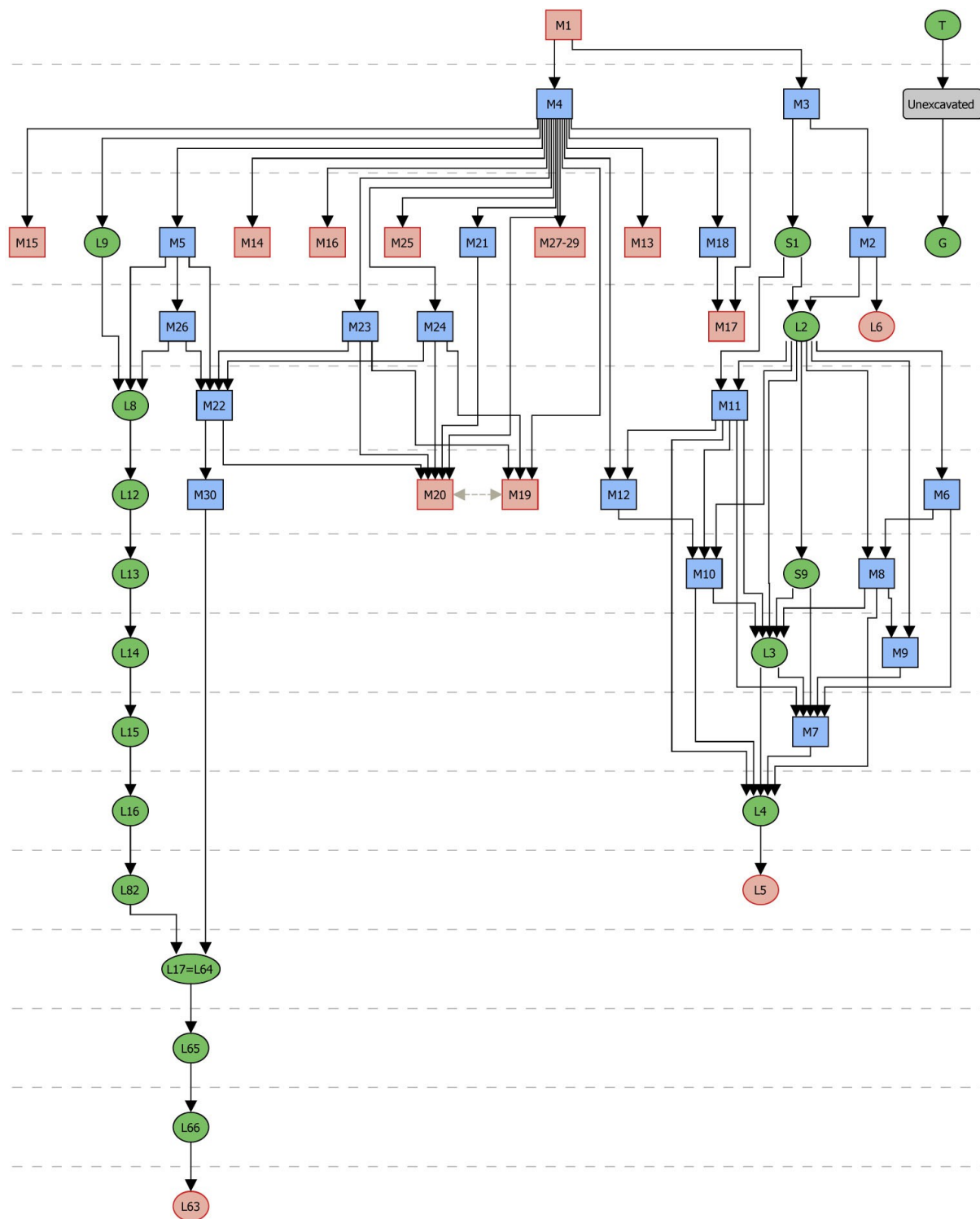
Tekening 1: Profiel – en coupetekeningen 1

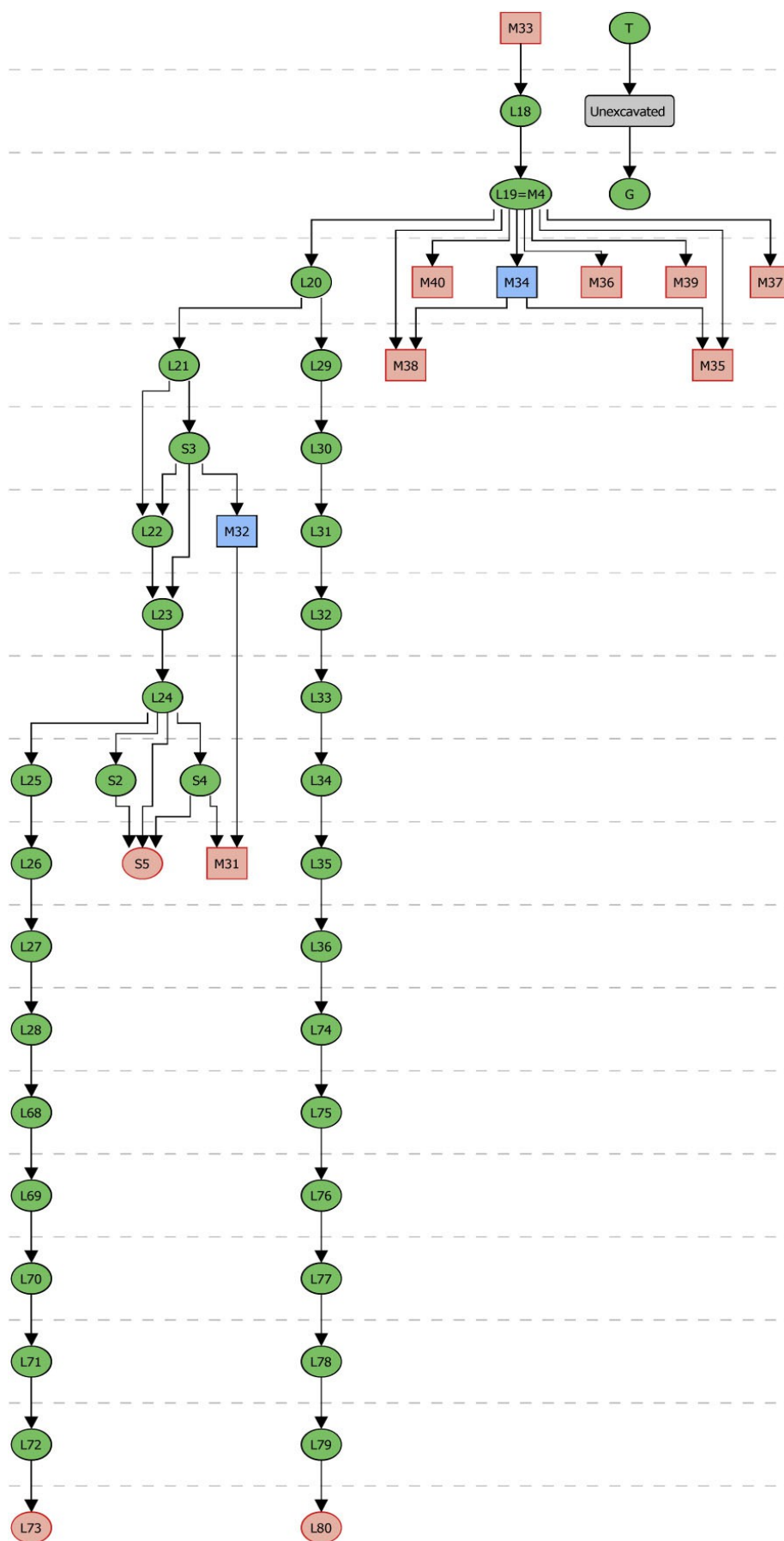
Tekening 2: Profiel – en coupetekeningen 2

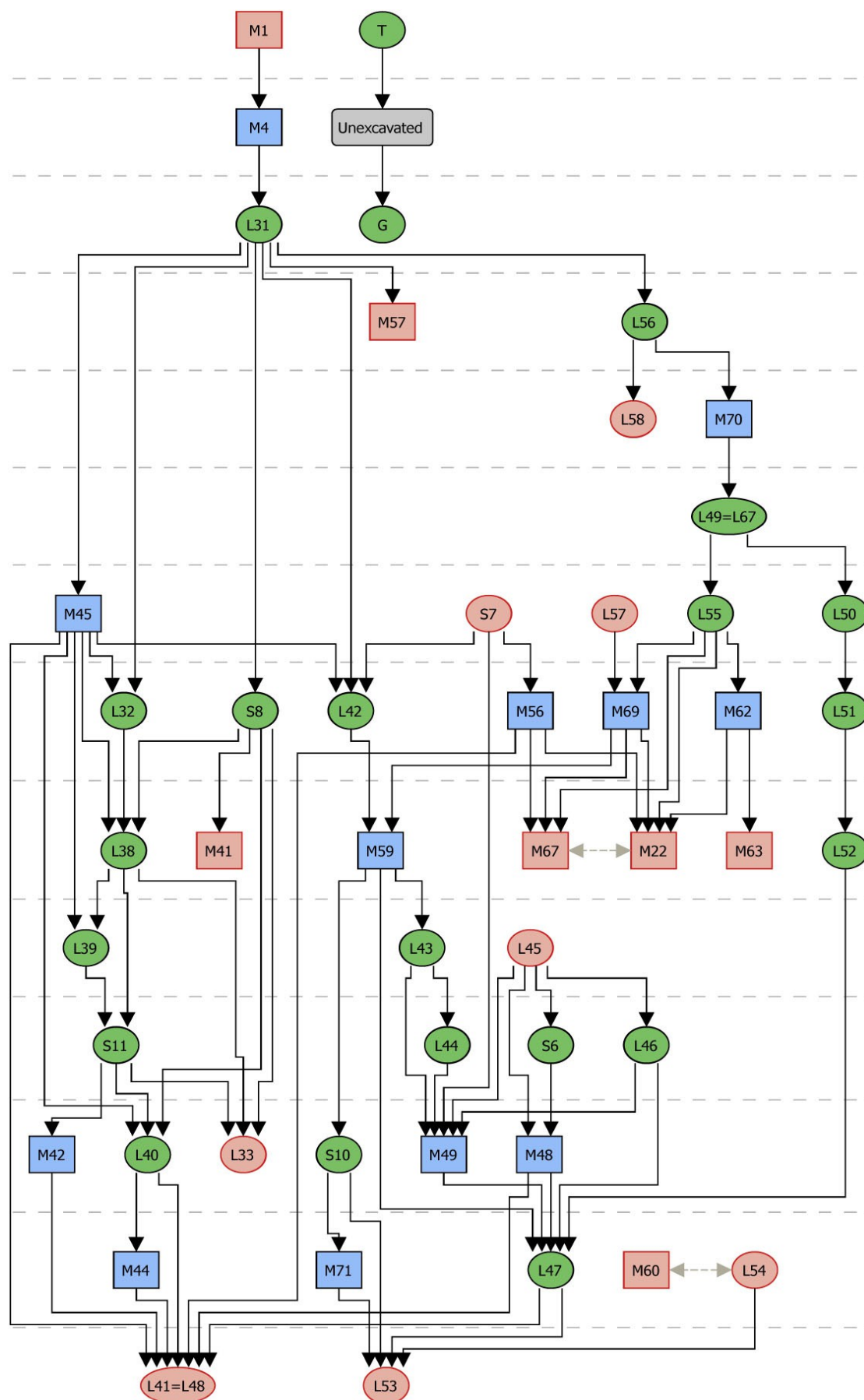
Tekening 3: Profiel – en coupetekeningen 3

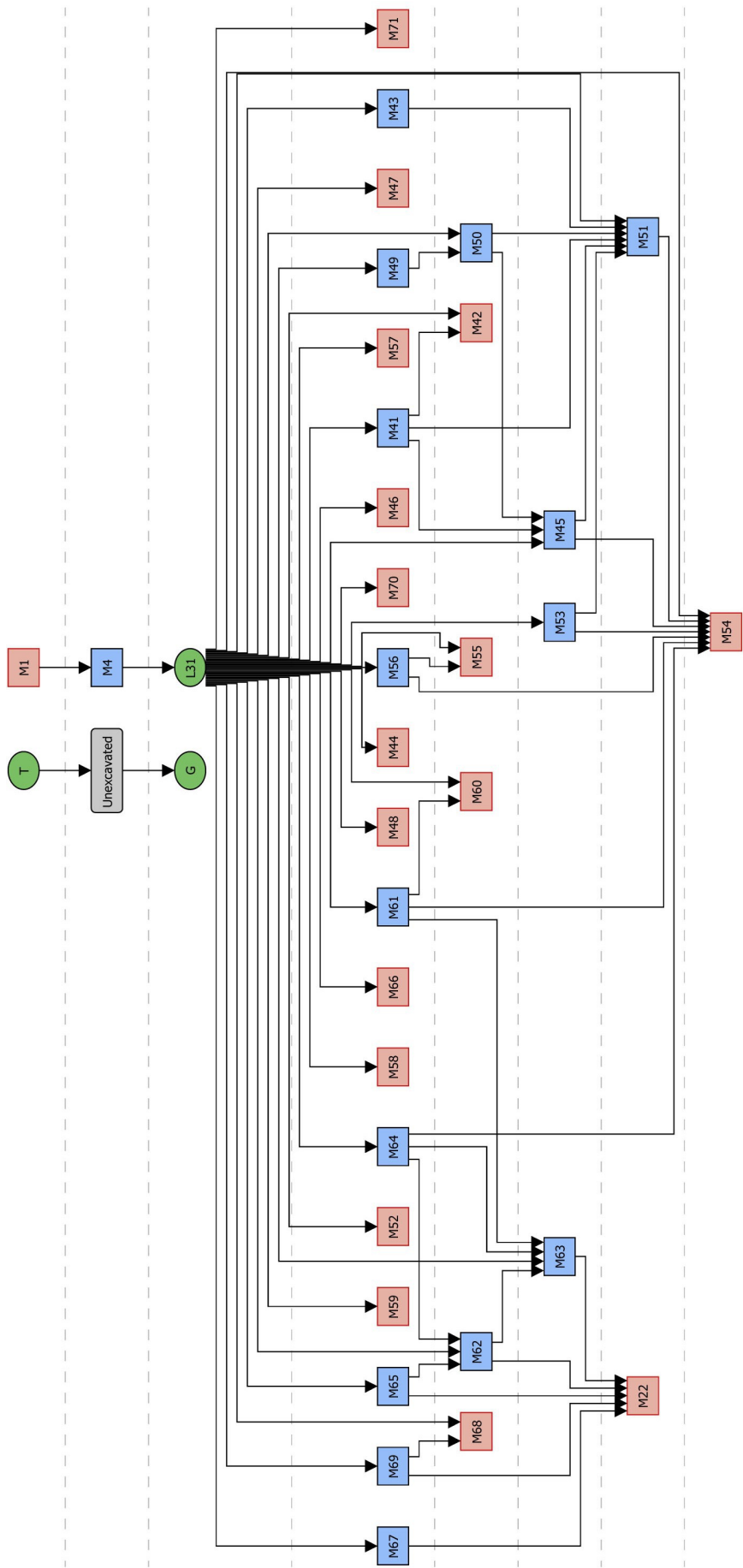
Tekening 4: Profiel – en coupetekeningen 4

8.4 Harrismatrix

8.5 Sporenlijst

Werkput	Spoor	Vlak	Sector	Profiel	Kleur			Homogeen/ Gevlekt/ Gelaagd	Interpretatie
					Donker / Licht	Hoofdkleur	Bijkleur		
1	1	1	1		licht	beige		homogeen	insteek metalen buis van leiding
2	2	2	1		donker	bruin	grijs	homogeen	greppel aan binnenzijde stadsmuur
2	3	2	1		donker	bruin	grijs	homogeen	insteek M32
2	4	2, 3	1	PRNW1	licht	bruin		homogeen	insteek M31
2	5	2, 3	1	PRNW1	licht	bruin	grijs	gevekt	paalspoor?
3	6	1	3	PRZO5		bruin	grijs	gevekt	insteek M48
3	7	1	3	PRZO5	donker	bruin	grijs	gevekt	insteek M56
3	8	1	5	WP3 PRZW1	donker	bruin	grijs	gevekt	insteek M41
1	9	1	1	WP1 PRZW1	donker	bruin	grijs	gevekt	insteek M7
3	10	1	5	WP3 PRZW2	donker	bruin	grijs	gevekt	insteek M71
3	11	1	1	PRZO5		bruin	grijs	gevekt	insteek M42

8.6 Murenlijst

Werkput	muur	Vlak	Sector	Omschrijving	Materiaal	Formaat (in cm)			Mortel				Interpretatie
						L	B	H	Hardheid	Aard	Inclusies	Kleur	
1	1	1	1	vloer	Betontegel	30	30	4	vrij hard	cement		donkergr ijs	tegelvloer
1	2	1	1	vloer	baksteen, mortel, cement, houtskool				vrij hard	cement	kalk	donkergr ijs-zwart	stabilisée
1	3	1	1	vloer	baksteen, mortel, cement, houtskool, grind				zeer hard	cement	kalk	licht wit-grijs	stabilisée
1	4	1	1	vloer	Stabilisé				zeer hard	cement	kalk	licht wit-grijs	stabilisée
1	5	1	1	vloer	Stabilisé								
1	6	1	1	muur	baksteen				vrij hard	kalk	kalksp ikkels	licht wit-beige	funderingsm uur van aanbouw kasteeltje/re fuge
1	7	1	1	muur	baksteen, natuurstene								gootje

Werk-put	muur	Vlak	Sector	Omschrijving	Materiaal	Formaat (in cm)			Mortel				Interpretatie
						L	B	H	Hardheid	Aard	Inclusies	Kleur	
					n afdekplaat								
1	7B	2	1	muur	baksteen, natuursteen				vrij hard	kalk		geel-wit	riolering
1	7C	2	1	muur	baksteen, natuursteen				vrij hard	kalk		geel-wit	funderingsmuur
1	8	2	1	muur	baksteen	8(?)	10	5	vrij hard	kalk		wit-beige	funderingsmuur van refuge
1	9	2	1	muur	baksteen, natuursteen	16 (natuursteen)	14 (natuursteen)	12 (natuursteen)	vrij hard			wit-geel	natuurstenen parement tegen bakstenen funderingsmuur van refuge
1	10	2	2	muur	baksteen	24	11,5	4	vrij hard	kalk		licht beige-wit	binnenmuur refuge
1	11	2	2	muur	baksteen	20	10	5	zeer hard	cement		donkergrijns	recent vierkanten bakje tegen M10 en M12; binnenkant apart opgevuld
1	12	2	2	muur	baksteen	20	10	niet zichtbaar	zeer hard	cement		donkergrijns	recent stuk muur op M10 (herstelling of verbouwing?); mogelijk tegelijkertijd met M11 gebouwd
1	13	2	3	muur	baksteen	21	9	5	vrij hard	kalk		Licht beige-wit	aanzet gewelf
1	14	2	3	muur	baksteen	20	9	niet zichtbaar	vrij hard	kalk		licht beige-geel	gootje onder verdwenen tongewelf M13 en M16
1	15	2	3	muur	baksteen	20	9	niet zichtbaar	vrij hard	kalk		licht beige-geel	gootje onder verdwenen tongewelf M13 en M16
1	16	2	3	muur	baksteen	21	9	5	vrij hard	kalk		Licht beige-wit	aanzet gewelf
1	17	2	3	muur	Puin	/	/	/					puinverharding

Werk-put	muur	Vlak	Sector	Omschrijving	Materiaal	Formaat (in cm)			Mortel				Interpretatie
						L	B	H	Hardheid	Aard	Inclusies	Kleur	
1	18	2	3	muur	baksteen	18	10	5	zeer hard	cement		licht bruin-grijs	losstaand muurtje op puinverharding M17
1	19	2	3	muur	baksteen	22	11	5	vrij hard	kalk		licht wit	buitenmuur 1ste fase refuge met steunbeer
1	20	2	3	muur	baksteen	26	11	6	vrij hard	zand		licht beige	buitenmuur 1ste fase refuge; beschilderde binnenzijde
1	21	2	3+4	muur	baksteen	onregelmatige brokken		5	zeer hard	kalk		licht wit	muurtje op/tegen M20 als herstelling/verbouwing?
1	22	2	4+5	muur	baksteen	21	11	4	zeer hard	kalk		licht wit	Buitenmuur 2de fase refuge
1	23	2	5	vloer	baksteen	17	9		zeer hard	cement		licht grijs	vloertje langs M19, M20 en M22; recentere fase
1	24	2	5	vloer	baksteen	17	9		zeer hard	cement		licht grijs	vloertje langs M19, M20 en M22; recentere fase
1	25	2	4	vloer	steen	30	30	niet zichtbaar					vloertje met vierkante stenen tegels (enkele rechthoekige stenen); tegen bepleisterde buitenmuur M22
1	26	2	5	vloer	Tegel	22,5	13,5	3	vrij zacht	sintellaag L8		donker zwart	vloertje tegen bepleisterde buitenmuur M22 (iets lager dan M25 in sector 4)
1	27	2	5	muur	baksteen	21	11	5	vrij hard	kalk		licht wit	Klein muurtje tussen M22 en M28; oderbroken

Werk-put	muur	Vlak	Sector	Omschrijving	Materiaal	Formaat (in cm)			Mortel				Interpretatie
						L	B	H	Hardheid	Aard	Inclusies	Kleur	
													door leiding
1	28	2	5	muur	baksteen	18-21	11	5	vrij hard	kalk		licht wit	bijna halfcirkelvormig muurtje; mogelijk van een wenteltrap; bepleisterde binnenzijde
1	29	2	5	muur	baksteen	20	10	5	vrij hard	kalk		licht beige	restant muurtje tegen M22
1	30	2	5	muur	baksteen	onregelmatig			vrij hard	kalk		licht wit-beige	fundering voor M22 (hoek refuge)
2	31	2	1	muur	baksteen	26,5	13	5-7	zeer hard	kalk		licht grijs	fundering stadsmuur
2	32	2	1	muur	baksteen	20	10	4,5	vrij hard	kalk		licht beige	recent muurtje bovenop fundering stadsmuur M31
2	33	1	1	vloer	klinkers	19	9	9	zeer hard	cement		licht grijs	klinkerpad (oprijlaan schoolterrein)
2	34	1B	2	vloer	Betontegel	30	30	6	zeer hard	cement		donker grijs	recente vloer
2	35	1B	2	muur	baksteen met gaten in	18	9	6	zeer hard	kalk/cement		licht beige-wit	steunmuur tegen M36 (1 rij strekse baksteen)
2	36	1B	2	muur	baksteen	18	7	7	zeer hard	cement		licht grijs-wit	opstaande muur tegen M35 (kopse rijen); fundering bestaat uit beton
2	37	1B	2	muur	baksteen	22	8	5,5	zeer hard	cement			trap (4 tredes)
2	38	1B	2	vloer	beton								fundering van tegelvloer M34
2	39	2	3	muur	baksteen	20	9,5	6	zeer hard	cement		licht grijs-wit	opstaande muur, evenwijdig met M36. Samen flankeren ze M37.

Werk-put	muur	Vlak	Sector	Omschrijving	Materiaal	Formaat (in cm)			Mortel				Interpretatie
						L	B	H	Hardheid	Aard	Inclusies	Kleur	
2	40	2	3	muur	baksteen	20	9,5	6	zeer hard	cement		licht grijs-wit	dwarsmuurtje tussen M36 en M39
3	41	2	1+2	muur	baksteen	19	9	7	vrij hard	kalk		donker grijs	opstaand muurwerk tegen M45 met onderaan ingemetste boog.
3	42	2	1	muur	baksteen	21	10	6	vrij zacht	kalk		licht bruin-beige	goot afgedekt met kopse bakstenen
3	43	2	1	muur	baksteen	21	10	6	vrij hard	kalk		licht beige-wit	rechthoekige bak tege M41 en M45 met bepleisterde binnenzijde
3	44	2	1	vloer	baksteen	18,5	8,5	5	vrij hard	kalk		licht beige-wit	bakstenen pad
3	45	2	1+3	muur	baksteen	21	10	6	vrij hard	kalk		licht beige	opstaand muurwerk met knik in
3	46	2	2	muur	baksteen	19	9,5	5	vrij zacht	kalk		licht bruin-beige	klein bakje in L-vorm
3	47	2	2	muur	baksteen	19	9	6	vrij hard	kalk		licht grijs-wit	aanzet gootje, sluit niet aan bij M42
3	48	2	2	muur	baksteen				vrij hard	kalk		licht wit-grijs	vierkante koker tegen M49
3	49	2	2	muur	baksteen		10	5	vrij hard	kalk		licht grijs-wit	langwerpig gewelf, gebouwd na demping stadsgracht
3	50	2	2	muur	baksteen	8	10	6	vrij hard	kalk		licht beige-wit	
3	51	2	3+4	muur	baksteen	22	11	5	vrij zacht	kalk		licht wit-beige	opstaand muurtje, waar M45 is overgebouwd
3	52	2	3	muur	baksteen	22	10		vrij zacht	kalk		licht beige	restant van een muurtje
3	53	2	3	muur	baksteen				vrij hard	kalk		licht wit-beige	dwarsmuurtje tegen de overgang waar M51

Werk-put	muur	Vlak	Sector	Omschrijving	Materiaal	Formaat (in cm)			Mortel				Interpretatie
						L	B	H	Hardheid	Aard	Inclusies	Kleur	
													over M54 gaat
3	54	2	3+4+5	muur	baksteen	20	9	6	vrij zacht	kalk		licht beige	opstaand muurtje in het verlengde van en onder M51
3	55	2	4+5	vloer	baksteen	20	10	6	vrij zacht	kalk		licht beige	bakstenen pad onder M56
3	56	2	4+5	muur	baksteen	21	9	6	zeer hard	cement		donker grijs	recente opstaande muur
3	57	1B	5	vloer	Tegel	30	30	3	zeer hard	cement		licht grijs	recent vloertje onder verharding vlak 1
3	58	2	3	muur	baksteen	19	10	6	zeer hard	cement		donker grijs	recente muur in PRZO5
3	59	2	3	muur	baksteen	19	9	6	vrij hard	kalk		licht wit-grijs	recente muur in PRZO5
3	60	2	5	vloer	mortel				vrij hard	kalk		licht beige-geel	verhard mortelbed, waarvan de gerelateerde vloer verdwenen is
3	61	2	5	muur	baksteen	19	10	7	zeer hard	cement		grijs	recente goot waar buis doorloopt, gaat over M54 heen
3	62	2	5	vloer	baksteen	20		5	vrij hard	kalk		grijs	vloertje met staande bakstenen
3	63	2	5	muur	baksteen	20	9,5	6	vrij hard	kalk		licht beige	bepaalde muur langs binnenkant
3	64	2	5	muur	baksteen	21	9	5	vrij hard	kalk		licht beige-grijs	vierkante bak op vloer M62
3	65	2	5	muur	baksteen	21	9	5	vrij hard	kalk		licht beige-grijs	vierkante bak op M62 (bevat metalen buis)
3	66	2	5	vloer	Betontegel	30	30		vrij zacht	kalk		licht grijs	vloertje langs

Werkput	muur	Vlak	Sector	Omschrijving	Materiaal	Formaat (in cm)			Mortel				Interpretatie
						L	B	H	Hardheid	Aard	Inclusies	Kleur	
													buitenzijde M22
3	67	2	5	muur	baksteen				vrij zacht	kalk		donker grijs	slordig gemetst muurtje tegen binnenszijde M22
3	68	2	5	muur	baksteen	20	9	5	vrij zacht	kalk		licht beige	sokkel geïntegreerd in M69 (30 bij 30 cm)
3	69	2	5	vloer	baksteen	14	14		vrij zacht	kalk		licht beige	vloer binnen M22
3	70	1	5	vloer	tegels	31	31		hard	cement		grijs	tegelvloer
3	71	2	5	muur	baksteen		12	4	vrij zacht	kalk		licht beige-wit	funderingsmuur refuge, tegen M22

8.7 Lagenlijst

Werkput	Laag	Vlak	Sector	Profiel	Kleur			Homogeen/ Gevlekt/ Gelaagd	Samenstelling	Interpretatie
					Donker/ licht	Hoofd kleur	Bij- kleur			
1	1	1	1		licht	bruin	Grijs	gevekt	grof zandig puin	puinrestant bakstenen tegelvloer (opvulling verzakking in M2)
1	2	1	1			geel			zand	zandbed
1	3	2	1							1ste dempingslaag
1	4	2	1		donker	bruin		homogeen		2de dempingslaag (steriele laag)
1	5	2	1			blauw	grijs	gevekt		puinlaag
1	6	2	1	PR ZW1, PRZO2					puin	puinlaag
1	7	2	4		licht	geel	bruin	gevekt	grof zandig zand	puinlaag
1	8	2	5		donker	zwart		homogeen	grof sintels	opvullingslaag (= funderingsniveau voor vloer M26)
1	9	2	5		Licht	geel	bruin	gevekt	grof zandig zand	Puinlaag
1	10	2	5		licht	bruin	geel-rood	gevekt	grof zandig zand	opvullingslaag/ puinlaag
1	11	2	5		licht	geel	bruin	gevekt	fijn zandig zand	opvullingslaag bij verstoring leiding
1	12	3	5	PR NO1/P		bruin		homogeen	fijn zandig zand	zandbed

Werkput	Laag	Vlak	Sector	Profiel	Kleur			Homogeen/ Gevlekt/ Gelaagd	Samenstelling	Interpretatie
					Donker/ licht	Hoofd kleur	Bij- kleur			
				R ZO3						
1	13	3	5	PR NO1/P R ZO3		grijs	rood	gevekt	grof sintels	sintellaag
1	14	3	5	PR NO1/P R ZO3		grijs	geel	gevekt	grof zandig zand	Opvullingslaag?
1	15	3	5	PR NO1/P R ZO3		bruin	beige	gevekt	grof zandig	puinlaag
1	16	3	5	PR NO1/P R ZO3	donker	bruin		homogeen	grof zandig zand	opvullingslaag/ puin laag?
1	17	3	5	PR NO1/P R ZO3	Donker	grijs	groen	gevekt	fijn zandig zand	ophogingslaag?
2	18	1	1		licht	beige		homogeen	fijn zandig zand	zandbed onder M33
2	19	1	1		licht	beige	grijs	homogeen	grof zandig zand	stabilisé onder M33
2	20	1	1		donker	grijs	zwart	gevekt	grof grind	grindlaag onder stabilisé onder M33
2	21	1	1		donker	bruin	grijs	homogeen	fijn zandig zand	recente teelaarde
2	22	1	1		licht	bruin		homogeen	fijn zandig zand	ophogingslaag na afbraak M31 en voor bouw M32
2	23	1	1		licht	bruin		homogeen	fijn zandig zand	ophogingslaag na afbraak M31 en voor bouw M32
2	24	1	1		licht	bruin	geel	homogeen	fijn zandig zand	ophogingslaag met uitbraakpuin van M31
2	25	2	1		donker	bruin		homogeen	fijn zandig zand	ophogingslaag voor bouw M31
2	26	2	1		licht	grijs	geel	gevekt	fijn zandig zand	ophogingslaag voor bouw M31
2	27	2	1		licht	bruin		homogeen	fijn zandig zand	ophogingslaag voor bouw M31
2	28	2	1		licht	bruin	wit	gevekt	fijn zandig zand	ophogingslaag voor bouw M31
2	29	1	2	PRZO4	licht	geel	beige	homogeen	fijn zandig zand	zandbed
2	30	1	2	PRZO4	donker	bruin	geel	gevekt	grof zandig	puinlaag
2	31	1	2	PRZO4	licht	grijs		homogeen	verharding	funderingslaag/ stabi lisé
2	32	1	2	PRZO4	donker	bruin	rood	gevekt	grof zandig	puinlaag
2	33	1	2	PRZO4	donker	bruin		homogeen	fijn humeus	ophoging met teelaarde?
2	34	1	2	PRZO4	licht	beige		homogeen	grof zandig zand	mortellaag
2	35	1	2	PRZO4	licht	bruin	roos	gevekt	grof zandig	puinlaag

Werkput	Laag	Vlak	Sector	Profiel	Kleur			Homogeen/ Gevlekt/ Gelaagd	Samenstelling	Interpretatie
					Donker/ licht	Hoofd kleur	Bij- kleur			
2	36	2	2		donker	bruin	grijs	gevekt	fijn zandig zand	loophniveau
2	37	2	3		donker	bruin	grijs	gevekt	fijn zandig zand	loophniveau
3	38	1	1	PRZO5	licht	roos	beige	gevekt	grof zandig	mortellaag
3	39	1	1	PRZO5	donker	bruin		homogeen	fijn zandig zand	ophoging teelaarde
3	40	1	1	PRZO5	licht	bruin	beige	gevekt	grof zandig	puinlaag
3	41	1	1	PRZO5	donker	bruin	grijs	gevekt	fijn zandig zand	loophniveau
3	42	1	3	PRZO5	donker	bruin	rood	gevekt	puin	ophogingslaag
3	43	1	3	PRZO5	licht	bruin	geel	homogeen	fijn zandig zand	geroerd zandbed
3	44	1	3	PRZO5	licht	bruin	beige	gevekt	grof zandig	mortellaag
3	45	1	3	PRZO5	donker	zwart		homogeen	grof zandig	sintellaag
3	46	1	3	PRZO5	licht	bruin	beige	gevekt	grof zandig	puinlaag
3	47	1	3	PRZO5	donker	bruin		homogeen	fijn zandig zand	puinige teelaarde
3	48	2	3	PRZO5	donker	bruin	grijs	gevekt	fijn zandig zand	loophniveau
3	49	1	3	PRZO5	licht	beige	geel	gevekt	fijn zandig zand	zandbed (ophoging onder M70)
3	50	1	5	PRZO5	licht	bruin	beige	gevekt	grof zandig	puinlaag
3	51	1	5	PRZO5		grijs		homogeen	verharding	stabilisé
3	52	1	5	PRZO5	licht	bruin	geel	homogeen	fijn zandig zand	zandbed
3	53	2	5	PRZO5	donker	bruin	grijs	gevekt	fijn zandig zand	loophniveau
3	54	1	5	PRZO5	licht	beige	wit	gevekt	grof zandig	mortellaag bij M60
3	55	1	5	PRZO5		bruin	rood	gevekt	grof zandig	puinlaag
3	56	1	5	PRZO5	licht	geel		homogeen	fijn zandig zand	zandbed
3	57	1	5	PRZO5		beige	bruin	gevekt	grof zandig	puinlaag
3	58	1	2	WP3 PRZW1	donker	bruin	zwart	gevekt	grof zandig	puinige sintellaag
3	59	1	5	PRZO5	licht	beige	wit	gevekt	grof zandig	mortellaag onder M69
1	60	3	1			blauw	grijs	gevekt	fijn zandig zand	dempingslaag riviermonding
1	61	3	1		licht	blauw	grijs	gevekt	fijn zandig zand	dempingslaag riviermonding
1	62	3	1			bruin	blauw	gevekt	zand+klei	dempingslaag riviermonding
1	63	3	1		licht	blauw	bruin	gevekt	zand	alluviale afzetting
1	64	3	5			bruin	blauw	gevekt	zand	dempingslaag riviermonding
1	65	3	5			bruin	blauw	gevekt	zand	dempingslaag riviermonding
1	66	3	5		donker	grijs	bruin	gevekt	humeus zand	alluviale afzetting riviermonding

Werkput	Laag	Vlak	Sector	Profiel	Kleur			Homogeen/ Gevlekt/ Gelaagd	Samenstelling	Interpretatie
					Donker/ licht	Hoofd kleur	Bij- kleur			
3	67	1	5	PRZO		geel	beige	homogeen	zand	zandbed
2	68	2	1	PRNW1	donker	grijs	bruin	gevekt	zand	wallichaam
2	69	2	1	PRNW1	donker	bruin	blauw	gevekt	zand	wallichaam
2	70	2	1	PRNW1		blauw	bruin	gevekt	zand	wallichaam
2	71	2	1	PRNW1	licht	blauw	bruin	gevekt	zand	Alluviale afzettingen
2	72	2	1	PRNW1	donker	grijs	bruin	gevekt	zand	Alluviale afzettingen
2	73	2	1	PRNW1	licht	bruin	blauw	gevekt	zand	alluviale afzetting binnengracht
2	74	2	2	PRZO4	donker	bruin	grijs	gevekt	zand	ophogingslaag
2	75	2	2	PRZO4	licht	bruin		homogeen	zand	mortellaag
2	76	2	2	PRZO4		rood		homogeen	zand	baksteenlaag
2	77	2	2	PRZO4		grijs	blauw	gevekt	kleiig zand	dempingslaag buitengracht vestmuur M31
2	78	2	2	PRZO4		bruin	blauw	gevekt	humeus zand	alluviale afzetting buitengracht M31
2	79	2	2	PRZO4	donker	bruin	blauw	gevekt	humeus zand	alluviale afzetting buitengracht M31
2	80	2	2	PRZO4	licht	groen	blauw	gevekt	zand	alluviale afzetting buitengracht M31
3	81	2	1	PRZO5		bruin	rood	gevekt	zand	baksteenlaag
1	82	2	5	PRNO1		beige	rood	gevekt	zand	puinlaag
3	83	2	3	PRZO5		rood	beige	gevekt	mortel+baksteen	puinlaag
3	84	2	1	PRZO5	donker	zwart	bruin	gevekt	humeus zand	sliblaag gracht

8.8 Vondstenlijst

Vondst nr.	Locatie					Inzame- lingswi- jze	Aardewerk			Glas		Organi- sch materia- al
	Werk- put	Spoor	Vlak	Sector	Profiel		Vaat- werk	Bouw- materia- al	Andere	Vaat- werk	Bouw- materia- al	
V01	2	S2	2	1		Vlak	3					
V02	2	S2	2	1		Coupe	4					1
V03	3	S11	2	1		Vlak	1					
V04	1	L2	2	1		Vlak	1					
V05	1	L3	2	1		Vlak	5					1
V06	1	L3	2	3		Vlak		1				
V07	1	L4	2	1		Vlak	2					
V08	1	L10	2	5		Vlak		1				
V09	1	L15	2	5	PRZO3	Profiel	5					1
V10	1	L16	2	5	PRZO3	Profiel	2					
V11	2	L22	1	1	PRNW1	Profiel			1			

Vondst nr.	Locatie					Inzame lingswi jze	Aardewerk			Glas		Organi sch materia al
	Werk- put	Spoor	Vlak	Sector	Profiel		Vaat- werk	Bouw materia al	Andere	Vaat- werk	Bouw materia al	Bot
V12	2	L33	2	2	PRZO4	Profiel	1					
V13	2	L34	2	2	PRZO4	Profiel	2				1	
V14	2	L35	2	2	PRZO4	Profiel	1					
V15	2	L36	2	2		Vlak						2 (voorw erp)
V16	2	L37	2	3		Vlak	2					
V17	3	L45	2	3	PRZO5	Profiel	13			1		
V18	3	L48	2	3		Vlak	2					
V19	3	L55	2	5	PRZO5	Profiel	2					
V20	1	M11/M 12	2	2		Vlak	1					
V21	3	M43	2	1		Vlak		1				
V22	3	M55	2	4		Vlak	10					

8.9 Monsterlijst

8.9.1 Baksteen

Monsternummer	Werkput	Vlak	Sector	Vak/Pr ofiel	Spoor/ Muur	Laag	Vlak/C oupe	Verzamelwijze	Afmetingen
MBS01	1	2	2		M8			Manueel	?x11x5cm
MBS02	1	2	2		M9			Manueel	24,5x11x5cm
MBS03	1	2	2		M10			Manueel	24x11,5x4cm
MBS04	1	2	3		M13			Manueel	21x9x5cm
MBS05	1	2	5		M22			Manueel	21x11x4cm
MBS06	2	1	1		M31			Manueel	26,5x13x5-7cm

8.9.2 Mortel

Monsternummer	Werkput	Vlak	Sector	Vak/Pr ofiel	Spoor/ Muur	Laag	Vlak/C oupe	Verzamelwijze	Volume
MMO01	1	2	2		M8			Manueel	3 zakjes
MMO02	1	2	2		M9			Manueel	3 zakjes
MMO03	1	2	2		M10			Manueel	3 zakjes
MMO04	1	2	3		M13			Manueel	3 zakjes
MMO05	1	2	5		M22			Manueel	3 zakjes

Monsternummer	Werkput	Vlak	Sector	Vak/Pr ofiel	Spoor/ Muur	Laag	Vlak/C oupe	Verzamelwijze	Volume
MMO06	2	1	1		M31			Manueel	3 zakjes

8.9.3 Natuursteen

Monster- nummer	Werk- put	Vlak	Sector	Vak/ Profiel	Spoor/ Muur	Laag	Vlak/ Coupe	Verzamelwijze	Volume	Doel v.h. staal
MNS01	1	2	2		M9			Manueel	16x14x12cm	Determinatie
MNS02	1	2	5		M22			Manueel		

8.10 Digitale gegevensdrager

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 1 Situering Vlak 1-1B

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 1B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

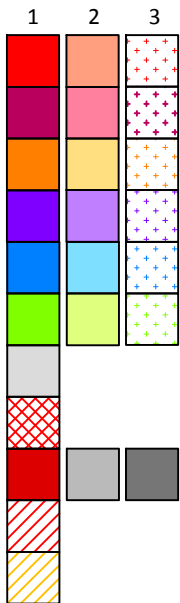
Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisé

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

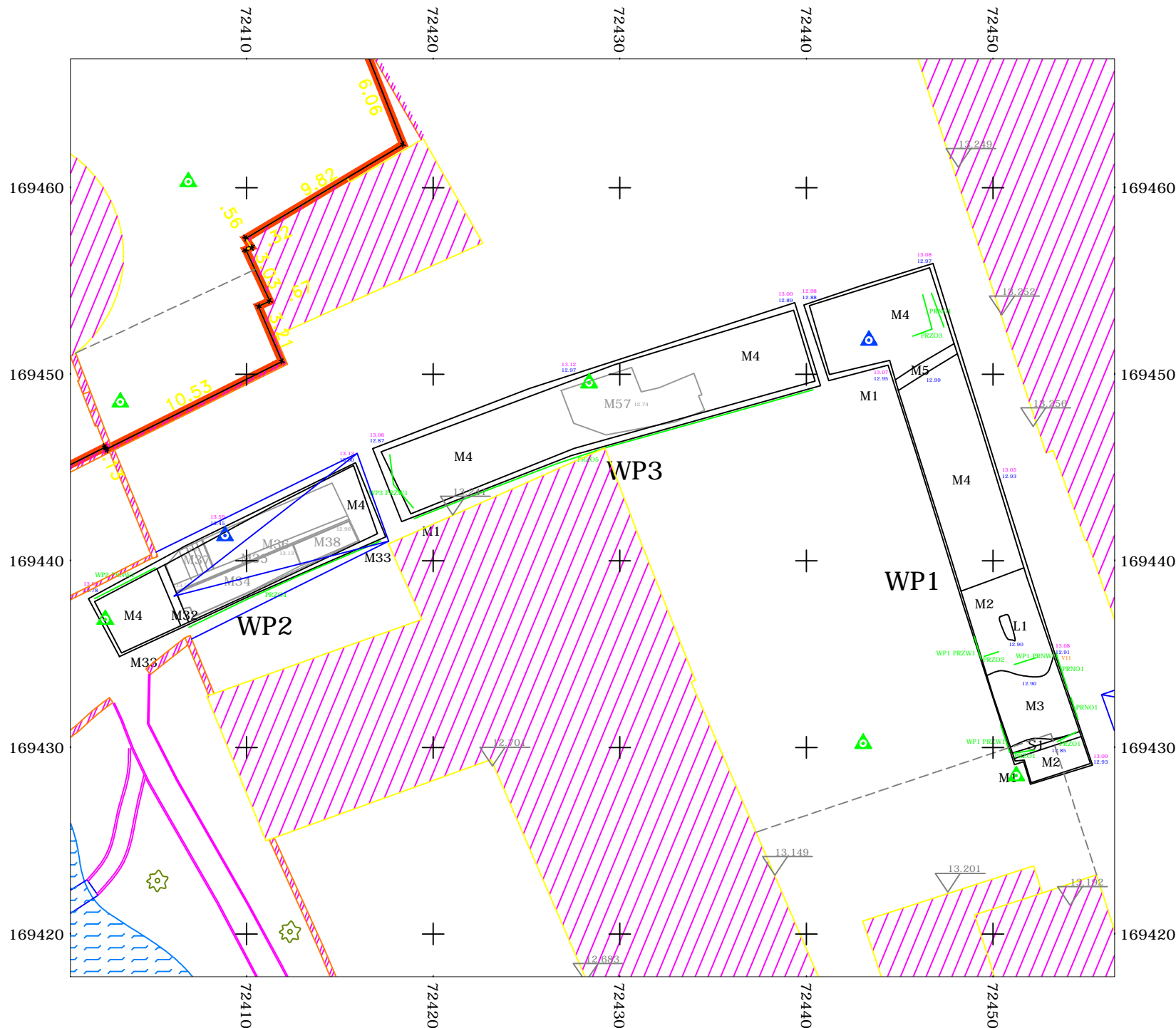

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72
Formaat: A4
ID: Grondplan
Initiële opstelling: Onderkaart:
Bestaande toestand - Bruocsella
Datum afwerking: 15/12/2015

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 2 Vlak 1-1B Detail Oost

Hoogte maaiveld in m TAW

Hoogte spoor in m TAW

Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 1B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisé

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

1	2	3

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
 1. Sporen die met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
 2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
 3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

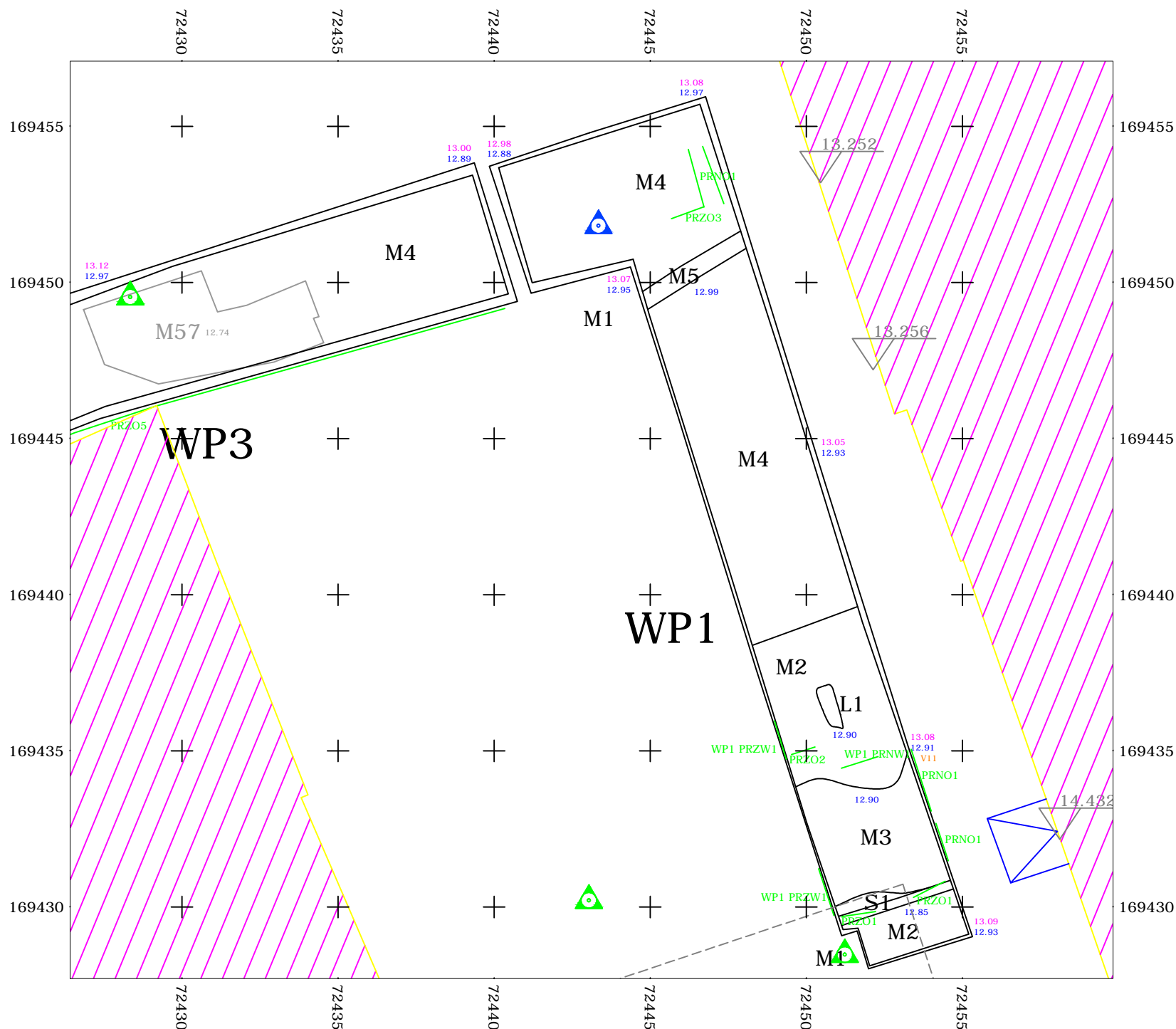
ID: Grondplan

Initiële opstelling: Digitaal

Onderkaart: Bestaande toestand -
Bruocsella

Datum afwerking: 15/12/2015

All-Archeo bvba

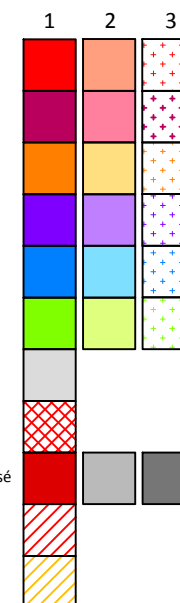

Plan 3 Vlak 1-1B Detail West

Vondsten (V) en staalnames (St)

Vlak 1B

Advies: opgraving

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!

1. Sporen die met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 4 Vlak 1-1B Materiaal

Hoogte maaiveld in m TAW

Hoogte spoor in m TAW

Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 1B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisé

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

1	2	3

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
 1. Sporen die met een **zekerheid** grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
 2. Sporen die **waarschijnlijk** in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
 3. Sporen waarvan een **vermoeden** bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

ID: Grondplan

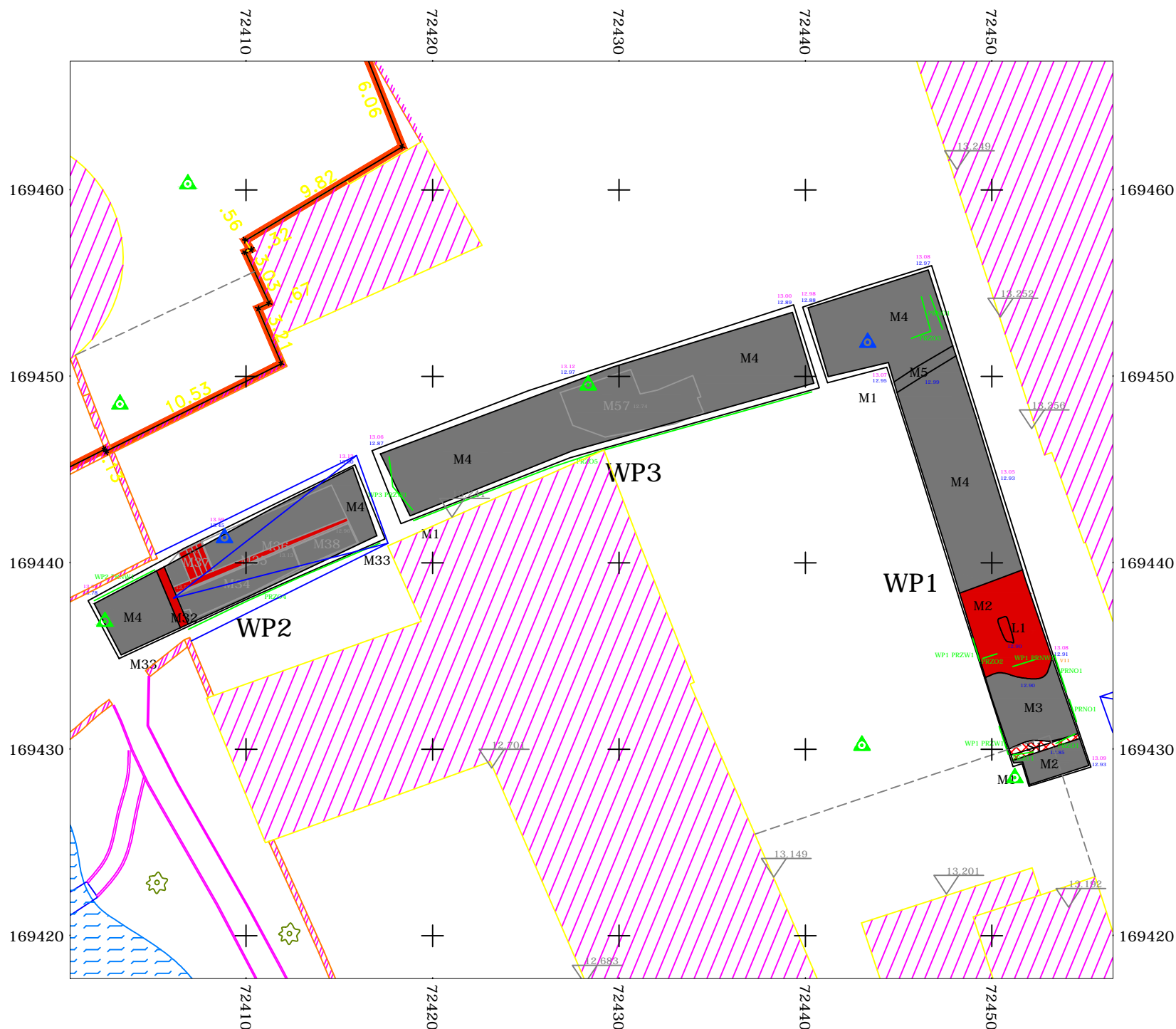
Initiële opstelling: Digitaal

Onderkaart: Bestaande toestand -

Bruocsella

Datum afwerking: 15/12/2015

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 5 Vlak 1-1B Periodes

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 1B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisé

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

1	2	3

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

ID: Grondplan

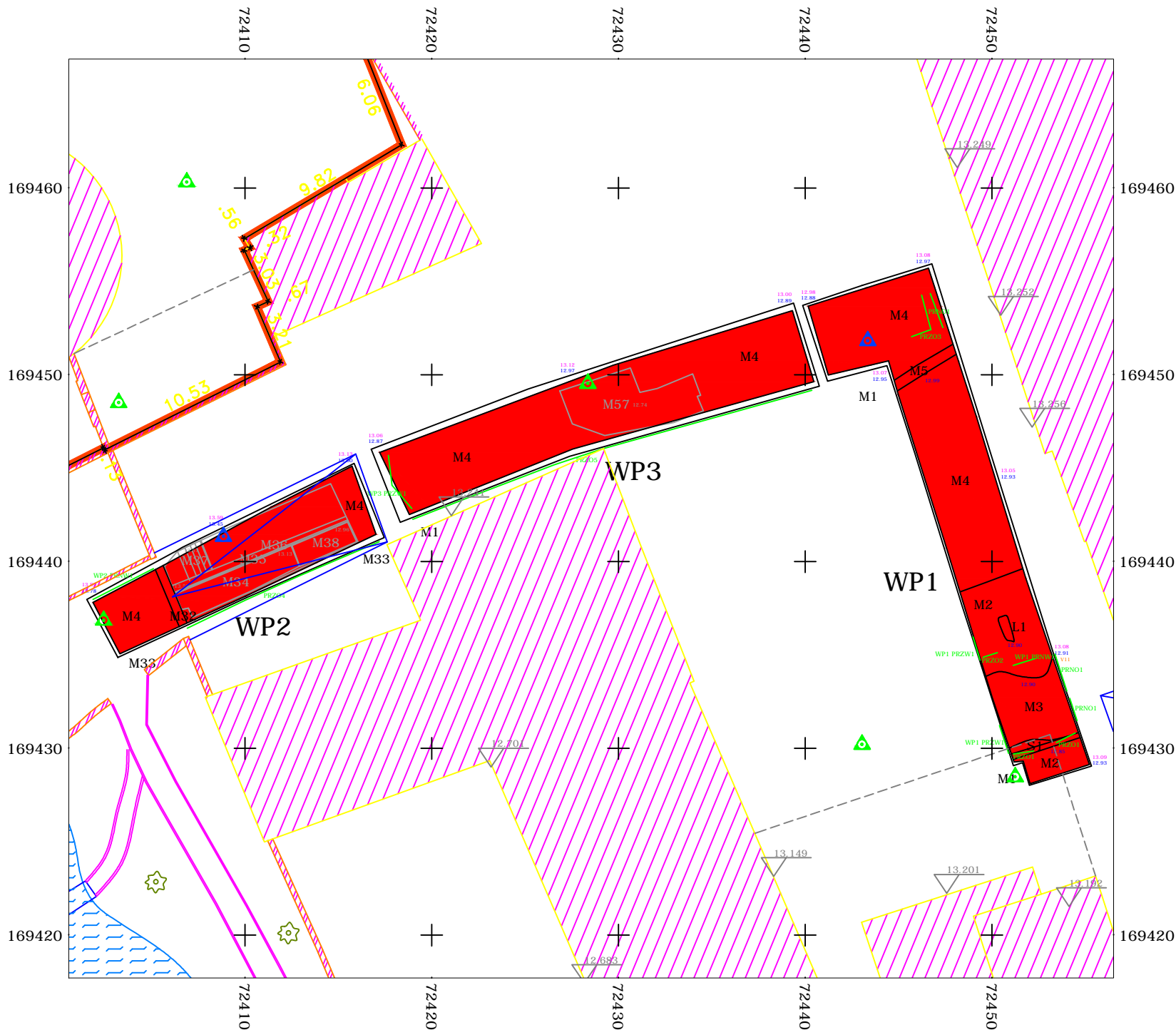
Initiële opstelling: Digitaal

Onderkaart: Bestaande toestand -

Bruocsella

Datum afwerking: 15/12/2015

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 6 Vlak1-1B Projectie op plan bestaande toestand

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 1B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

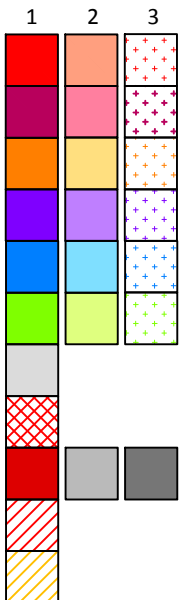
Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisé

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

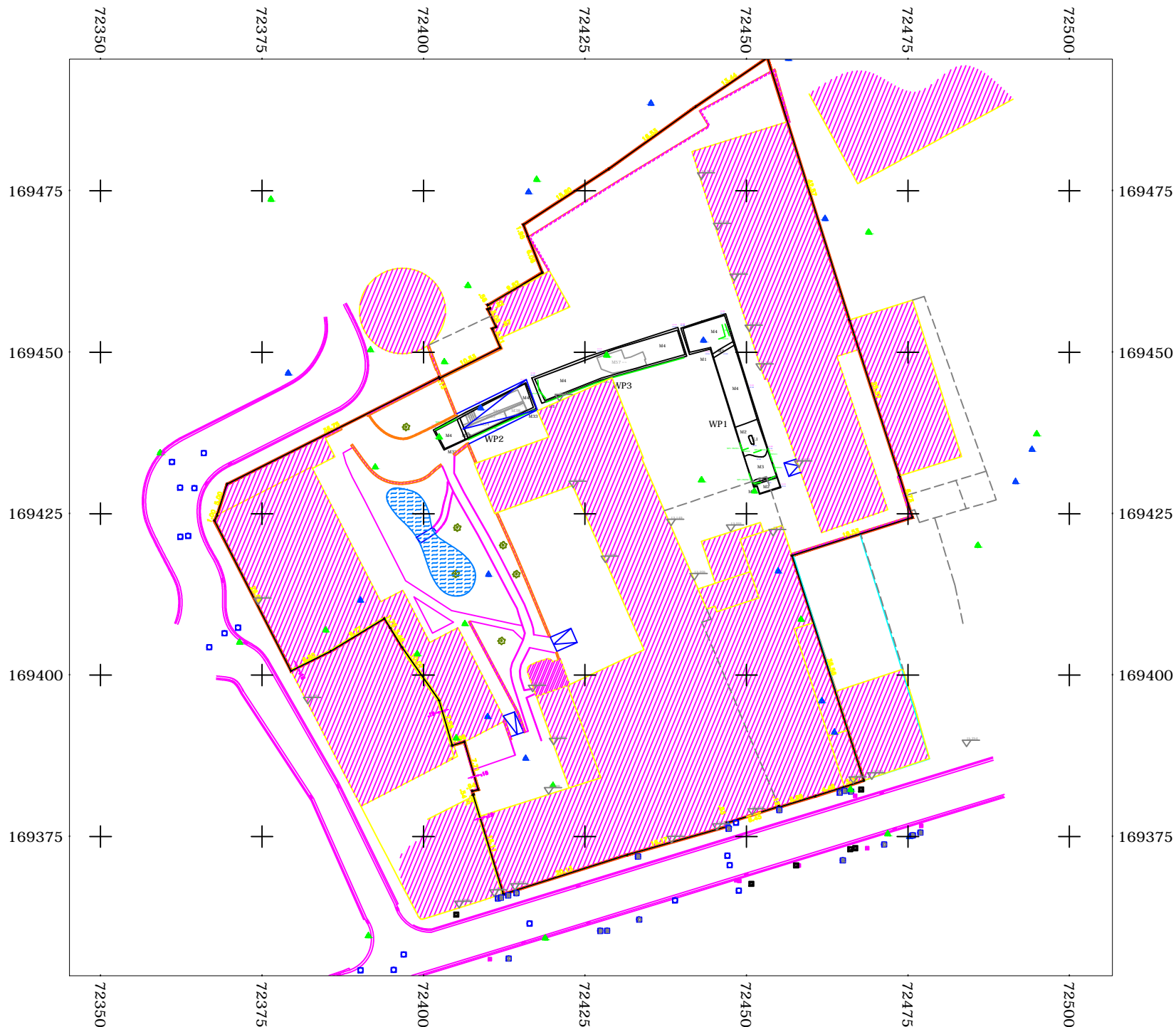

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72
Formaat: A4
ID: Grondplan
Initiële opstelling: Digitaal
Onderkaart: Bestaande toestand -
Bruocsella
Datum afwerking: 15/12/2015

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 7 Vlak1-1B Projectie op ontwerpplan kelderniveau

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 1B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

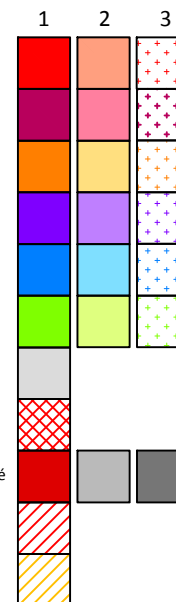
Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisé

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

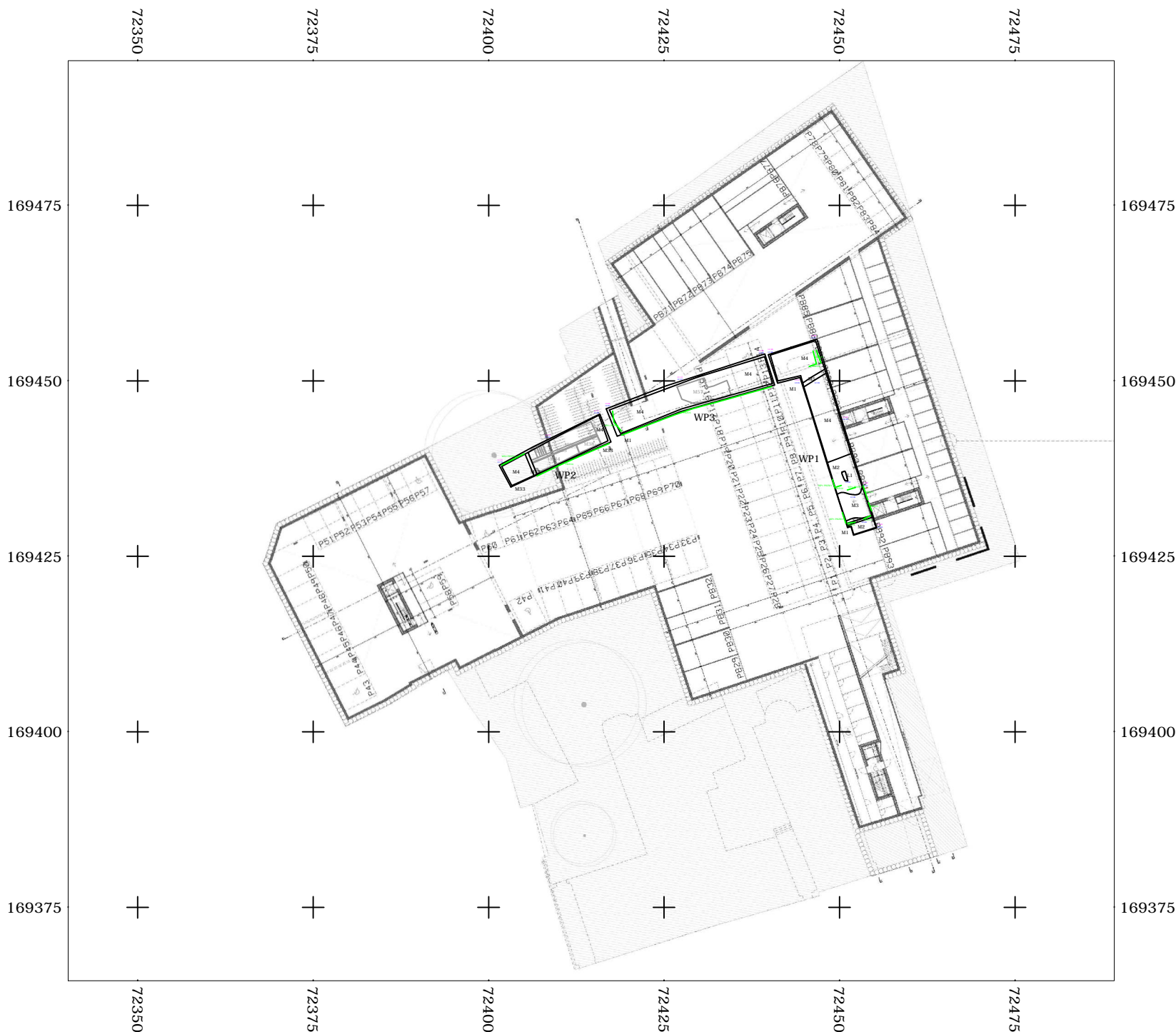

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72
Formaat: A4
ID: Grondplan
Initiële opstelling: Digitaal
Onderkaart: Ontwerpplan
lens°ass architecten
Datum afwerking: 15/12/2015

All-Archeo bvba

Plan 9 Vlak 2-3 Detail Oost

Hoogte spoor in m TAW

Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 2B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

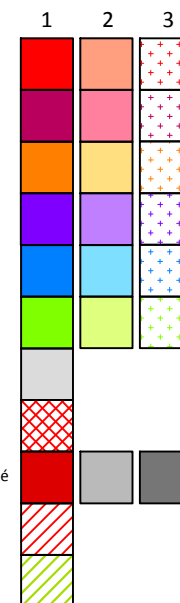
Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisé

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!

1. Sporen die met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

ID: Grondplan

Initiële opstelling: Digitaal

Onderkaar

Bruocsella

Datum afwerking: 14/02/2016

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 10 Vlak 2-3 Detail West

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 2B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisé

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

1	2	3

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

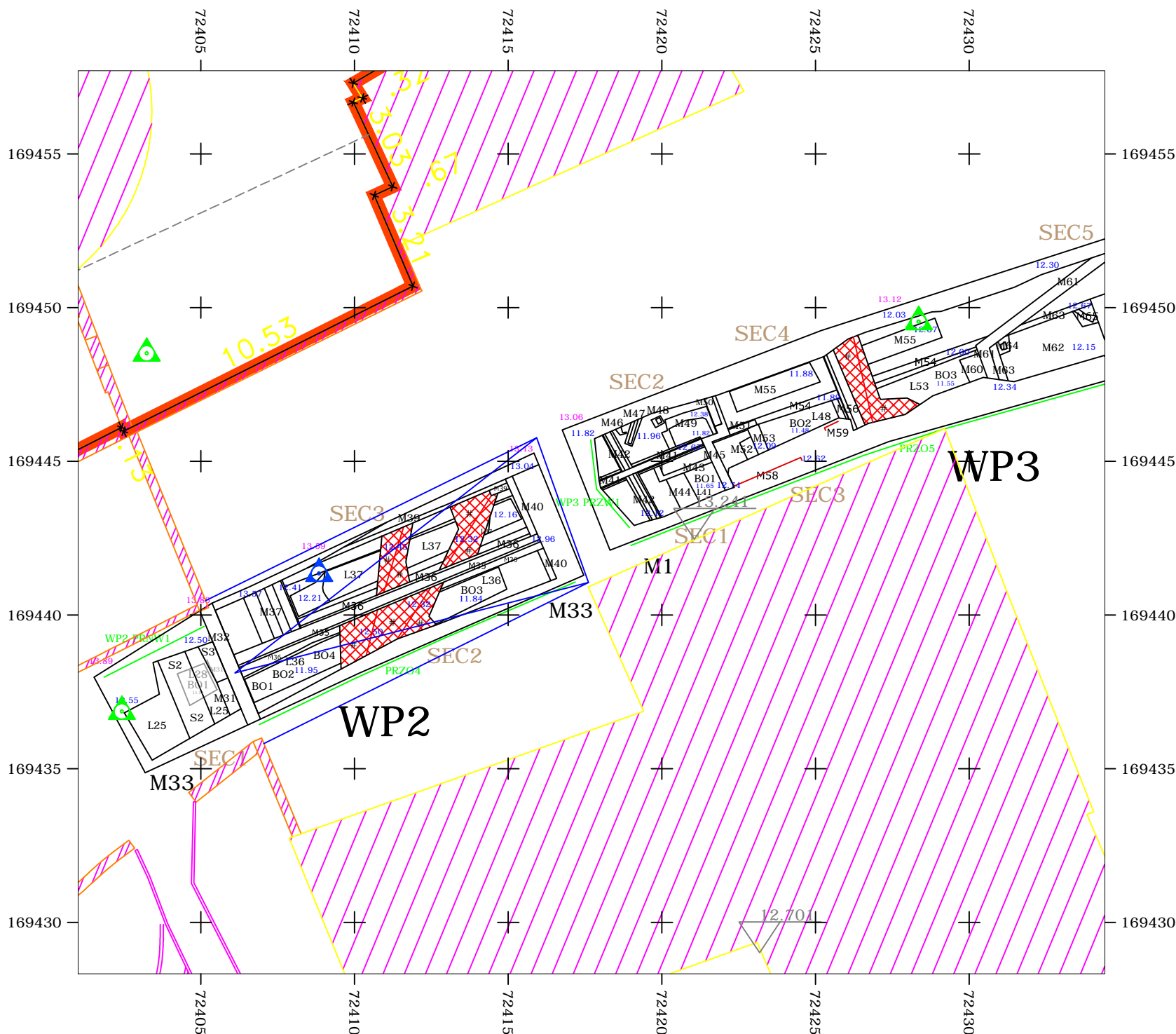
ID: Grondplan

Onderkaart: Bestaande toestand -

Bruocsella

Datum afwerking: 14/02/2016

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 11 Vlak 2-3 Materiaal

Hoogte maaiveld in m TAW

Hoogte spoor in m TAW

Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 2B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisê

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

	1	2	3
Nieuwste tijd			
Nieuwe/nieuwste tijd			
Nieuwe tijd			
Middeleeuwen			
Romeinse tijd			
Metaaltijden			
Onbepaalde datering			
Verstoring			
Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisê			
Niet onderzoekbare zone			
Advies: opgraving			

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

ID: Grondplan

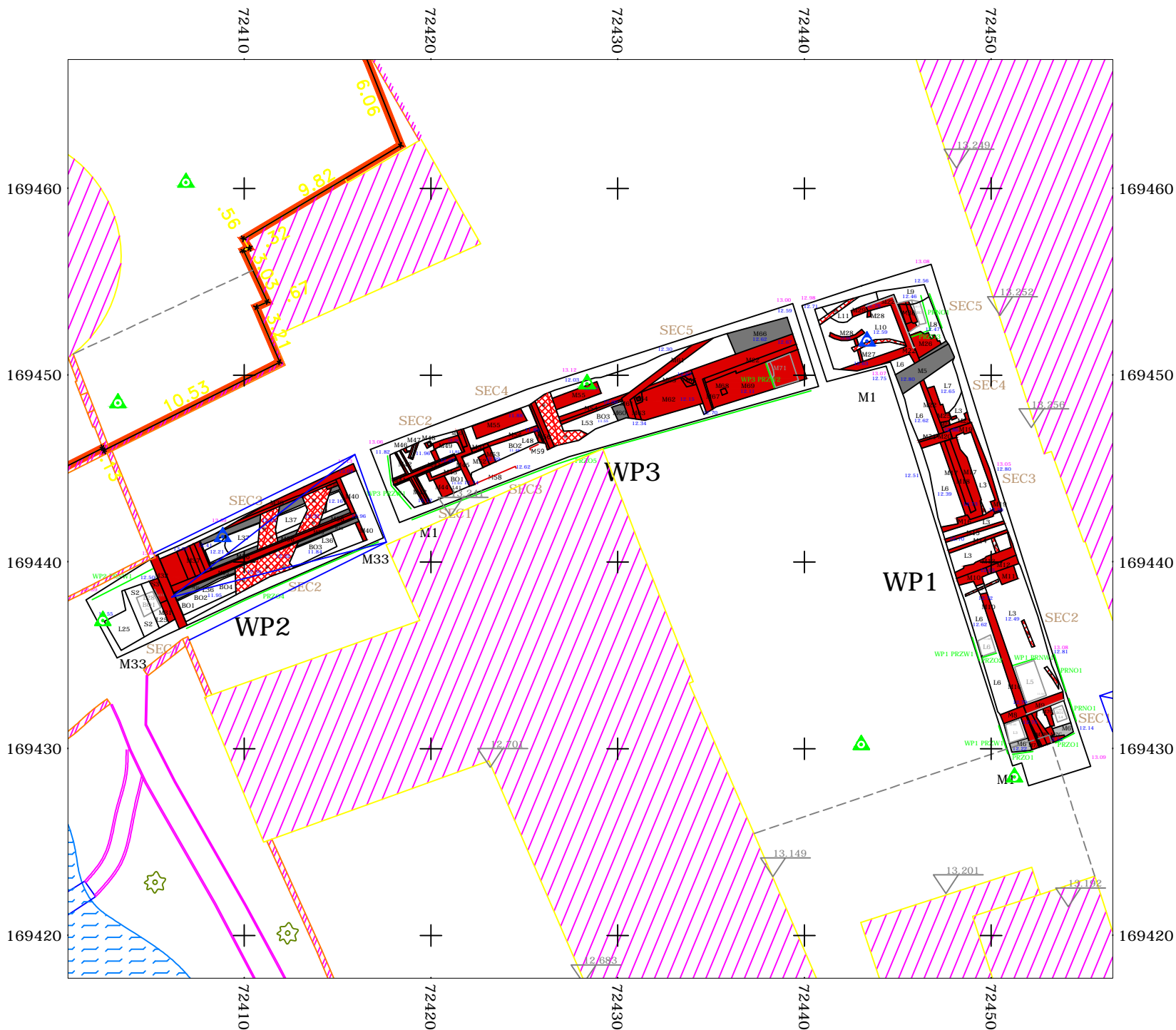
Initiële opstelling: Digitaal

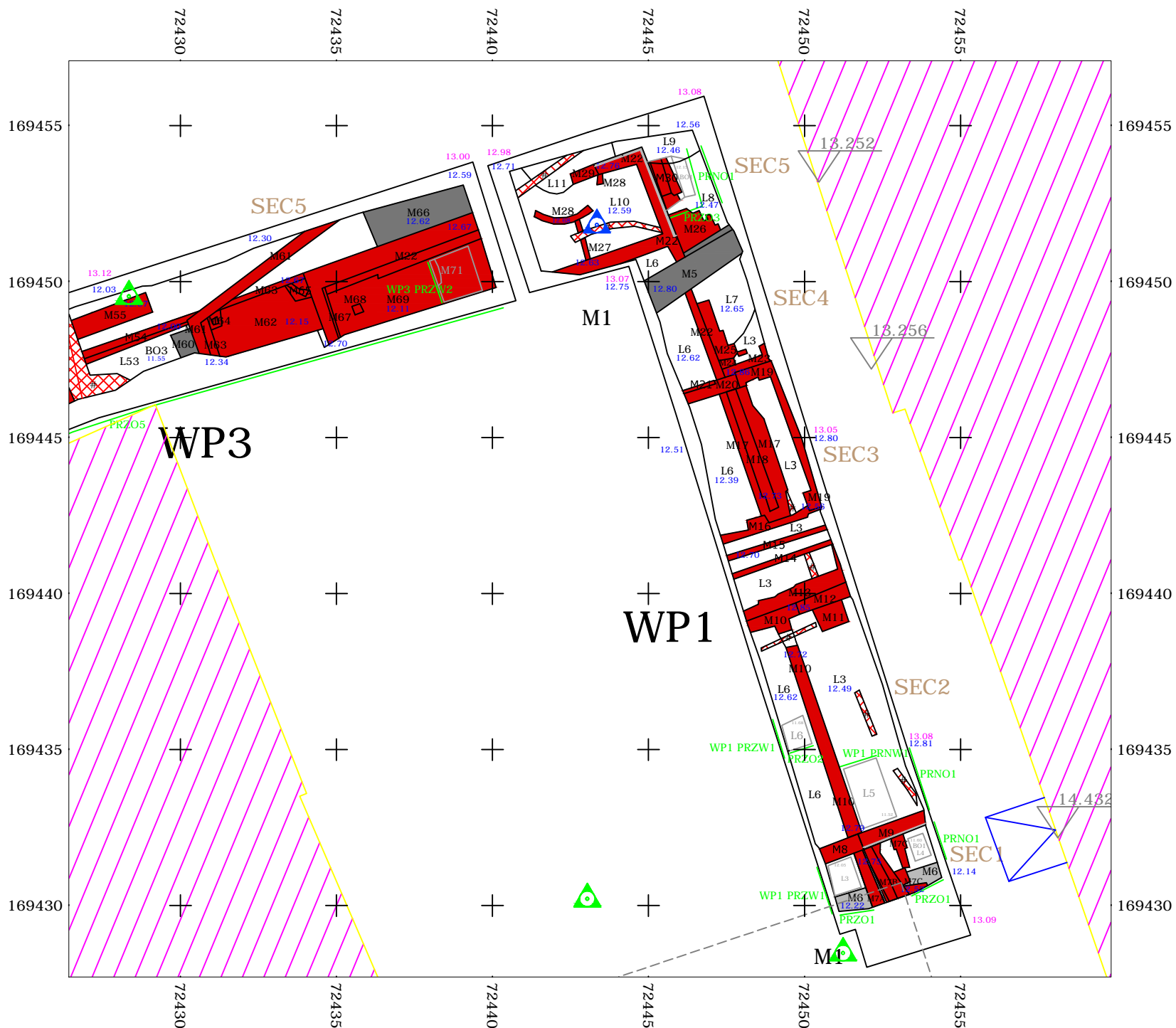
Onderkaart: Bestaande toestand -

Bruocsella

Datum afwerking: 14/02/2016

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 12 Vlak 2-3 Materiaal Detail Oost

Hoogte maaiveld in m TAW

Hoogte spoor in m TAW

Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 2B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisatie

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

1	2	3

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 13 Vlak 2-3 Materiaal Detail West

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 2B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisatie

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

	1	2	3
Nieuwste tijd			
Nieuwe/nieuwste tijd			
Nieuwe tijd			
Middeleeuwen			
Romeinse tijd			
Metaaltijden			
Onbepaalde datering			
Verstoring			
Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisatie			
Niet onderzoekbare zone			
Advies: opgraving			

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

ID: Grondplan

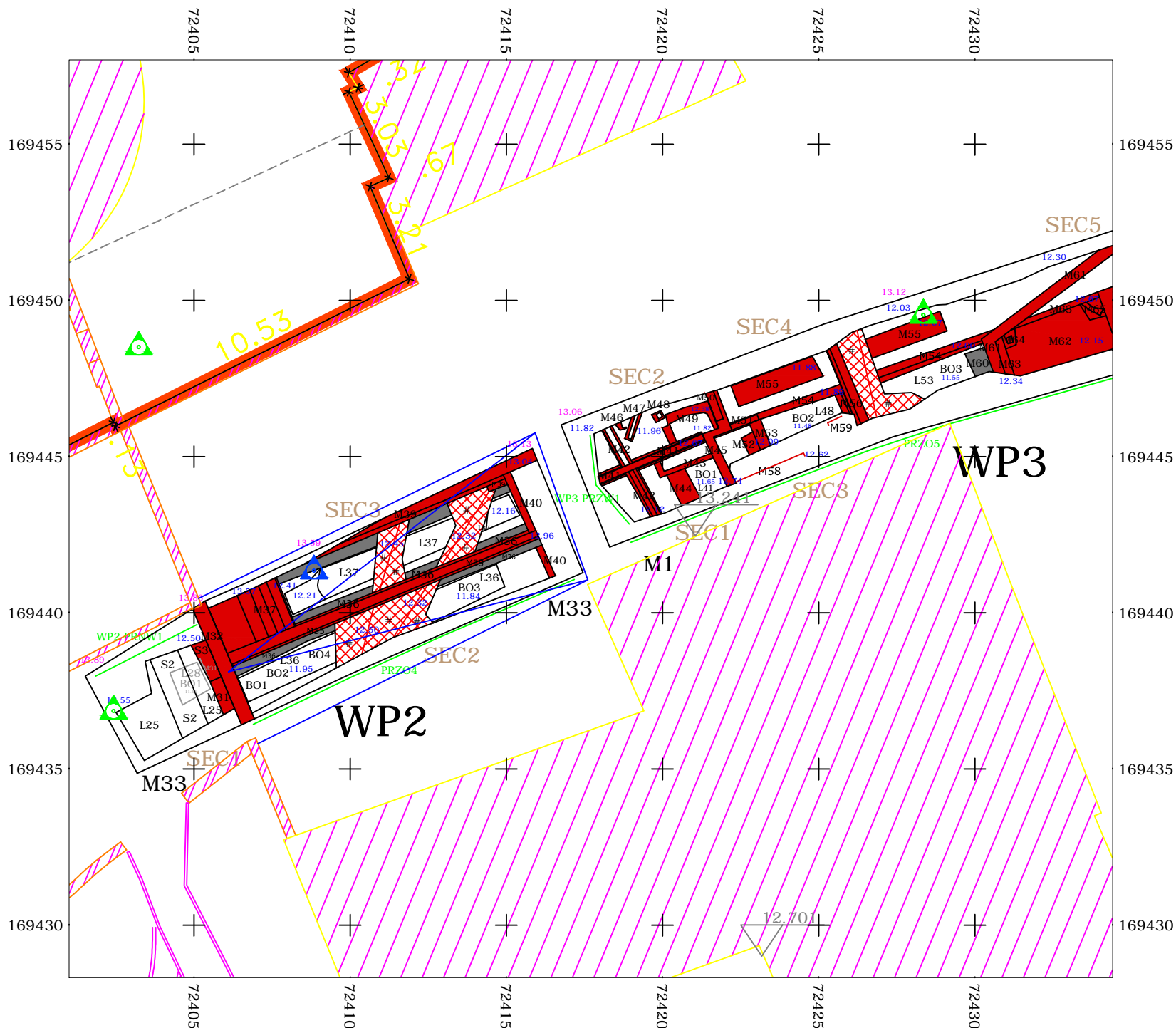
Initiële opstelling: Digitaal

Onderkaart: Bestaande toestand -

Bruocsella

Datum afwerking: 14/02/2016

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 14 Vlak 2-3 Periodes

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 2B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisê

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

	1	2	3
Nieuwste tijd			
Nieuwe/nieuwste tijd			
Nieuwe tijd			
Middeleeuwen			
Romeinse tijd			
Metaaltijden			
Onbepaalde datering			
Verstoring			
Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisê			
Niet onderzoekbare zone			
Advies: opgraving			

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

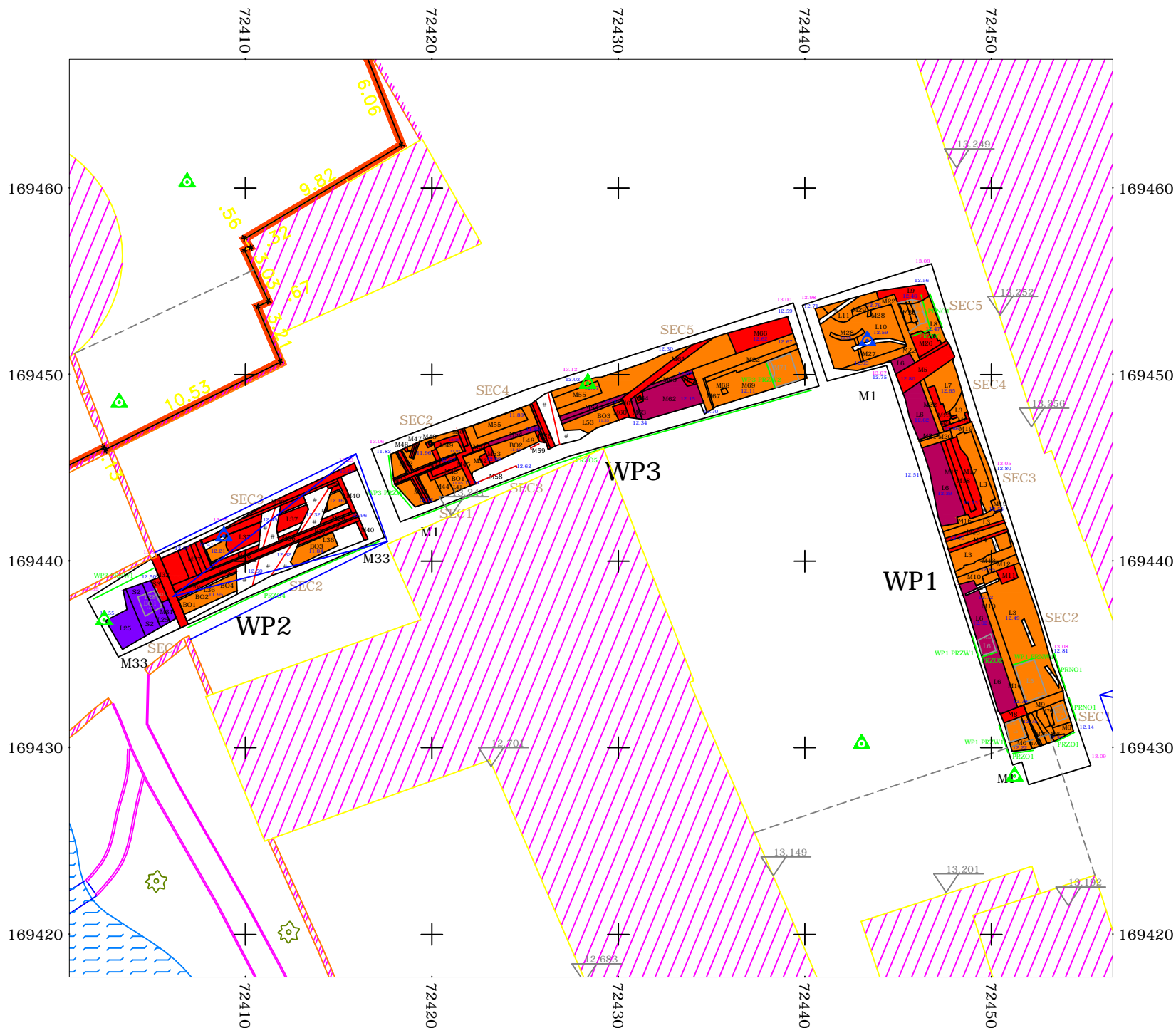
ID: Grondplan

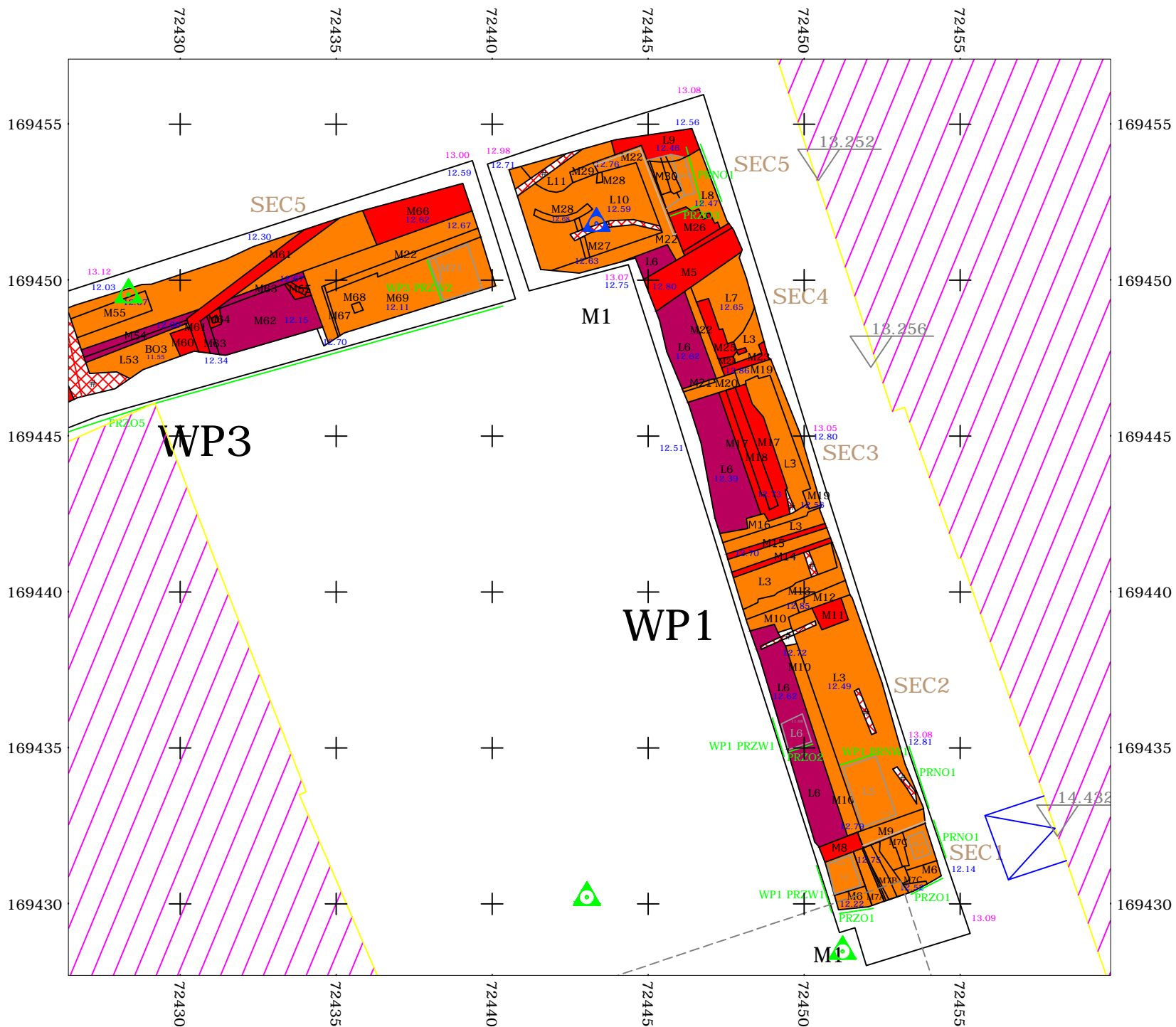
Initiële opstelling: Digitaal

Onderkaart: Bestaande toestand - Bruocsella

Datum afwerking: 14/02/2016

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 16 Vlak 2-3 Periodes Detail West

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 2B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

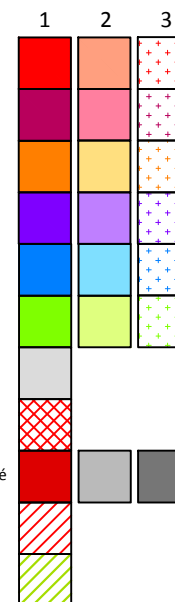
Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisé

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

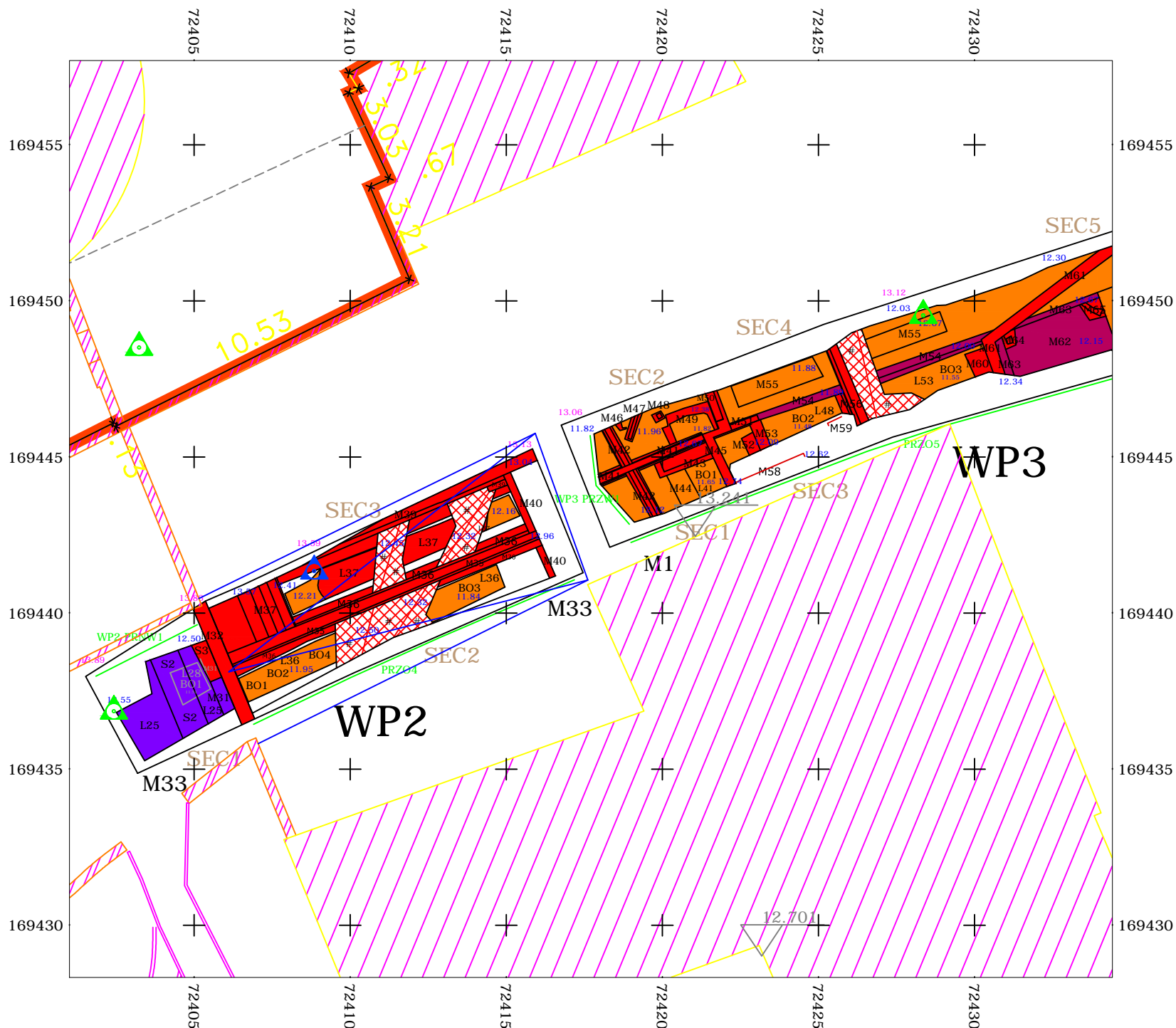

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72
Formaat: A4
ID: Grondplan
Initiële opstelling: Digitaal
Onderkaart: Bestaande toestand -
Bruocsella
Datum afwerking: 14/02/2016

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 17 Vlak 2-3 Projectie op plan bestaande toestand

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 2B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

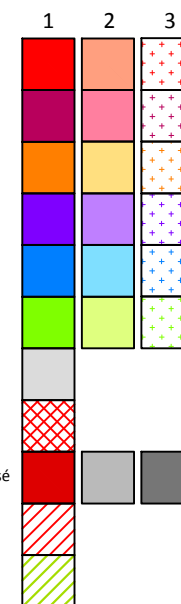
Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisé

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

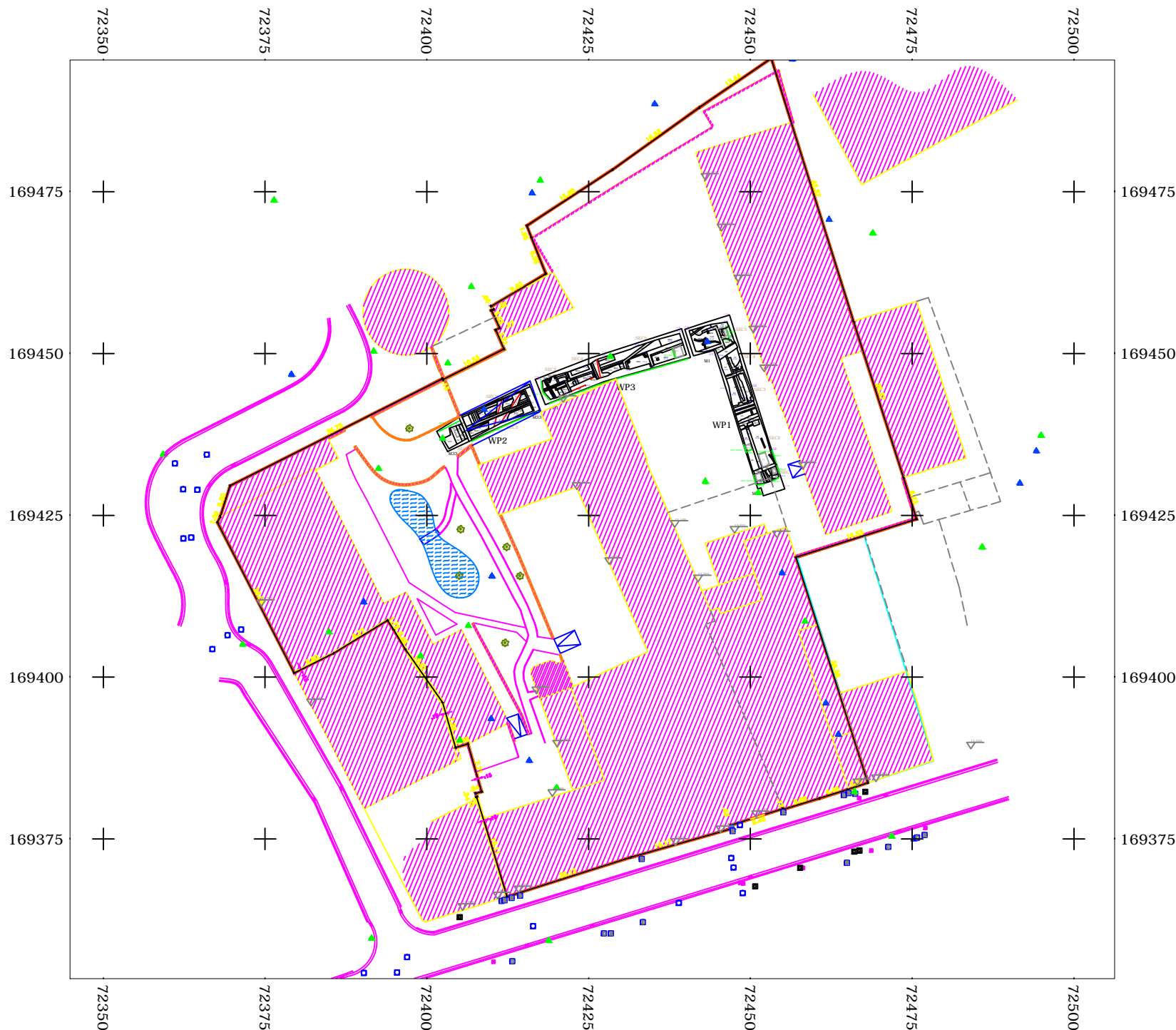
ID: Grondplan

Initiële opstelling: Digitaal

Onderkaart: Bestaande toestand -
Bruocsella

Datum afwerking: 14/02/2016

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 18 Vlak 2-3 Projectie op ontwerpplan kelderniveau

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 2B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

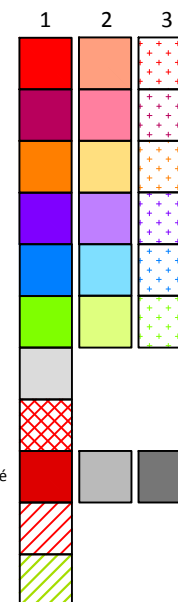
Onbepaalde datering

Verstoring

Baksteen-Natuursteen-Beton/Stabilisatie

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

ID: Grondplan

Initiële opstelling: Digitaal

Onderkaart: Ontwerpplan -

lens'ass architecten

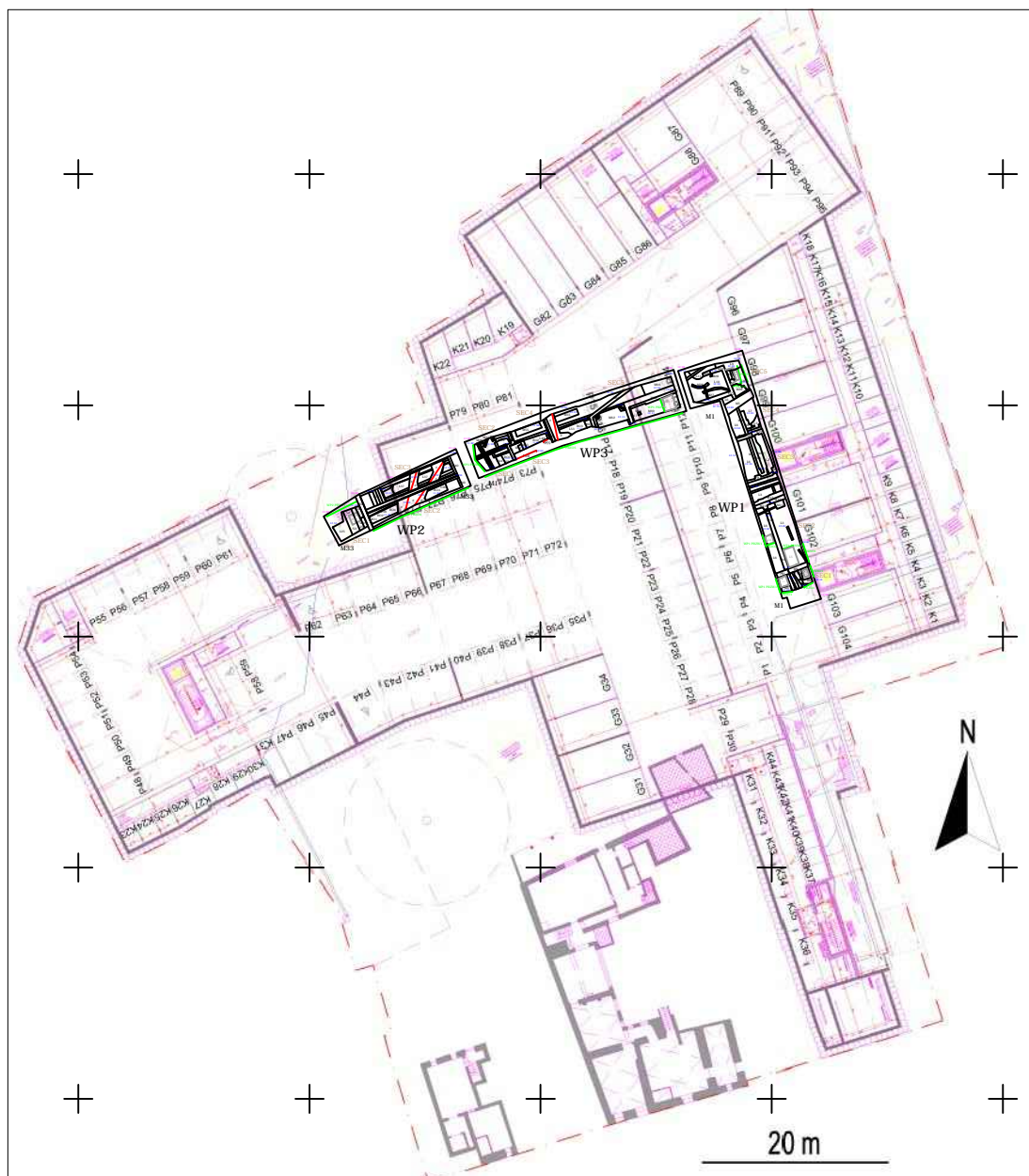
Datum afwerking: 14/02/2016

All-Archeo bvba

20 m

N

72350 72375 72400 72425 72450 72475

169475 169450 169425 169400 169375

Archeologisch vooronderzoek Kortrijk - Groeningestraat (2015/515)

Plan 18 Vlak 2-3 Advies

Hoogte maaiveld in m TAW
Hoogte spoor in m TAW
Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Vlak 2B

Nieuwste tijd

Nieuwe/nieuwste tijd

Nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Onbepaalde datering

Advies: opgraving 2 vlakken

Advies: opgraving 1 vlak

Advies: werfbegeleiding

Advies: sleuf beekvallei

Geplande kelder

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!
1. Sporen die met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gedateerd kunnen worden.
2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.
3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stelligheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

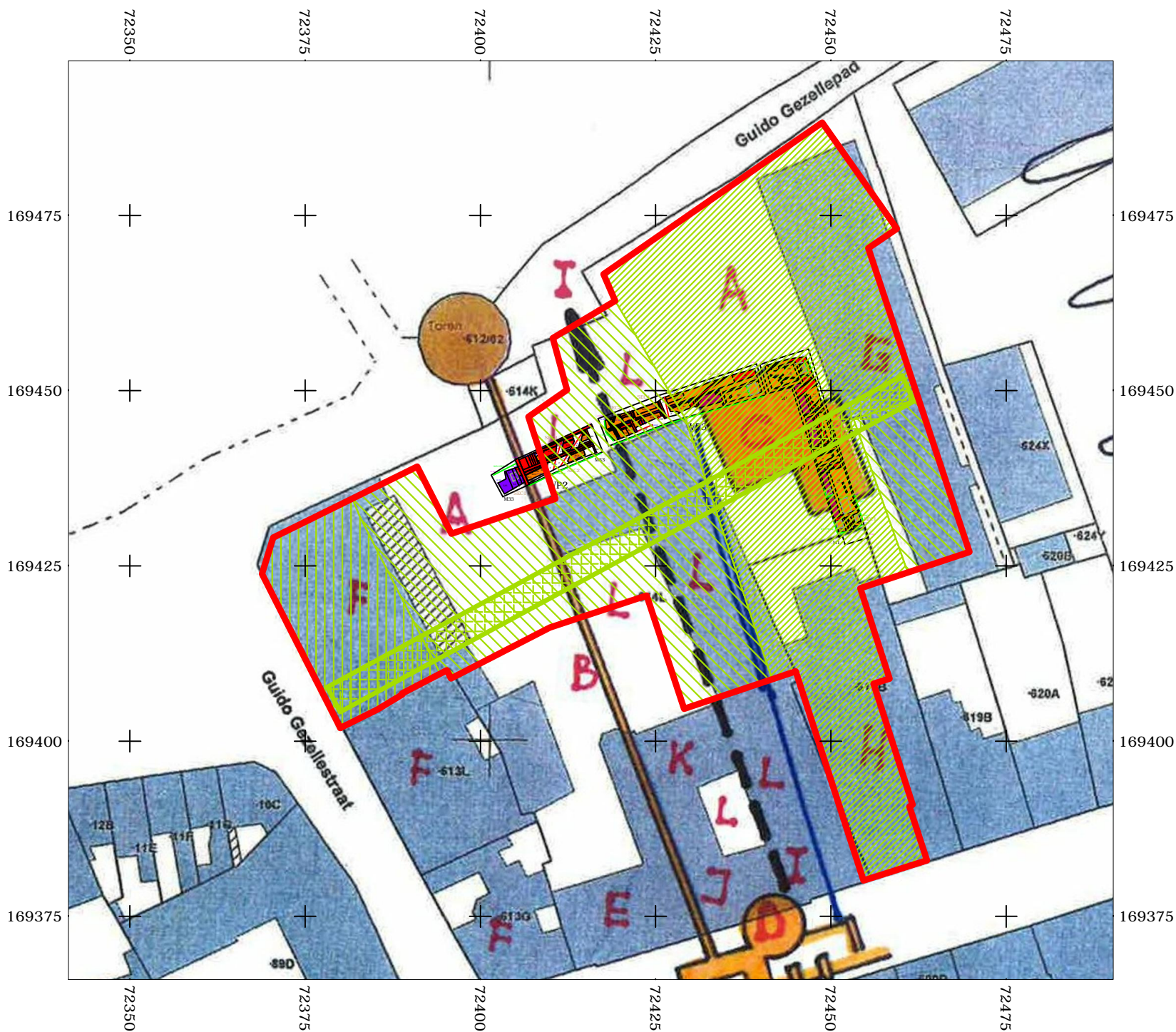
ID: Grondplan

Initiële opstelling: Digitaal

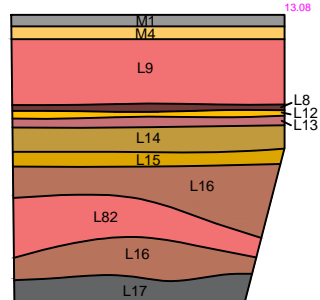
Onderkaart: Totaalplan met
synthese (Despriet 2014a, plan 22)

Datum afwerking: 14/02/2016

All-Archeo bvba

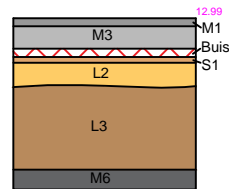
WP1 VL1 SEC5 PRNO1

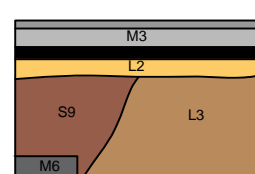
BO1

L64=L17

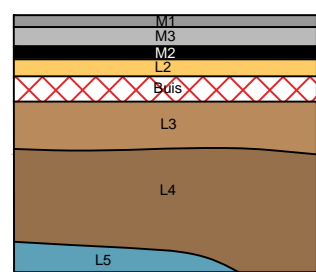
WP1 VL1 SEC1 PRZO1

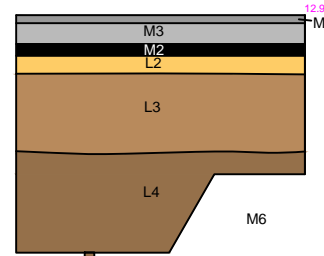
WP1 VL1 SEC1 PRZW1

WP1 VL1 SEC2 PRNO1

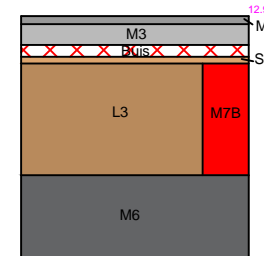

WP1 VL1 SEC1 PRNO1

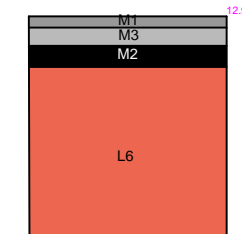

BO1

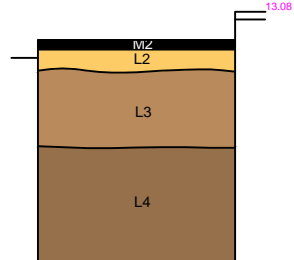
WP1 VL1 SEC1 PRZO1

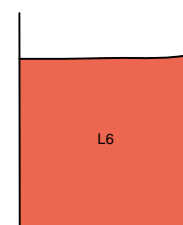
WP1 VL1 SEC2 PRZW1

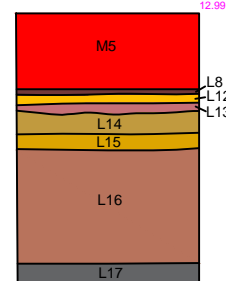
WP1 VL1 SEC1 PRNW1

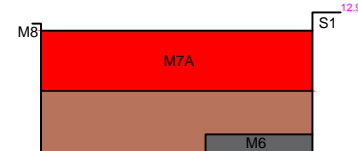
WP1 VL1 SEC2 PRZO2

WP1 VL1 SEC5 PRZO3

WP1 VL2 SEC1 M6-7

Archeologisch vooronderzoek (2015/515)

ID: Profiel- en coupetekeningen 1

Formaat: A4

Datum aanmaak: 8-9/12/2015

Datum afwerking: 16/12/2015

Legende

Oph Ophogingslaag
Fund Funderingslaag
Bio Gebioturbeerde laag
S Spoor in profielwand

A A-horizont
Ap Beploegde A-horizont
B B-horizont
AB Overgang A -> B-horizont
E E-horizont
AC Overgang A -> C-horizont
C C-horizont/Moederbodem
(P) Podzolbodem
(TZ) Tertiair zand

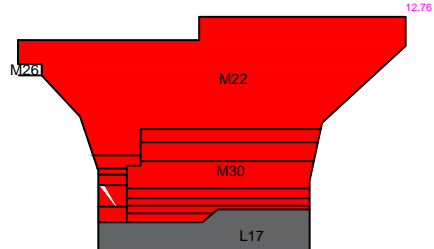
Hoogte maaiveld in m TAW

Locatie staalname en nummer

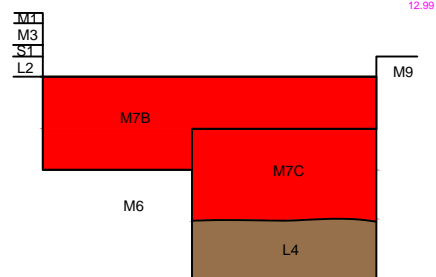
1m

Schaal analoge veldtekeningen: 1:20

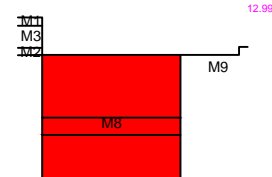
WP1 VL2 SEC5 M22 M30 L17

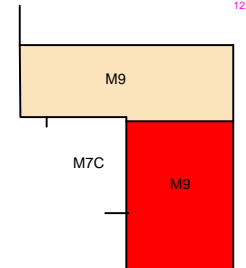
WP1 VL1 SEC1 M7B-7C L4

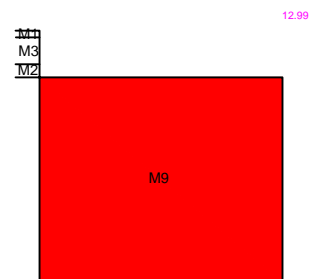
WP1 VL1 SEC1 M8

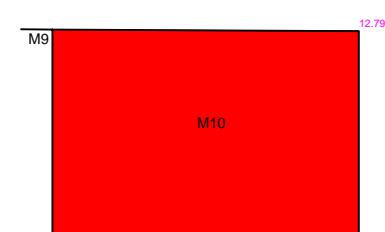
WP1 VL1 SEC1 M9

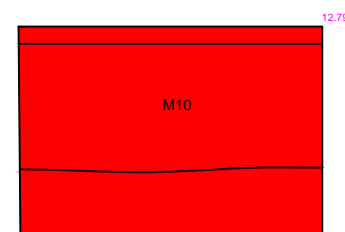
WP1 VL1 SEC2 M9

WP1 VL2 SEC2 M10

WP1 VL2 SEC2 M10

Archeologisch vooronderzoek (2015/515)

ID: Profiel- en coupetekeningen 2

Formaat: A4

Datum aanmaak: 8-9/12/2015

Datum afwerking: 16/12/2015

Legende

Oph Ophogingslaag
Fund Funderingslaag
Bio Gebioturbeerde laag
S Spoor in profielwand

A A-horizont
Ap Beploegde A-horizont
B B-horizont
AB Overgang A -> B-horizont
E E-horizont
AC Overgang A -> C-horizont
C C-horizont/Moederbodem
(P) Podzolbodem
(TZ) Tertiair zand

Hoogte maaiveld in m TAW

Locatie staalname en nummer

1m

Schaal analoge veldtekeningen: 1:20

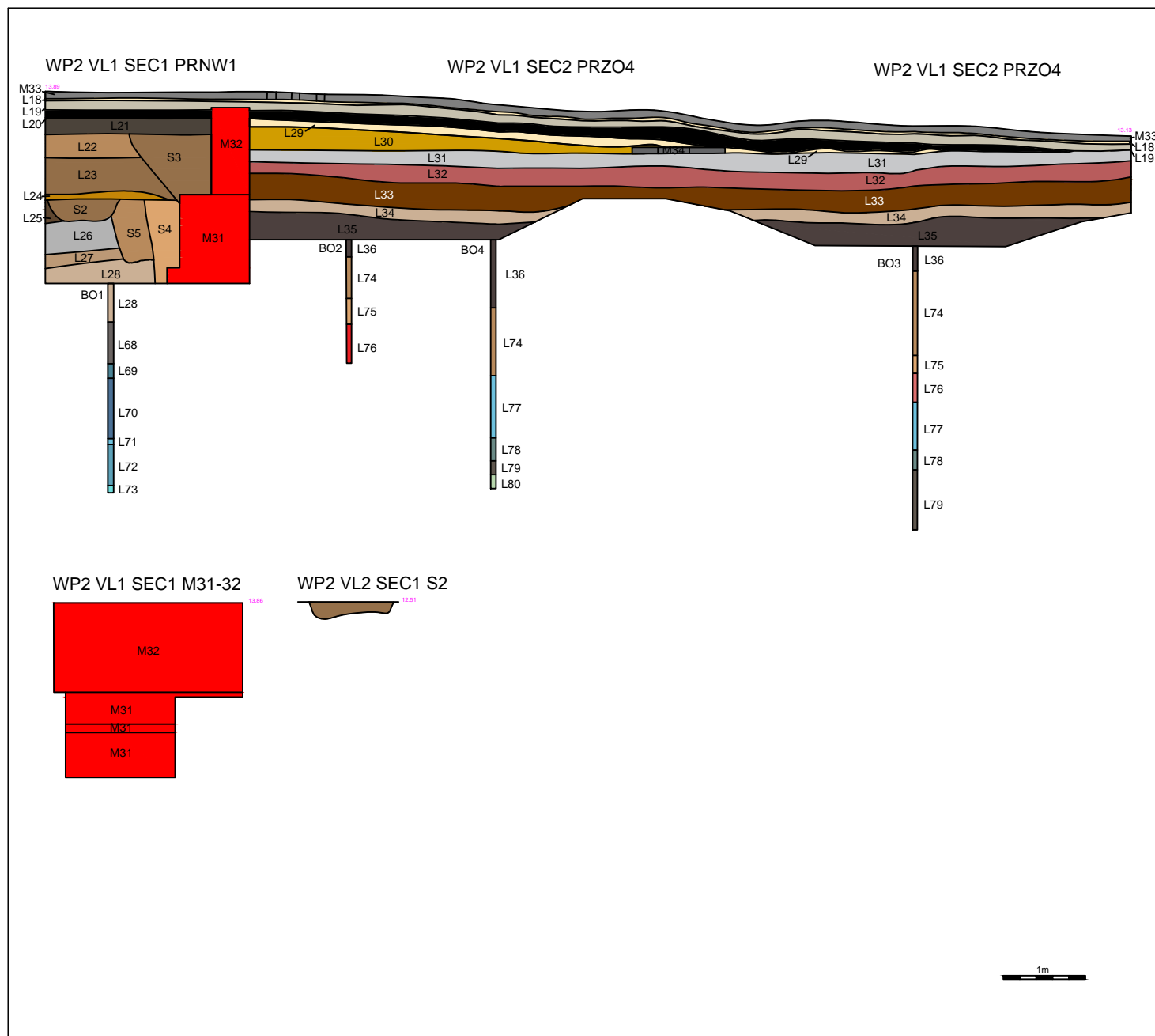
Archeologisch vooronderzoek (2015/515)

ID: Profiel- en coupetekeningen 3
Formaat: A4
Datum aanmaak: 10/12/2015
Datum afwerking: 16/12/2015

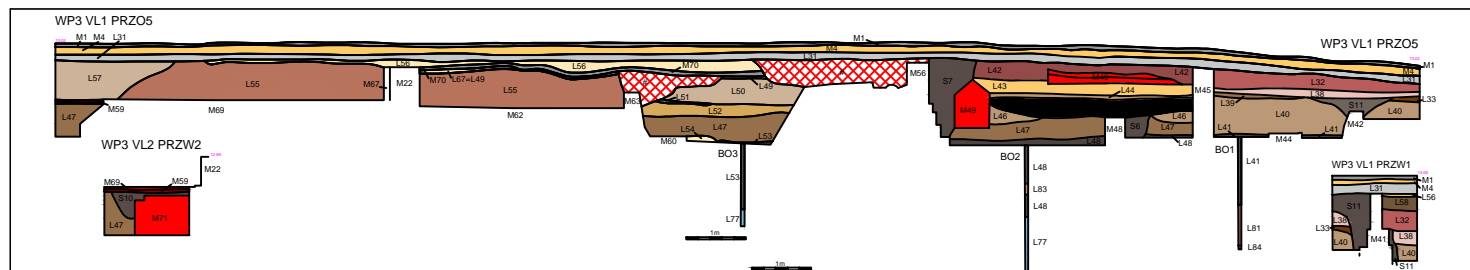
Legende

Oph	Ophogingslaag
Fund	Funderingslaag
Bio	Gebioturbeerde laag
S	Spoor in profielwand
A	A-horizont
Ap	Beploegde A-horizont
B	B-horizont
AB	Overgang A -> B-horizont
E	E-horizont
AC	Overgang A -> C-horizont
C	C-horizont/Moederbodem
(P)	Podzolbodem
(TZ)	Tertiair zand

Hoogte maaiveld in m TAW
Locatie staalname en nummer

Schaal analoge veldtekeningen: 1:20

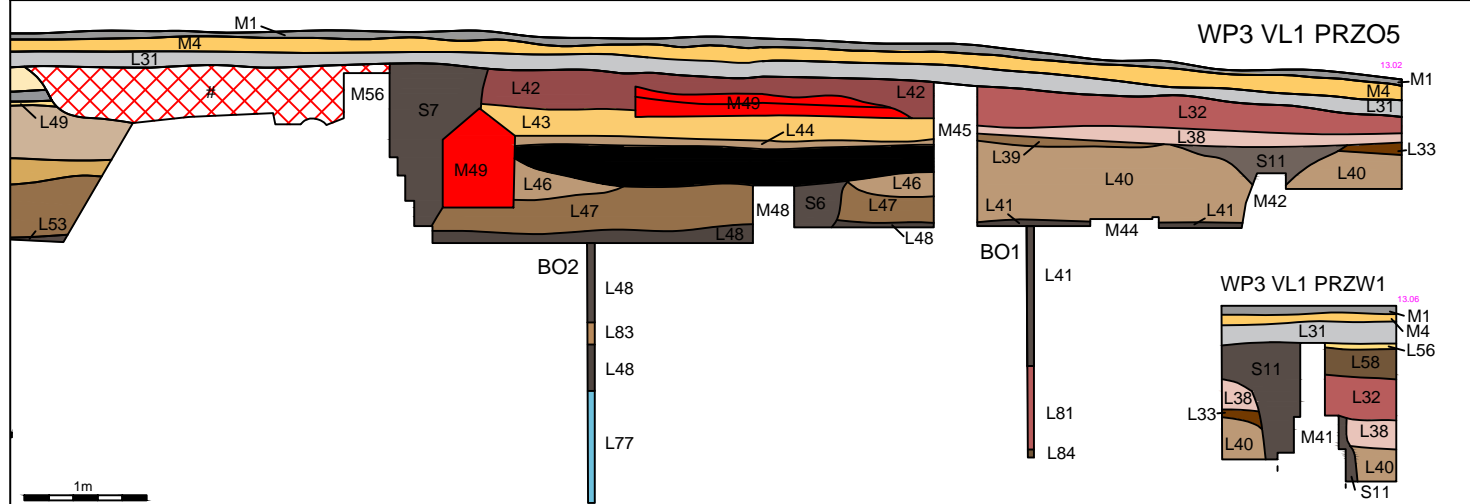
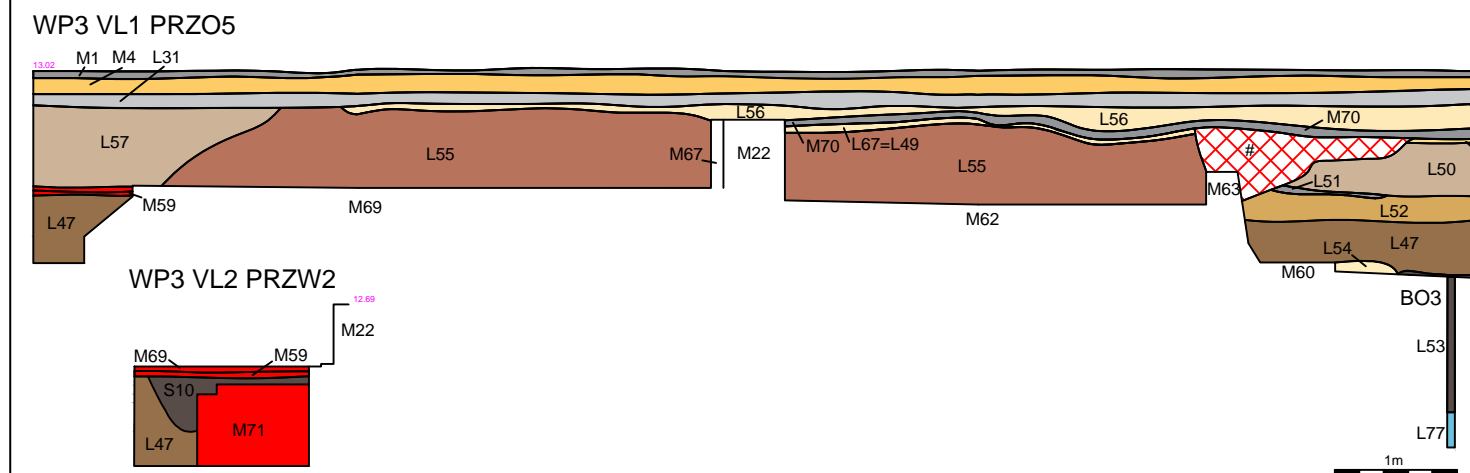
Archeologisch vooronderzoek (2015/515)

ID: Profiel- en coupetekeningen 4
 Formaat: A4
 Datum aanmaak: 11/12/2015
 Datum afwerking: 14/12/2015

Legende

Oph	Ophogingslaag
Fund	Funderingslaag
Bio	Gebioturbeerde laag
S	Spoor in profielwand
A	A-horizont
Ap	Beploegde A-horizont
B	B-horizont
AB	Overgang A -> B-horizont
E	E-horizont
AC	Overgang A -> C-horizont
C	C-horizont/Moederbodem
(P)	Podzolbodem
(TZ)	Tertiair zand

Hoogte maaiveld in m TAW
 Locatie staalname en nummer

Schaal analoge veldtekeningen: 1:20